

YENİ TOPLUMSAL HAREKETLERE ALTERNATİF BİR BAKIŞ

Aziz COŞKUN

YENİ TOPLUMSAL HAREKETLERE ALTERNATİF BİR BAKIŞ

Aziz COŞKUN

Copyright © 2019 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
distributed, or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording, or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the publisher,
except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other
noncommercial uses permitted by copyright law. Institution Of Economic
Development And Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksad.net

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2019©

ISBN: 978-625-7029-89-6

Cover Design: Özlem Kaya

December / 2019

Ankara / Turkey

Size: 16x24 cm

ÖNSÖZ.....	5
GİRİŞ.....	9

BİRİNCİ BÖLÜM
TARİH BOYUNCA “ALTERNATİF” VE “ÖTEKİ”
DÜŞÜNCE KAVRAMI

1.1. ÖTEKİ, ÖTEKİ DÜŞÜNCE ve ÖTEKİLEŞTİRMENİN TARİHSEL ARKA PLANI.....	17
1.2. ÖTEKİ, MADUN, MAĞRUR, MARJİNAL ve YABANCI KİMDİR?.....	21
1.2.1. Öteki.....	21
1.2.2. Madun.....	25
1.2.3. Mağdur.....	27
1.2.4. Marjinal.....	27
1.2.5. Yabancı.....	30
1.2.6. Günah Keçisi.....	33
1.3. TOPLUMBİLİMCİLERİN “MADUN” ve “ÖTEKİ”Yİ KONUMLANDIRIŞI.....	34
1.4. SİYASETTE, “ALTERNATİF” ve “ÖTEKİ” DÜŞÜNCE ARAYIŞI.....	37
1.5. FELSEFİ DÜŞÜNCEDE “MADUN” ve “ÖTEKİ”.....	39
1.5.1. Hegel Düşüncesinde Öteki.....	39

1.5.2. Sartre Düşüncesinde Öteki.....	42
1.5.3. Levinas Düşüncesinde Öteki.....	44

İKİNCİ BÖLÜM

ALTERNATİF MEDYA DÜŞÜNCESİNİN KÖKLERİ, TOPLUMSAL HAREKETLER VE ALTERNATİF MEDYA BİÇİMLERİ

2.1. SİVİL TOPLUM DÜŞÜNCESİNİN ve SİVİL TOPLUM HAREKETLERİNİN GELİŞİMİ.....	53
2.1.1. Ülkemizde Sivil Toplumun Tarihsel Gelişimi.....	56
2.1.2. Cumhuriyet Öncesi.....	56
2.1.3. Cumhuriyet Sonrası.....	57
2.2. LİBERAL KAPİTALİST İLETİŞİM DÜZENİNE TEPKİ...58	
2.3. YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER ve ALTERNATİF MEDYA DÜŞÜNCESİ.....	61
2.3.1. Kadın Hareketleri ve Alternatif Medya.....	65
2.3.2.Çevreci Hareketler ve Alternatif Medya.....	69
2.3.3.Savaş Karşıtı Hareketler ve Alternatif Medya.....	73
2.3.4.Tüketim Karşıtı Hareketler ve Alternatif Medya.....	76
2.3.5.Küreselleşme Karşıtı Hareketler ve Alternatif Medya....	47
2.3.6.İnsan Hakları Hareketleri ve Alternatif Medya.....	50
2.4. ANA-AKIM MEDYANIN DIŞINDA KALANLAR.....	52
2.4.1.Hak ve Barış Haberciliği.....	53

2.4.2.Yeni Medya Biçimlerinin Sunduğu Alternatif Olanaklar.....	54
2.4.3.Yurttaş Gazeteciliği.....	58
2.4.4.Yerel ve Sivil Toplum Medyaları.....	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR ALTERNATİF MEDYA ÖRNEĞİ OLARAK “ÖTEKİLERİN POSTASI”

3.1. ÖRNEKLEM.....	63
3.1.1.Kısa Tarihçe.....	63
3.1.2.Yayıncılık İlkeleri ve Habercilik Anlayışı.....	64
3.1.3.Alternatif Medya Özellikleri.....	65
3.1.3.1. Toplumsal Sorumlu ve Yurttaş Odaklı Olma Özelliği.....	66
3.1.3.2. Statüko Karşıtlığı ve Eleştirelilik Özelliği.....	67
3.1.3.3. İktidar Karşıtlığı ve Muhalefet Özelliği.....	69
3.2. GEZİ OLAYLARI SIRASINDA VE SONRASINDA ÖTEKİLERİN POSTASI ve ÖNE ÇIKAN HABERLER.....	70
3.2.1.Çevre Yanlısı Haberler.....	72
3.2.2.Cinsiyet Ayrımcılığı Karşıtı Hareketler.....	74
3.2.3. Yurttaş Dayanışması İçeren Haberler.....	77
3.2.4. Tüketim Karşıtı Haberler.....	79
3.2.5. Şiddet Karşıtı Haberler.....	81

SONUÇLAR VE TARTIŞMA.....	85
KAYNAKÇA.....	88
ÖZGEÇMİŞ.....	100

ÖN SÖZ

Alternatif medya, ana akım medya düzeninden gerek içerik, gerekse kurumsal yapı ve işleyiş açısından farklıdır. İçerik bakımından çoğulculuk ve toplumsal değer iletileri, biçimsel açıdan ise kurumsal hedefleri ve mülkiyet yapısı itibarıyla ana akım medya biçimlerinden ayrılır. Toplumsal dünyanın tek boyutlu temsil yapısından ziyade madunların, söylem düşkünlerinin ve azınlıkların sesini yankılar; olaylara sivil bir perspektiften yaklaşan bir habercilik pratiğine hayat verir. İktidar ve düzen yanlısı değildir, ticari kar hırsından ziyade toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket eder. Alternatif medyanın tüm bu özellikleri sosyal medya alanında da karşılığını bulmaktadır. Bu tez çalışmasında, Gezi olayları örneği üzerinden, ana akım medya organlarının karşısında yayıncı yapan, yaptığı haberlerden maddi bir beklenti beklemeyen, tarafsız haber yapmayı kendilerine ilke edinen Ötekilerin Postası isimli internet haber portalı içeriği irdelenmektedir. Yurttaş gazeteciliğini benimseyen Ötekilerin Postası haber sitesi, alternatif yayıncıların sayesinde siyasal ve kültürel açıdan farklı duyarlıklara sahip kesimlerin haklarını savunan bir yayıncılık anlayışını benimsediğini iddia etmektedir. Söz konusu internet haber sitesi bağlamında, öteki, mağdur, madun, marjinal, günah keçisi, vb. haberin konusu ve veya tarafı olan kimliklerin ve çevrelerin temsil edilişi sorunu tartışmaya açılmakta, ayrıca ana akım medyanın kapsamı içine pek girmeyen çevrecilik, kadın hakları, savaş karşıtlığı, emek sömürsü, farklı cinsel kimliklerin verdikleri mücadeleler, vb. konuların sunuluş şekilleri incelenmektedir. Söz konusu haber örnekleri Ötekilerin Postası'nın hem Gezi olayları hem de Gezi

olayları sonrası yaptığı haberler dikkate alınarak farklı kategoriler altında ve içerik analizi yöntemiyle irdelenmektedir.

Aziz COŞKUN/ Aralık 2019

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Alternatif Medyanın Özellikleri.....	52
Tablo 2.2. Eski ve Yeni Toplumsal Hareketlerin Karşılaştırılması...65	
Tablo 2.3. Çevreci Hareketler.....	71
Tablo 2.4. Geleneksel Medya ve Yeni Medya Özellikleri.....	93
Tablo 2.5. Geleneksel Medya ve Yurttaş Gazeteciliği.....	97

GİRİŞ¹

Dünya üzerindeki tüm toplumlarda bizdensin ya da bizden değilsin ifadesine dayanan ayrımcı eylemler görülmüştür. Hatta günümüz 21. yüzyılında bile birçok kişi dilinden, dininden, renginden ya da cinsiyetinden dolayı ayrımcı tavırlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Ayrımcılık en yalın şekliyle; bir kişi ya da gruba herhangi bir mantıklı gerekçe ya da kamu yararı olmaksızın benzer durum ve koşullardaki diğer bireylerden farklı ve eşitsiz muamele gösterilmesi olarak tanımlanır (Çelenk, 2010: 211). Ayrımcılığa; Yahudilerin Hitler Almanya'sı tarafından öteki olarak görülüp yok edilmek istenmesi, Avrupa devletlerinin sömürgecilik adıyla Afrika kıtasına karşı uyguladığı politikalar, Aborjinlerin yok edilmesi gibi feci sonuçları olan eylemler örnek olarak verilebilir. Bu örneklerin belki de tek ortak özelliği ise farklı olanı yok etme istencine dayanmasıdır.

Ötekilerin maruz kaldığı bu tarz yok edilme eylemleri sadece bu üç örnekle sınırlı değildir. Ve dünya var oldukça bu tarz ayrımlar da var ola gelecektir diyebiliriz. Ötekiler maruz kaldıkları bu ayrımcı politikalara karşı seslerini duyurmak istemişler. Ötekilerin ayrımcılığa karşı giriştikleri bu tutumları toplumsal hareket olarak bilinir. Toplumsal hareket Işık'a (2013: 20) göre az ya da çok organize

¹ Bu kitap 27.05.2016 tarihinde sunduğumuz “Gezi Olaylarında Alternatif Bir Medya Örneği: Ötekilerin Postası” başlıklı Yüksek Lisans Tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Bkz. Aziz COŞKUN, Gezi Olaylarında Alternatif Bir Medya Örneği: Ötekilerin Postası, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2016.

olmuş, kendi haklarını, düşüncelerini ve amaçlarını toplumda görünür kılmaya çalışan birden fazla kişinin bir araya gelerek gerçekleştirdiği etkinliklerin tümünü ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Özellikle demokrasi anlayışları gelişmiş olan ve sivil itaatsizlik örneklerinin sayısal olarak çok görüldüğü toplumlarda değişiklikler hem sancılı hem de köklü olabilmektedirler. İlk bireysel eylemler olarak hayat bulan bu tarz istekler zaman içerisinde toplumsal dinamikliğin verdiği imkânlar dâhilinde gelişerek toplumsal şikâyet olaylarına dönüşebilmektedirler. Egemen söylemler tarafından dışlanıp ırkçılık, dincilik, ötekiliklerle tabir edilen kimseler bu toplumsal hareketlerin başrollerindeki kişilerdirler. Bu başroldeki gruplara dâhil olan bireyler tarihin her aşamasında var ola gelmişlerdir. Ancak zamanda değişiklik gösteren her gerçeklik gibi bu başroldeki grupların başvurdukları eylem türleri de değişikliğe uğramaktadırlar. Öyle ki eskiden daha çok kuralcı yapılarla ifade edilen ötekilik politikaları günümüzde esnek yapılara bürünebilmektedir. Çünkü artık öteki olarak görülen ve ötekileştirilme eylemlerine karşı durmak amacıyla olan birey ya da gruplar medya imkânlarını arkalarına alarak eylem çeşitliliklerini zenginleştirebilmektedirler. Bu sayede günümüzdeki toplumsal hareketlerin iletişim alanındaki hareketliliği her geçen gün artmaktadır. Bu hareketlilik ise doğrudan doğruya internetin sağladığı imkânlara dayanmaktadır. Çünkü süreli yayınlarla kendi seslerini duyurma imkânı bulamayan toplumsal hareketler alternatif yayın organı olarak interneti kullanmaya yönelmişlerdir. Yeni medya olarak tabir edilen bu olanaklarının sağladığı imkânlar dâhilinde internet üzerindeki alternatif yayınların günden güne artması

da tüm dikkatlerin alternatif medyalara yönelmesine sebep olmuştur. Bunun haricinde akıllı telefonların kullanıcı sayısının ilerleyen zamanda artması sonucu sosyal medyanın yaygınlaşması da alternatif medyanın önemini arttırmaktadır. Yani teknolojik imkânlar ile alternatif medya arasındaki ilişki doğru orantılı bir gelişme gösteriyor diyebiliriz. Alternatif medya, iletişim alanındaki hızlı ve sürekli teknolojik değişimlere/gelişmelere koştuk olarak gelişen ve temelinde muhalif, karşıt siyasal ve toplumsal dinamikler bulunan başka olarak tarif edilebilecek türdeki iletişim ortamlarını tanımlamak için kullanılır (Özsoy, 2014: 3). Ana akım medyanın gücü elinde bulundurandan yana tavır takınmasına ve özellikle egemen söylem diliyle hareket ederek gerçek görevinden uzaklaşması alternatif medyaların doğuşunu hızlandırarak çeşitlilik sağlamaktadır. Oysa demokratik ülkelerde medyanın haberleri tarafsız ve doğru aktarmak gibi görevleri olduğu savunulmaktadır. Egemen söylem dilinden arındırılan medyalar yine demokratik ülkelerde yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olarak görülmektedir. Bu nedenle medya, yayınların hazırlanıp sunulması başta olmak üzere her türlü faaliyetlerinde reyting kaygısı ve sahiplik erkleri göz ardı edilerek toplumsal, siyasal ve kültürel yapının sağlıklı bir şekilde devamı için üzerine düşeni yapmalıdır.

Bu çalışmanın konusu; toplumsal bir hareket örneği olarak Gezi olayları sırasında ve sonrasında “ötekileştirilen kesimlerin” (Öteki, Marjinal, Madun vb.) medyada temsil edilme biçimlerini alternatif medya örneği olan Ötekilerin Postası’nın haber içerikleri aracılığıyla eleştirel bir analiz sunmaktır. Bu yüzden çalışmanın kapsamını,

Ötekilerin Postası'nın Gezi olaylarının başlangıcı olan 28 Mayıs 2013 ile tezin bitiş tarihi olan 15 Nisan 2016 yılları arasındaki yaptığı haberleri kapsamaktadır.

Bu amaçla, çalışmada üç farklı bölüm ile adım adım toplumsal hareketler ve çeşitleri incelenmiş, ötekilik kavramının toplumsal/kültürel/politik boyutları ortaya konulmuş ve öteki kimliklerin medyada temsili konusu irdelenmiştir. İlk bölümde ötekilik ve öteki olarak ifade edilen tüm marjinal, mağrur, yabancı ve madun kimliklerin tanımı yapılarak genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise, toplumsal hareketlerin doğuşu, dünyadaki belli başlı örnekleri ve medya ile olan bağlantıları incelenerek toplumsal hareket dinamiğine açıklık getirilmiştir. Üçüncü ve de son bölümde ise alternatif medya örneği olarak Ötekilerin Postası'nın kısaca tanıtımı yapılmıştır. Bunun yanı sıra; Yayıncılık İlkeleri ve Habercilik Anlayışları, Alternatif Medya Özellikleri, Toplumsal Sorumlu ve Yurttaş Odaklı Olma Özelliği, Statüko Karşıtlığı ve Eleştirelilik Özelliği, İktidar Karşıtlığı ve Muhalefet Özelliği başlıkları göz önünde bulundurulmuştur. Bu sayede Ötekilerin Postası'nın Gezi olayları sırasındaki yaptığı haberler ağırlıklı olmak üzere Gezi olayları sonrasında yaptığı haberler de kategorize edilerek incelenmiştir.

Gezi olayları 2013 yılı Haziran ayında İstanbul'da başlayıp daha sonra Türkiye geneline yayılan ve ülke geneline yayılmasında yeni medyanın başrol oynadığı dünyadaki son dönem yeni toplumsal hareketlerden biridir (Ataman ve Çoban, 2015: 93).

Ötekilerin Postası'nın web sitesi başta olmak üzere Facebook sayfası ve Twitter hesapları aracılığıyla yaptığı haberler içerik çözümlemesi incelenmiştir. Bu sayede hedeflenen amaçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. “İçerik çözümlemesi; psikoloji, sosyoloji, tarih, edebiyat, gazetecilik, siyasal bilimler gibi değişik alanlarda farklı amaçlarla kullanılabilen bir araştırma yöntemidir. Temelde, davranışları doğrudan doğruya gözlemek yerine, bireylerin sembolik davranışlarını ya da iletişim materyallerinin (bir yazarın kitaplarını ya da makalelerini, TV yayınlarının ya da filmlerin içeriğini, okuyucu ya da izleyicilerin bu iletişim materyallerine karşı tutumlarını, vb.) çözümlenmeye dayanır” (Öğülmüş, 1991: 213).

Çalışmanın önemi; seçilen konunun daha önce herhangi bir tez çalışmasına konu olmamış olması ile beraber ülkenin gündemini yaklaşık olarak dört ay meşgul eden yakın geçmişimizdeki güncel bir konu olması oluşturmaktadır. Bu sebeple Ötekilerin Postası muhabirleri ile Facebook kanalı aracılığı ile görüşmeler yapılmıştır. Bunun yanı sıra kurucusu Emrah UÇAR'ın verdiği röportajlar derinlemesine incelenmiştir. Konunun alternatif yayın yapan bir medya kanalı olduğu göz önünde bulundurulduğunda yapılan çalışmanın önemi göz önüne serilmektedir. Çünkü Ötekilerin Postası'nın arşivleri belli aralıklarla Facebook yönetimi tarafından yok edilmiştir. Bu da geçmişe dönük yaptığı haberlerin taranmasını olabildiğince zorlaştırmıştır. Sonuç olarak alternatif medya örneği Ötekilerin Postası, ötekilere dair birçok haber yaparak Türkiye özelinde alternatif medya kanalı olduğunu ortaya koymuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİH BOYUNCA “ALTERNATİF” VE “ÖTEKİ”

DÜŞÜNCE KAVRAMI

Toplumsal bilimlerin hepsinde farklı bir karşılığı olan ötekilik kavramı insanlık tarihinin başından beri sürekli bilinmeyi, tanınmayı ve kendilik tanımlamamız için varlıklarına ihtiyaç duyduğumuz kimseleri karşılar. Bu yüzdendir ki, ötekilik kavramı sürekli korkutmuştur bizleri. Ötekiyi tarihin her evresinde ayrı bir şekilde tasavvur edip yaratan bizler, onun varlığını gelenek ve göreneklerimizin dışında tutarak toplumdaki her türlü suçlardan onları mesul görüp, toplumsal birliği sağlamak için günah keçisi ilan etmişizdir. Kiraz (2011: 153) ötekilik kavramının her toplumda var olduğunu ve en geniş kapsamıyla Doğu ile Batı arasındaki ayrım olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Bunun yanı sıra insanlar arası ikilik ilişkilerinde ben ve ötekinin çok farklı şekillerde vücut bulduğunu da belirtmiştir. Bu düşüncesini ise bir ucu “ben” kimliğine dayanan düşünceye karşı öteki yani ben dışındaki herkesi kapsayandır diye belirtir. Ayrıca ben ve öteki arasındaki ayrımı din, ırk, cinsiyet ve görüşümde olan ya da olmayan ayrımları ile örneklendirip güçlendirmiştir. Edwar Said de (1984: 40- 41) ötekilik kavramını anlatırken Batı toplumlarının düşünce yapısını oluşturan ötekilik kavramının korku, endişe, şüphe ve peşinen varılan kararların neticesine bağlar. Ona göre Araplar, İslamiyet ve tüm Doğu ötekidir. Çünkü Batı'nın gerek filmlerinde olsun gerekse tüm diğer yazılı-görsel medya organlarında olsun Doğu her zaman olumsuz ve kötü

imajlıdır dolayısı ile Doğu ötekidir. Yine Edward Said'e göre yıllardır batılı toplumların zihinlerinde İslamiyet başta olmak, Araplara ve en genel hali ile Doğululara karşı bir önyargı söz konusudur. Bu önyargıyı Batılı toplumların kitap, dergi, gazete, film ya da TV yayınlarında bazen açıkça bazen de sinsice görebiliyoruz. Bu düşünceye en güzel örnek ise V. S. Naipaul'un A Bend in the River ve John Updike'nin The Coup adlı romanlarıdır. Bu roman ve diğer süreli-süresiz yayınların hepsinde Müslümanlık ya terörist olarak gösterilmekte ya da kana susamış petrol cahilleri olarak yansıtılmaktadır. Ayrıca bu kötüleme hadiseleri toplumda önderlik yapan, çalışma alanları İslamiyet olan akademisyenler tarafından dillendirilmektedir. Onlar da İslamiyet'i ya da Batı'yı oryantalizm düşüncesi ekseninde değerlendirmektedirler. Yukarıdaki örneklerden anlaşılacağı üzere ben ve öteki arasındaki ayrım tarihin kendisidir, dolayısı ile ben ve öteki arasındaki ilişki biterse tarih de bitme tehlikesi ile karşı karşıya kalır.

Alternatifi hâlihazırda olan yolların dışında farklı yolları seçme diye tanımlayabiliriz. Fransızca kökenlidir. Gündoğdu'ya (2009: 63) göre eleştirel düşüncenin bir adım ilerisi olarak da bilinen alternatif düşünce herhangi bir konu, olay, düşünce ya da tartışma hakkında şüpheye yer bırakmayacak şekilde doğru akıl yürütme esasları ölçüt alınarak girişilen eylemler bütünüdür. Yine ona göre akıl yürütme esaslı bu düşünce eylemleri sonucu insanlar mantıklı ve tutarlı sonuçlar elde ederek değişim ve gelişme olanakları elde etmektedir.

Eleştirel düşüncenin tanımını yaptıktan sonra eleştirel düşüncenin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. **İlgililik:** Ele alınan her türlü kanıt hem konu ile ilgili hem de geliştirilmeye açık olmalıdır.
2. **Geçerlilik:** Kanıtı oluşturan düşünceler sağduyu, bilgi ve veriye dayalı olarak geçerli, savunulabilir öğelerden oluşmalıdır.
3. **Açıklık ve anlaşılabilirlik:** Kanıtı oluşturan düşünceler herhangi bir şekilde tartışmaya meyil vermemelidir.
4. **Dengelik (genişlik ve derinlik):** Kanıtı oluşturan düşüncelerin kapsam ve ayrıntı düzeyleri gereği kadar olmalıdır.
5. **Mantıklılık:** Önergeler sıralanırken birbiri ile ilişkili olmalıdır.
6. **Doğruluk:** Kanıtlar neticesinde varılan sonuçlar, kanıtı oluşturan düşünce sistemleri tarafından desteklenmelidir.
7. **Adillik:** Kanıtı meydana getiren düşünce paydaşları arasındaki sağduyu ve bilgi sahibi olanlarda güvenilirlik ve adalet olmalıdır (<http://mebk12.meb.gov.tr>, 01.01. 2016).

1.1. ÖTEKİ, ÖTEKİ DÜŞÜNCE ve ÖTEKİLEŞTİRMENİN TARİHSEL ARKA PLANI

Ötekilik kavramı insanın toplum içindeki yerini belirleme açısından kısa ve öz olarak ben ya da biz'den farklı olan herkesi ifade etmek için kullanılabilir. Toplumda kişilik sahibi birey

olabilmek, başkaları tarafından tanınmak için ilkin ben olmak gerekir. Öteki ise, oluşturulan tüm bu ben'lerin karşısındaki konumlandırmalardır. Yani kısacası ben ile öteki arasındaki ilişki birbirine bağımlıdır. Kiraz'a (2011: 154) göre, ben ve öteki arasındaki ilişki dünya üzerindeki diğer ilişkilerin oluşmasının ana sebebidir. Hem ben hem de öteki birbirine muhtaç iki ayrı kavramdır. Çünkü ben olmadan öteki, öteki olmadan ise ben tek başlarına çok bir şey ifade etmezler. Bu nedenle dünya üzerinde herhangi birinin olmaması diğerinin anlamsızlaşmasına neden olmaktadır. Anlamsız durumların ortaya çıkmasının önündeki tek engel ise ikisinin de beraber olduğu bir dünya gerekliliğidir. Tarih biliminden siyaset bilimine, sosyolojiden antropolojiye, uluslararası ilişkilerden psikolojiye kadar birçok farklı disiplin ötekilik kavramına yoğun bir ilgi göstermiş bu da öteki konusunda farklı yaklaşım biçimlerinin doğmasına sebep olmuştur. Keyman (1996: 76) tüm bu farklı yaklaşımları şöyle sıralamaktadır:

1. **Ampirik Bir Nesne Olarak Öteki:** Ötekinin gerçeklere dayalı olarak tanımlandığı durumu ifade eder.
2. **Bir Kültür Nesnesi Öteki:** Dikotomik ilişkiye dayalı modern Batı ile ilkel Doğu arasındaki varoluşsal halin öncekinin sahip sonrakinin ise mahrum olduğu farklar olarak ifade edilmesidir.
3. **Bir Varlık Olarak Öteki:** Ötekinin benlik oluşturmasına katkıda bulunan kültürel ve tarihsel gönderim noktalarının önemini vurgulanmasıdır.

4. **Söylemsel Bir Yapı Olarak Öteki:** Aydınlanma ile birlikte ortaya çıkan Avrupa kökenli söylem ve kurumlar ile Doğu adı verilen bilgi nesnesi arasında ontolojik olarak bağ kurulmasıdır.
5. **Öteki ve Farklılık:** Öteki kimliklerin ortaya çıkmasında sömürge sürecinin ve sonrasında nasıl etki ettiği ve nasıl ötekileştirildiği sorularına yanıt arama sürecinin ifadesidir.

Dünya üzerinde ötekinin var olmadığı hiçbir toplum yoktur. Hatta ötekinin olmadığı toplumu kimlik bakımından eksik ya da sorunlu bir toplum olarak görebiliriz. Bu da demektir ki her toplumda ötekileştirmenin olumsuz sonuçları olan; soykırım, asimilasyon, ırkçılık ve yabancılaştırma ve yabancı düşmanlığı gibi toplumsal sorunlar da vardır. Nitekim Kiraz'a (2011: 157) göre de öteki olarak görülen herkes yabancı kavramını ifade etmektedir. Çünkü yabancı ben olarak görülen kesimlerin karşıtlığında vücut bulan tüm kesimlerin ifade ediş şeklidir. Benim dışındaki kesimleri ifade etmek istiyorsak illaki başkası bir kavrama yani yabancıya ihtiyacımız vardır. Öteki ve ötekileştirme kavramları tarihin her aşamasında karşımıza çıkan canlı kavramlardır. Öteki ve ben arasındaki başkalık düşüncesinin modern olarak bilinen günümüz toplumlarıyla beraber ortaya çıkmadığı aşikârdır. Öteki hakkındaki düşünceler Yunan Antikçağından bize miras kalmıştır. Bu arada *Yeni Dünya* düzeninin ortaya çıkması ile birlikte halkların, ülkelerin ve yaşam biçimlerinin sonsuz çeşitlilik içinde olabileceğine dair inanç da hesaba katılmaya değer olarak görüldü. Bu noktada insan toplumları çeşitli iken

farkında saptanmasına dayanan öteki tekildir. İnsan toplulukları arasındaki bu kaçınılmaz fark ayrımcılığı savunan toplumlarda olanları göstermektedir. Böylesi toplumlarda ben ötekine olası bir değer atfederken benim kültürümün ölçütlerini kullanarak bunu kültürü ile kıyaslar (Uluç, 2009: 16).

Tarifi yapılırken insanlık tarihine dayandırılan geçmişe sahip olduğu belirtilen ötekilik kavram olarak birçok farklı kişi tarafından kullanılmıştır. Kolomb'un Kızılderililere takındığı tutum, Montesinos'un İspanyol siyasetçilere karşı Hıristiyan değerleri savunması, Todorov gibi uzakta olanın en iyi olduğu inancını savunanlar ve Ksenophon'un Büyük Keyhüsev'in siyasi kişiliğini değerlendirirken kullandığı *İyi Barbar* kavramı bunun en güzel örneklerini teşkil etmektedir (Uluç, 2009: 17: 20). Temel olarak ben ve öteki arasındaki farklılığı açıklamak amacıyla kullanılan bu örnekler ötekilik konusunun ne kadar geniş bir sorunu ilgilendirdiğinin de göstergesidir. Zaten Kiraz (2011: 159- 160) da bu farklılığı belirtmek amacıyla tarihi, ben ile öteki arasındaki mücadele olarak tanımlamakla beraber bu mücadelenin son bulmasının tarihin de son bulmasını anlamına geldiğine değinmektedir. Kiraz, bu düşüncesini belirtirken ben-öteki arasındaki mücadelenin son bulurken asimilasyon olaylarının yaşanmasına ise karşı çıkmaktadır. Ona göre asimile etmekle yok etmek arasında bir ayrım yoktur.

1.2. ÖTEKİ, MADUN, MAĞRUR, MARJİNAL ve YABANCI KİMDİR?

Kimlik: Toplumsal bir aidiyeti olan insanın toplum içindeki bireysel özelliklerini, nitelik ve belirtilerini yani toplum içinde belli bir kişilik olmasını sağlayan şartların uyumudur. Kimlik, İngilizce *Identity*, Latince *Identites* olarak bilinir. Toplumsal kimlik ise, kişinin içinde var olduğu toplumsal çevrenin değerlerine, kurallarına, sanatına, ortak aklına, diline, dinine, gelenek ve göreneklerine ayrıca diğer kurumlarına karşı geliştirdiği bir benimseme bilincinin ifadesidir. Birey kendi toplumu ve diğer toplumlar arasındaki benzerlikleri, farkları ve çatışmaları toplumsal kimliğine atfettiği anlam sınırları doğrultusunda tanır ve bu doğrultuda eylem stratejileri oluşturur (Özdemir, 2001: 108). Bu sayede birey çevresini tanımayı ve algılamayı yani toplumsal farklılıkları -Öteki, Madun, Yabancı, Kadın, erkek, Kürt, Türk, Alevi, Sünni vb.- sosyal kimlik aracılığıyla yaşam pratiklerine uygular.

1.2.1. Öteki

Her gün çevremizde gördüğümüz, herhangi bir şekilde muhabbet ettiğimiz ya da varlığından bihaber olduğumuz, insanların doğuştan beri içinde bulunduğu toplumsal gruplara göre hepimiz bir değerine göre öteki olarak görülürüz Bunun neticesi olarak ötekilik kavramı en yalın ifade şekliyle; ben ya da biz'den farklı olan herkesi ifade eder. Toplum içinde fark yaratmak, anlaşılması daha kolay bir birey olmak için ilkin ben olmak gerekir. Öteki ise, oluşturulan tüm benlerin karşısındaki konumlandırılmalarıdır. Öteki ile ben arasındaki

ayrımın sürekli olması ikisinin de yeniden üretilmesine neden olmaktadır. Ben, ötekine anlam katarken kendisinden hareket ederek ötekini şekillendirir. Maral'ın (2012: 99) deyimiyle ötekilik bizim kültürümüz dışında kalan diğer tüm bireyleri tarif etmek maksadıyla kullanılır. Bu maksadın dikkat çeken noktası ise ötekine atfedilen özelliklerdir. Öyle ki herhangi bir birey ya da topluluğu toplumdaki dışlayabilmek için toplumca kabul edilebilir geçerli sebepler olmalıdır. Bu yüzden dikkat edilirse ötekinin en büyük özelliği düzen bozucu olarak gösterilmesidir. Çünkü toplum sürdürdüğü düzenin bazı kişilerce bozulmasına her zaman tepki vermiştir. Maral'ın bu şekilde belirttiği ötekilik ve özelliklerine ek olarak Ünür'e göre bireyler ya da gruplar 4 amaç için ötekileştirilerek toplumdaki soyutlanırlar. Bunlar şöyle sıralanabilirler:

1. **Kimikleştirme:** Kişiler belli bir kişiyi ya da grubu öteki olarak görüp ona karşı ortak amaçlar etrafında birleşip kolektif yapılar kurmaktadır.
2. **Kimlik Yüceltme:** Belli kişi ya da grupların toplum tarafından dışlanıp, toplumdaki uzaklaştırılması toplumun geri kalan bireylerinin morallerinin yükselmesine pozitif katkı yapmaktadır.
3. **Meşrulaştırma:** Toplumda çoğunluğu sağlayan egemen söylem tarafından sağlanan birlik sayesinde toplumdaki tüm aksaklıklar öteki olarak toplumdaki uzaklaştırılan bireylere yansıtılarak toplumdaki değer yargıları meşrulaştırmaktadır.

4. **Sosyal Düzeni Koruma:** Tüm olumsuz düşünce, yargı ve davranışlar ötekilere yüklendiğinden ötekiler kontrol altında tutulması gereken bireyler olarak görülmektedir (Bilgin, 2007: 185- 198'ten akt. Ünür, 2013: 259).

Toplumdan Ünür'ün de ifade ettiği gibi kimlikleştirme, kimlik yüceltme meşrulaştırma ve sosyal düzeni koruma biçimleriyle soyutlanan ve günah keçisi ilan edilen her zaman ötekidir. Öteki, bir başka düşünce biçimine göre geleneksel toplumlarda bireyin aidiyet duygusu ile bağlı olduğu çevresinin kabullerinin dışında kalandır. Herhangi bir grubun üyelerinden birinin yaşam tarzına bağlı olarak genelin dışına itilmesi o kişiyi öteki yapar. Yine toplumsal düzen içinde din ya da etnik kökeni bakımından sayıca az olan kişilerin dışlanma ya da hor görülme şekilleri de ötekilik örnekleridir. Özetle öteki bir toplum, bir kişi ya da bir yaklaşım olarak da kendini gösterir (Özsüer, 2012: 273-274).

Fakat toplumda dışlanıp öteki olarak görülen ve bu sebepten ötürü yok edilmek istenen ötekiliğin ilkin toplumda var olması gerekmektedir. Toplum içinde ötekiliğin var olması için de asgari düzeyde şu şartlar gerekmektedir:

1. Sahip oldukları kimliksel özelliklerinden dolayı kişilerin kendilerini toplumun geri kalanından ayırması ya da toplum tarafından dışlanmaları.
2. Toplumda var olan klişelerin ve bitmek bilmeyen sıradanlıkların karşısında bireylerin “ben/biz öyle değilim(z)” demek zorunda olmaları.

3. Bireylerin geçmiş yaşamlarından öğrendikleri “farklı olanları ötekileştirme, aşağı olarak görme” ya da tam tersi mazilerinin onlara öğrettiği “ait olunan grubun çıkarlarını gözetmek, endişelerini ve acılarını yansıtmak” ibaresinden sıyrılmış olmaları.
4. Ötekilerin; onlara, babalarına, dedelerine, çocuklarına yaşattığı acıları dilleri döndüğü müddetçe savunan ya da tepeden aldığı (bu devlet olur, kilise olur) “herkesi bedenleştirme emri” doğrultusunda tepedekilerden korktuğu için bu emre uyan veya davaya sonsuz itikadı olup, uyan bireylerin olması.
5. Gerek eğitimleri, gerek kültürel üstünlükleri ya da aşağılıkları sebebiyle bireylerin kendini diğerlerine yaklaşımdan çok uzak görmesi (Ankara, 2016, 02.01.2016).

Durna (2014: 152) çok farklı bilimsel çalışmalara konu olan ve ortaya çıkması için gerekli şartları olan ötekilik kavramını Türkiye özelinde açıklamaya çalışmıştır. Ona göre öteki tüm toplumlarda korkulacak tarzda ayrımcılıklarla karşılaşır. Ülkemizde ötekinin karşı karşıya kaldığı en büyük ayrımcılık ben'in kendini ekonomik olarak güçsüz hissetmesinden kaynaklanan ayrımcılıktır. Ülkemizde öteki olarak görülen –Ege’de Romanlar, Doğu’da Kürtler, Süryaniler ya da diğer azınlıkların hepsi- tüm kesimlerin ortak özelliği de zaten ekonomik olarak egemenden fakir olmalarıdır. Zaten ötekiler tanımlanırken kendi ifadelerinden ziyade güçlülerin onları tarif etme şekillerinden tanınırlar. Yani bir Alevi ya da Kürt ben Alevi’yim ve

düşünce şeklim de farklı dese bile egemen söylem bunları kabul etmeyerek ötekileri kendi zihinsel düşüncelerine göre tanımlar.

1.2.2. Madun

Madun kavramını son yıllarda dünya üzerinde giderek artan evrensel kategorilere girmeyen muhalif, ezilmiş ya da dışlanmış yaşam pratiklerini anlatmak amacıyla kullanmaktayız. Kısaca belirtmek gerekirse madun kavramı; ucuz iş gücü uğruna sömürülen işçiler, sokakta yaşayan çocuklar, LGBTİ bireyleri ya da Avrupa sokaklarında yaşıyor olarak görülmeyen “kâğıtsızları” tarif eder (Birdal, 2013: 30-33).

Madun kavramı dilimize Arapçadan kazandırılmıştır. Arapçada Subaltern sözcüğü sadece sub bölümü alt ya da ast anlamlarına gelmektedir. Bu sözcük altern kısmını içermediği için yeterli olarak madun kelimesini karşılayamamaktadır. Alter, değişmek, dönüşmek demektir. Alter, Gramsci, Guha ve Spivak tarafından birbiri ile ilişkili fakat birbirinden ayrılan içerikler ile kullanılmıştır. Bu kelime homojen olduğu varsayılan tek bir grubu imleyen sabit bir kimlik olarak tanımlansa da toplumsal değişime neden olan dinamik bir unsur olarak bilinir.

Gramsci 1934-1935 yılları arasında bir toplumda sesi olmayan, kendilerini temsil edemeyen, toplumun işleyiş mekanizmaları içinde kendini ifade edemeyen işçiler, köylü kadınlar gibilerin klasik Marksist anlamdaki proletaryadan ‘başka’ bir durumda olduğunu belirtmek amacıyla bu kişileri ‘madun’ olarak ifade etmiş ve kavramı geliştirmiştir.” (Yetişkin, 2010: 16).

Kendilerine Madun Çalışmaları Kolektifi adını veren bir grup Hintli ise madun kavramını kendi ülkelerindeki yoksul işçilerin, köylülerin yani sömürgeci devletler tarafından dışlanmış tüm toplulukların sesi olarak kullanmıştır. Daha sonra kavram olarak bir popülerlik kazanması ve akademik bir yapıya bürünmesi yine Hintli akademisyen Gayatri Spivak sayesinde olmuştur. Altun'a (2013: 745) göre ise madunun egemen söylemler karşısında ifadede bulunması egemenlerce kabul edilemez. Fakat madunun söylemde bulunmasına engel olan egemen, madunun karşı çıkma eylemlerine engel olamaz. Egemen söyleme karşı girişilen her direnç eylemi egemen söylemlerin geri atmasına sebep olmaktadır. Sonuçta egemen söylem madunun sesini duymayacak derece etkisizleştirilmektedir. Bu da madunların politik görüşlerinin hayat bulmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde madunluk, Cumhuriyet Dönemi'nde yıllardır farklılıkların beraber yaşadığı anlayışın yerine, ulus devlet anlayışının benimsenmesi ile var olmuştur. Nitekim ulus devlet anlayışına göre; toplum içindeki tüm farklılıklar zaman içerisinde planlı olarak etkisiz bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu tekçiliğe zorlayan düşünce yapısı bunu eğitim, kültür ve ekonomi alanındaki uygulamalar ile başarmaya çalışmıştır. Öyle ki Karakaş'ın (2013: 40) da belirttiği gibi 1980'li yıllar ve sonrasında tekçi anlayışlar giderek belirgin bir şekilde açıkça dile getirilmiştir. Bu dönemdeki hak, hukuk ve düşünce kazanımları genellikle siyaset kullanılarak elde edinmek istenmiştir. Kemalizm ideolojisi, Kürtlük ve Alevilik gibi düşünceler toplumsal yaşam alanlarının tüm evrelerinde etkili birçok değişime sebep vermiştir.

Tüm bu açıklamalar neticesinde ülkemizde madun denilince akla ilk gelenler sistem tarafından ezilen, dışlanan, kendinden olmayanı hor gören, ucuz iş gücü ile çalışmakta olan ve cinsiyet tercihleri ile ölüm ile tehdit edilen toplumsal yapıyı oluşturan kalabalık toplumsal gruplar yani kısacası ötekiler akla gelir.

1.2.3. Mağdur

TBMM Mağdur İnceleme Raporuna (2014: 2) göre mağdur kelimesi farklı alanlarda çok farklı şekillerde karşımıza çıkmakla beraber Türkçe’de haksızlığı ifade etmek için kullanılmaktadır. Arapça olan kelime Arapça’da zulüm, merhametsizlik, haksızlık anlamına gelen “gadr” kelimesinden türetilmiştir. Bu kadar geniş bir anlamı olan madun kavramının türleri de çok farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Dinler’e (2006: 50) göre; mağdur denilince aklımıza ilk gelen suçtan kaynaklı mağduriyet olsa da çok farklı nedenlerden ötürü mağduriyetlikler de yaşanmaktadır. Farklı mağduriyet olaylarına “zede” eki ekleyerek Savaşzede, bankerzede, holdingzede, kazazede, kredizede, depremzede gibi mağduriyetlikler oluşturabiliriz. Bunun neticesinde de kategorik olmayan mağduriyet türleri ortaya çıkacaktır. Bu türler;

1. Suç mağduriyeti,
2. Töre mağduriyeti,
3. İnsan unsurlu felaket mağduriyeti,
4. Doğal afet mağduriyeti, diye sıralanabilir.

Mağdur duruma düşmemiz duygularımızın istismar edilmesi sonucunda kimliklerimize -Öteki, yoksul, gâvur, yabancı vb.- bakılmaksızın yaşanan olaylar sonucunda düştüğümüz durumu ifade eder. Nurdan Gürbilek (2008: 11) mağduru anlatırken şu cümleleri kurar:

“Yoksul, taşralı, çingene, sakat ya da gâvur olmamız şart değil. Hor görülmenin ne demek olduğunu hepimiz az çok biliriz. Az ya da çok: Hepimizin kendini başkalarının karşısında zavallı, savunmasız, gülünç hissettiği anlar mutlaka olmuştur. En azından çocukken yaşadıklarımız başkaları tarafından küçük görülmenin ne kadar sarsıcı boyutlara ulaşabileceğini göstermiştir. Büyümeye çalıştığımız sırada biri bizi küçük görmüş ve sanki biz orada yokmuşuz gibi davranmıştır. Yalnızca biz değil, biz başkasını küçümserken de onların ne hissettiğini, aşağılanmanın nasıl bir duygu olduğunu ötekilerine tattırırız.”

Sonuç olarak biz ne *Suç ve Ceza'nın* kahramanı Raskolnikof'uz ne bir isim bile kendisine çok görülen ve sadece “C” olarak adlandırılan *Aylak Adam*'ız ne de diğer yazarların anlattığı başka mağdurları. Biz toplumun içinde bazen kimliğimizden bazen cinsel tercihlerimizden bazen de görünüşümüzden hor görülen, dışlanan Çevik'in (2013: 68) deyiimiyle “*Türk toplumunda travma yaşamış; Alevi, Kürt, Ermeni, Kemalist, Komünist, İslamcı, Ülkücü vb. gruptaki kişileriz.*”

1.2.4. Marjinal

Toplumsal yapıyı oluşturan en küçük varlık olan insandan başlayarak dünden bugüne tüm toplumsal katmanlar kimilerini/ötekini her zaman marjinal olarak konumlandırmıştır. Bu bazen 1928 Robert Park göçmenleri, bazen Batı Avrupa Ortaçağ'ında olduğu gibi Musevi'ler, homoseksüeller, fahişeler, kimi zaman da LGBT bireyleri ya da diğer ötekiler olmuştur. Peki bu kadar farklı şekillere bürünen marjinal kavramı nedir? Tümer'e (2003: 6) göre Marjinal kelimesi orijin olarak Fransızca Marginal kelimesidir. Bu kelimin ilk kullanımı ise Latince Margo'dur. Margo Fransızca'ya marge olarak geçmiş ondan da marginal kelimesi türetilmiştir. Dilimizde margo sözcüğü kenar, kıyı ya da sınır karşılıklarına gelir. Binaenaleyh marjinal olan, kenarda duran, kıyıda bulunan, sınırdadır. Bunun tersi ise, ortada olan ya da daha iyisi ve daha doğrusu, merkezde olandır.

Marjinal temelde sosyolojiye ait bir kavramdır. Bu kavram ilk bakışta akla farklılık, farklı olma durumunu getirmektedir. Oysa bugüne değin var olan toplumlarda onu temsil eden grupların karakteristik özelliklerine binaen tekil ya da çoğul anlamlar yüklendiği zamanlar da olmuştur. Bu kelime Batı Avrupa'da ilk zamanlar Ortaçağ döneminde kiliseye aykırı düşünen (Musevilere, homoseksüellere, fahişelere, cüzamlılara ve cadılara) insanları nitelerek maksadıyla kullanılmıştır. Bahsi geçen dönemde kiliseye aykırı düşünen kişilerin hepsi için tek bir ortak özellik; sosyal, politik ve ekonomik dışlanmayı içermesiydi (Zengel ve Kaya, 2003: 17). Oysa belli bir yer ve zamandan aşırı marjinal olan bir şeyin başka bir yerde ya da zamanda konum değiştirdiği sıklıkla görülüne bir

durumdur. Öyle ki Hıristiyanlık dini ile Roma kendi arasındaki ilişkinin süreci, bu durumun güzel örneklerinden biridir. Bilindiği üzere, Roma İmparatorluğu'nda, Hıristiyanlar, aşağılan, acımasızca cezalandırılan, marjinal bir toplum oluşturdular. Oysa bugün bu kent, Katolik Hıristiyan'ların en kutsal merkezidir (Tümer, 2003: 6).

Billson Marjinalite durumunu kültürel, sosyal ve yapıdan açıdan üç kategoride ele alır. Bunları ise şöyle açıklar:

1. Kültürel Açıdan Marjinalite: Kısaca asimilasyon süreci olarak tanımlanabilir. Bu asimilasyon sürecinde birey içinde bulunduğu her iki kültürün de hiyerarşik olarak değer birimlerinin belirlendiği ve karşılaştırıldığını bilincinde olarak bunlar arasında red ya da kabul eylemlerinde bulunur.
2. Sosyal Açıdan Marjinalite: Bu dışlanma tipinde birey hâlihazırda sahip olduğu statü, konum veya sınıfa dâhil edilmeyerek dışlanır.
3. Politik, sosyal ve ekonomik olarak daha dezavantajlı ve güçsüz olan tarafların toplumsal olarak dışlanma durumlarıdır (Zengel ve Kaya, 2003: 17).

1.2.5. Yabancı

Türkçe sözlük manası; bilinenden ayrı, değişik, farklı manalarına gelen yabancı kelimesi İngilizce Foreign, Fransızca etranger olarak bilinir. Yabancı, kendi kimlik mantığımızın dışındaki, umursanmayan, insandan sayılmayan, bizden olmayan tüm ötekilerin kendi kültüründen veya egemen dilinden

ayrıştırılmış kesimlerin ortak adıdır. Tarihin ilk zamanlarından beri büyük insan kitleleri, toplumsal bir gösteri alanı olarak dünya üzerinde siyasi, ekonomik, siyasal, toplumsal vb. sebeplerden ötürü yaşadığı yerleri terk edip farklı diyarlara göç etmişlerdir. İnsan kitleleri arasındaki bu yer değiştirme evresi farklı kültürlerden insanların kaynaşmasına sebebiyet vermiştir. Yaşanan göçlerin doğal sonucunda yaşadığı yerde kimlik sahibi olan bireyler yeni yerlerinde öteki/yabancı olarak tarif edilmişlerdir. Zygmunt Bauman (2009: 66) yabancıнын tarifini yaparken yabancıнын özelliklerine değinir. Ona göre yabancıların en büyük özelliğı büyük oranda tanınır olmalarıdır. Bir kişi ya da zümreyi yabancı olarak değlendirmek için ilkin onun hakkında hiç olmazsa birkaç şey bilmek gereklidir. İlkin onların tekrar tekrar, davetsiz olarak benim görüş alanıma girmeleri gereklidir. Sonrasında ben onları yakın çevremde görmeli, istesem de istemesem de onları kesinlikle benim yaşadığım ve ayrılmadığım hatta ayrılma işaretleri de göstermediğim dünyada yaşamalıdır. Eğer onlar böyle olmasalardı, yabancı değil, olsa olsa “hiç kimse” olurlardı.

Bir başkası olarak biz yabancılar Richard Kearney’e (2012: 93- 96) göre; yalnızca karanlıkta gelen, geldiklerinde bizi hep karanlıkta gören, kim olduklarına dair karar vermekte emin olmadığımız fakat varlığından sürekli olarak emin olduğumuz kişilerdir. Mühürlenmiş dudakları, zincire vurulmuş fikirleri, öldürülen yakınlarının sesini duyuramama acısı ile biz yabancılar, kimliksel söylemlerde sürekli olarak karşıtlık (düşman) algısı ile

yanstılırız. Yunan-Türk, İngiliz-Arap ya da Müslüman-Hıristiyan arasındaki tüm ayrımlar ya da düşmanlıklar bunlara en iyi örneklerdir.

Yurdigül (2008: 18) yabancılığı öteki olmanın farklı bir yorumu olarak değerlendirir. Toplumdaki tüm bireyler sahip oldukları özelliklerinden ötürü ayrı olarak görülen, aynı mekânı paylaşamayacağımız, dolayısı ile farklılıkları temsil eden güvenilir bireyleri karşılamaktadır. Öyle ki birey ya da topluluklar arasındaki tüm farklılıklar yabancılık olarak algılanmaktadır. Bu yüzden biz ve yabancı arasındaki ayrımcı ilişki yabancının kim olduğunu tarif etmek açısından iyi bilinmelidir. Zira yabancı ve yabancılıktan söz etmek aynı zamanda ben’de söz etmektir. Dolayısı ile yabancı hem ben’i hem de kendisini tarif edebilen genel geçer bilgileri barındırmaktadır.

Kendimize bile yabancı olduğumuz gerçeği ile benden olmayana yabancı diye dışlayıp kendimizi özgürleştireceğimiz yanılgısı sebebiyle kadim zamanlardan beri İnsan Hakları yabancılara hep çok görülmüştür. Devrimci Fransa örneğinde olduğu gibi devrimin başlarında yabancılarla ilgili coşku sönüp de yerini şüphe ve zulüm seferberliği aldığı Biz’e karşı Onlar fikrine sarılırız. Fransa’da 1973’te Kamu Güvenliği Komitesi tarafından tüm yabancıların Fransız topraklarını terk etmesi yönünde aldığı karar ve daha da kötüsü Bismarck Almanyası’ndan Hitler Almanyası’na kadar gerisi Alman milliyetçilerinin yeryüzünden yalnızca halkını üstün görmesi konunun örneklerini teşkil ederler. Son olarak uluslar egemen ve homojen topraklarda varlıklarını güçlendirirken yabancı hep mutabakatı bozan davetsiz misafirdir (Kearney, 2012: 96).

1.2.6. Günah Keçisi

Dinen yapılması yasaklanmış eylemler suç (Günah) olarak sayılır. Suçun insanlık tarihinde yer bulmasından beri (Âdem'in Havva'yı suçlaması) suçu işleyen failler her zaman suçu kendisinin değil de başkasının işlediğini ifade ederek, işlediği suçun sorumluluklarını başkasına yükleme kolaylığına kaçmışlardır. İşlenen suçlar ve suçlara karşılık verilen cezalar toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bunun sebebi de toplumlar arasında var olan farklı dini inanışlardır. Türkçe, gerçek sorumlulukları korumak amacıyla işlenen her türlü olumsuzluğun sebebi olarak gösterilen kişi manasına gelen Günah Keçisi kavramı Fransızca Tête de Ture, İspanyolca Cabeza de Turca olarak bilinir. Charlie Campbell'a göre tarihte ilk defa İncil'in çevirmeni William Tyndale tarafından 1530 yılında kullanılan Günah Keçisi kavramı çeşitli toplumlarda çok değişik şekillerde kullanılmıştır.

Her tarih öncesi kültürde toplumdan kötülüğü kovmak gayesiyle bir takım seremoniler yapılmıştır. Bunlar toplumdan topluma farklılıklar göstermekle beraber hepsinden sabit olan bir yön vardır. Bu yön günahın bir varlıktan ötekine, bir objeden diğerine geçebilen somut bir varlık olduğuna dair inanç ve bu şekilde hissedilen suçluluktan kurtulabileceğine olan inançtır (Campbell, 2013: 35-36). Her kültürün kendi günah keçisini yarattığı gerçeğinden hareketle tarih öncesi zamanların bazı günah keçisi örnekleri şunlardır:

1. *“Eski Ahit'deki Kefaret Günü ayinlerinde Yahudi kavminin günahlarını simgesel olarak bir erkek keçiye yükleyip, Azazel adlı kötü ruhu yatıştırmak için Yahudi kavmini günahlarından arındırmak üzere Kudüs dışında bir uçurumdan aşağıya atması*
2. *Çin'de uçurtmaların hastalıkları kovması amaçlı kullanılması,*
3. *Endonezya'da köylülerin kötü ruhları götürmeleri için küçük kayıklar inşa etmeleri*
4. *Hindistan'da kötülüklerin şişelerin içine koyup gömülerek yok olacağı inancı ve daha birçok örnek insanların sorumluluklarını başkasına yükleme eylemleridir*
5. *Himalayalar'da, köpeklerin kötülüğü kovmak için ölene dek taşlanması*
6. *İrokua yerlilerinin en eski arkadaşlarını boğarak öldürmeden önce boyaması ve süslemesi*
7. *İskoçya'da köpeklerin sadece avlanması*
8. *Hindistan ve Mısır'da, ineklerin seçilmiş hayvanlar olarak görülmesi.” (Campbell, 2013: 36).*

1.3. TOPLUMBİLİMCİLERİN “MADUN” ve “ÖTEKİ”Yİ KONUMLANDIRIŞI

Sosyal bir varlık olarak insan, doğuşundan ölümüne kadar sürekli olarak farklı kimliklere bürünür. İnsanın büründüğü bu kimliklerden biri de şüphesiz ötekilik kavramıdır. Felsefe, edebiyat,

siyaset vb. alanlarda birçok farklı düşünür bu konuda çalışmalar yapmışlardır. Bundan ötürü ötekilik farklı disiplinler arasında ortak bir ilgi alanına girmektedir. Her disiplin kendi bakış açısından hareketle bir öteki tanımı yapmaktadırlar. Oysa bu konuyu ele alırken farklı yönetsel kaygılara sahiptirler. Örneğin sosyolojik perspektifte öteki, sığınmacı, sürgün ya da misafir işçiye uyan marjinal, yabancı olarak değerlendirilmektedir. Buna karşın kültür antropolojisi perspektifinde ötekilik, farklı kültürel mensubiyet temelinde ele alınmaktadır (Aral, 2009: 4'ten akt. Ortakçı, 2014: 80).

Yine sosyologlara göre tek tek bireyler olarak hepimiz farklıyız ve bir diğerine göre ötekiyi ifade ediyoruz. Fakat egemen söylem içerisinde ya da herhangi bir toplulukta çoğunluğu elde tutan ötekiler azınlıkları yok sayarak ya da yok etmeye çalışarak gündemde yer almaktadırlar. Yine de öteki denilince akla azınlıklar, marjinaler, güçten yoksun olanlar dolayısı ile sıra dışı olan durumu itibari ile tuhaf olan herkes gelmektedir (Durna, 2014: 151). Toplumsal yaşamda ötekiliğin inşası farklı şekillerde zuhur bulabilmektedir. İlk zamanlar dinler, efsaneler, rivayetler vb. yoluyla tarif edilen öteki, modern dönemlerle birlikte medya ve sosyal bilimlerden tarafından tarif edilmektedirler. Günümüz modern dünyasından sosyal gerçeklikler büyük ölçüde medya tarafından üretilen, iletilen ve onun yol göstericiliği tüketilen nesnelere dir. Medya kasıtlı ya da kasıtsız olarak öteki tasarımları (İnsanları, kültürleri, toplulukları, nesnelere) kuşatarak onların zayıflatma hatta yok edebilmektedir. Çoğu zamanlar yine medya stratejilerine bağlı olarak önyargılar daha da güçlenmekte ve çeşitli grupların bu yollu iktidarlarını sürdürmesine hizmet

etmektedir. Medya ötekine dair söylemini toplumdaki kimi politik, ekonomik, moral, kültürel söylemlere eklemleyerek inşa etmektedir (Arar, 2009: akt. Ortakçı, 2014: 80- 81).

Günümüz farklılıkların yüceltiildiği post modern dönemde ise Sönmez ve Selçuk'a (2012: 88) göre toplumda yıllardır egemen söylem tarafından ezilen, dışlanan, hor görülen ya da yok edilmek istenen tüm azınlıklar, kadınlar, ezilenler, ötekiler ya da cinsiyet tercihleri farklı LGBT bireyleri kendi varlıkları hakkında ifadede buldukları dönemi yaşamaktadırlar. Nitekim bu kadar farklı şekillerde ortaya çıkan dışlanan kesimler günümüz post-modern döneminde özgürleşerek ya da özgürlük mücadelesini başarı ile sonuçlandırarak kendi düşüncelerini öğürleştirmektedirler. Bu sebeple günümüzdeki tüm farklı kesimler dışlanma hadiselerine karşı mücadeleyi yükselterek marjinal olmaktan kurulmaya devam etmektedir.

Madunun kim olduğu, nasıl ortaya çıktığı ve hangi eylemlerde bulunduğunu açıklamak zordur. Çünkü bu tarz saptamalar bizzat madunlar tarafından bile tartışılmaktadır. Bu yüzden hangi kişilerin, kimliklerin ya da toplumların madun olarak değerlendirip değerlendirilemeyeceği dair net ayrımlar söz konusu bile olamazlar. Neticede madun kavramını hakkındaki tartışmaları göz ardı etmeden madun en basit şekliyle toplumsal eylemlerden dışlanan kişi ya da toplulukları kapsayan olarak diye belirtilir (Spivak, 2012: 325'ten akt. Çağlar, 2015: 119).

1.4. SİYASETTE, “ALTERNATİF” ve “ÖTEKİ” DÜŞÜNCE ARAYIŞI

İlk suçun insan hayatında yer bulmasından beri gerek bireysel gerekse toplumsal alanda insanlar arası ilişkilerin düzenlenmesi, belli kurallara bağlanması gerekliliği gündeme gelmiştir. Bu kuralların oluşturabilmesi için de siyasi mekanizmaların devreye girmesi gerekmektedir. Siyasi mekanizmaların oluşturmaya çalıştığı bu düzen elbette ben ve öteki arasındaki hassas dengenin sağlanıp sağlanamayacağı konusunu da gündeme getirmiştir. Birçok siyaset teorisyeni bu konuda fikir üretmişlerdir. Hobbes insanın doğasından koparak bir takım özgürlüklerinden vazgeçirmeye çalışıldığına dikkat çekmiştir. Ona göre siyasal toplumların oluşturulma nedeni aksi takdirde gerçekleşmeyecek olan dirlik ve düzenin sağlanmasıdır. Bu saptamadan hareket ederek denilebilir ki toplumların oluşmasında düzen arayışı temel derecede önemlidir. Ayrıca o toplumun oluşturan bireylerin hâlihazırda var olan düzenin devamı için de rızaları olduğu kabul edilir. Var olan düzen bir consensus'un (oydaşma) eseridir ve koşullarda bir değişme olmadığı durumda düzen yani temel ihtiyaç da devam edecektir (Özçalık, 2008: 2).

Ben ve öteki arasındaki düzenin yasalar ve gelenekler, toplumsal normlar, kültür vs. ile sağlanması gerekliliği ilk olarak 17. ve 18. yüzyıllarda siyasetin gündemine girmiştir. Son yıllarda ise ben ve öteki arasındaki ilişki kimlik farklılıkları üzerinden siyaset yapma, yani çoğulcu toplumdan yana söylem geliştirmek için kullanılmaktadır (Kundakçı, 2013: 69). Bu da insanlar arasında ötekiler olarak dışlanan insan gruplarının en önemli özelliklerinin marjinallik, dışlanmışlık ve

olumsuzluklar taşıyor oldukları kanaatini güçlendirmeye sebep olmaktadır. Ötekilik kavramının tanıma giren herkes artık tek tek özellikleri ile anılmak yerine belli gruba ait bireyler olarak anılmalarına yani ötekiye ait olduğu var sayılan tüm olumsuzluklarla bireysel etiket ve ön yargılarla tarif edilmelerine neden olmaktadır (Ünür, 2013: 258).

Thomas Hobbes'un ötekiyi "insan insanın kurdudur", Sartre'ın ise "başkaları cehennemdir" sözleriyle tarif ettiği ötekileştirme konusu siyaset biliminde aslında sosyal, siyasal eşitsizlikler ve ayrımcılık konularını içermektedir. Siyasal eşitsizlikten kastım ise Maral'ın da belirttiği gibi ayrımcılığın sıkça siyasi söylemler tarafından propaganda amaçlı kullanılmasına dayanmaktadır. Çünkü ayrımcılığa dayalı tüm dışlanma olayları yani ötekileştirme biçimleri ırkçılığı temel almaktadır. Öyle ki siyasi söylemlere bakıldığında özellikle de seçim zamanlarında ırkçılık ön plana sürülerek daha fazla oy alınmak istenmektedir. Toplumda ilkin siyasiler tarafından kullanılan bu tarz kutuplaştırma hadiseleri toplum tarafından da her zaman olmasa bile bazı zamanlarda benimsenerek kargaşa ve siyasi ranta sebep olabilmektedir (Maral, 2012:101). Oysa Üste'ye (2015) göre bireyler davranışlarımız başka kişilerin düşüncesinden etkilenmeyerek kendi kalmayı başarmalıdır. Çünkü toplumsal düşüncelerin ortaya çıkması için kişisel düşüncelerin yerleşmesi gereklidir. Yani kişiler kamusal bir hak olan oy kullanma eylemlerinde gizliliği değil açıklığı kendine temel almalıdır. Gizlilik esasına dayalı tüm eylemlerde toplumun çıkarına uymayan davranışlar söz konusudur (Monk, 2004: 240'tan akt. Üste, 2015: 113).

1.5. FELSEFİ DÜŞÜNCEDE “MADUN” ve “ÖTEKİ”

Felsefe bilimi; varoluş, varlık, ahlak gibi çeşitleri olan ve gerçeği bulmak adına insan hayatına dair sorular soran düşünce sanatıdır. İnsan hayatının her alanı ile ilgilenen felsefe biliminin sorular sorması için de illa ki sorunlar bulması gereklidir. İnsanın toplum içinde farklılık esasına dayalı toplumsal yaşam içinde varlığını devam ettirdiği göz önünde alındığında felsefe biliminin, toplum içinde bireysel ya da grup olarak sahip oldukları farklılıkları dolayısı ile dışlanan ve haksızlığa uğrayan kesimleri temsil eden “madun” ve “öteki” kavramları ile ilgili sorular sorması da gayet doğaldır. Bu yüzden felsefe biliminde “öteki” ve “madunu” anlamak için, Hegel, Sartre ve Levinas’ın düşünceleri önem arz etmektedir.

1.5.1. Hegel Düşüncesinde Öteki

Hegel siyaset felsefesi içinde öteki ve ötekileştirme kavramlarını açıklamaya çalışırken kendini yaratma yani öz bilinç görüşünden başlamıştır. Özçınar’ın (2007: 1) deyimiyle sözü edilen bu öz bilinç oluşturma, bireyin başkallığı üzerine katlanan bir özün dönüşümü, bilincin olumsuzlanma durumu ve dolayım edinme sürecinin ifadesidir. Bilinç, dolayım ve olumsuzlanmanın oluşturduğu bu düşünümsel süreçten beslenmektedir. Bilinç, süreç içerisinde öz bilince evrilerek bu devinimden yoksun, bir başka varlıkla ayırımında yalıtılmış bir karşıtlık oluşturur. Eğer bu gerçekleşmezse kendi içinde soyut bir özdeşliği dile getirmek yerine, saltık karşıtlıkla sınırlandırılmış sonlu varlığını olumsuzlama yolunu seçer. Yani kendi

dışına çıkararak somutluk, varlık kazanır. Bu süreç Hegel felsefesinde bilincin kendi olumsuzlayıcı gücünden ve deviniminden kaynaklanır. Ayrıca saltık bilgiyi oluşturan bilincin sınırlı gelişim aşamalarının tümünü kapsayan bir bilim dizgesi içerisinde yer bulur. Kişiyi ya da bir diğer ifade ile ötekinin karşılığı olarak ben'in kuramlaşması süreci olan bu noktaya Hegel Tin adı vermiştir. Dursun'a (2004) göre bu süreç Hegel felsefesindeki varlık ile bilmek arasındaki dolaylı ilişkiye dayanır. Ve bilme istenci, mutlak varlığa ya da hakikat düşüncesine ulaşma yolunda kavramın kendini somuta doğru yol aldığı bir süreçtir. Evrensel kavram, içkin farklılıkların şebekesi, fenomenal dış olarak açılır. Bu açılma süreci boyunca hakikat, kendi tamlığını ve içeriğini öteki olmada saf olarak kendini tanıyarak kazanır. Bu kazanım sürecinin ilk aşamasında tin ya da bilinç, dolaysızlık halindedir. Ancak tin/bilinç dolaysızlığı içerisinde kendinin bilgisine vakıf değildir (Dursun, 2004: 182).

Bu durumda kendilik bilgisine sahip olmayan özne, kendilik tanımını yapmak için ötekiye muhtaç durumdadır. Çünkü illaki biri öteki varlığından kendilik bilincine erişmektedir. Bu yüzden Gowan'a (1991: 80-83) göre Hegel felsefesindeki ötekilik kavramı bilincin karşıtlığını oluşturmakla kalmaz aynı zamanda temel anlamını kazandıran bir kavram olarak da değer kazanır. Öteki ise sürekli olarak ben'in dışında gönderimlerde bulunur. Bu durum bilincin ya da benim üzerine yansıdığı bir ayrımdır. Öteki ve bilincin karşıtlığındaki bu durum bir yabancılaşma durumunu gösterir. Aslında öz bilincin gelişimini temel olarak, bilincin bilme ve öz bilinç olma sürecini açıklamaya çalışır. Ve ötekiliği öz bilincin oluşumunda sadece

aşılması gereken bir evre olarak değerlendirir. Hegel bu değerlendirmesi sonucunda ben ile ben olmayan arasındaki tek yanlı bir üstünlük ve belirlenim ilişkisi kurarak bir ayrıma gitmektedir (Üste, 2015: 109).

Hegel'in ben/bilinç ile öteki arasında oluşturduğu bu ayrımı anlamak için Özçınar'ın (2007: 5) söylemiyle önce diyalektik düşüncenin dönüştürücü yönünü kavramak gereklidir. Daha sonra Hegelci diyalektiğin temel içeriğini oluşturan ve bilincin dolayimsızlığını ortadan kaldırmaya yardımcı olan olumsuzlama ve olumsuzlamanın olumsuzlaması olan başka bir deyişle bir öncesi mantığı kendi içinde koruyan aşma evrelerini göz önünde bulundurmamak gereklidir. Bu son iki gelişim basamağı bize diyalektiğin olumsuzlama evrelerinin önemini vermektedir. Fakat söylenenlere rağmen elde edilen sonuç olumludur. Bu durum yeni bir olumsuzluğun ve olumsuzlama sürecinin başlangıcına kaynaklık eder. Diyalektik açıdan bu durum Hegel felsefesinde öz bilincin var olma koşulu, kendini olumsuzlamadır (Özçınar, 2007: 5).

Yani Hegel'in akıl yürütmesinde olumsuzluk bilinçsel eylemlerimizin hepsinde göze çarpmaktadır. Bu yüzden Özçınar'a (2008: 4) göre olumsuzlama olayları hem bilincin kendisinde hem de bilinç dışında gerçekleşen olaylarda şiddet olaylarını beslemektedir. Bu yüzden şiddet olayları sonucu bilinç sarsılma yaşayarak kendi dışına çıkamamaktadır. Bu sayede de bilinç kendi içinde oluşturduğu bu şiddet olumsuzlama olayları neticesinde kendi varlığını gerçeklik olarak ortaya çıkarmaktadır.

1.5.2. Sartre Düşüncesinde Öteki

Öteki, sanayileşmenin ortaya çıktığı Avrupa başta olmak tüm dünyada felsefi olarak çok önem kazanan bir kavram haline gelmiştir. Çünkü günümüzde post modernizmin getirdiği olanaklar neticesinde insan ilişkileri şekil değiştirerek ben ve öteki arasındaki problemlerinin çoğalmasına da sebep olmuştur. Bundan ötürü felsefe biliminde insan sorunları ile ilgilenen filozoflar ben ve öteki arasındaki ilişkiyi de inceleme yoluna gitmişlerdir. Felsefi düşüncede öteki Özçınar'a (2007: 4) göre ben anlayışının dışında kalan, varlığı ile ben'e karşı olan bilincin ben üzerine yansımasıdır. Bu yüzden öteki, bilinç dışı olduğu kadar bilinç dışındaki olumsuzlama ve dolayına neden olan bir alandır. Ben'e karşı öteki, bilince karşı bilinç ya da nesne hepsinin karşıtlık ilişkisine dayanan varlıkları vardır. Olumlu ya da olumsuz bu karşıtlık ilişkisine evrensellik-tikellik, doğa yasası-törellik gibi toplumsal alanın kavram çiftlerini de ekleyebiliriz. Bu tanıma göre öteki her zaman olumsuz ve korkulacak olanı temsil etmektedir. Toplumda öteki olarak lanse edilen bireyler toplumdaki uzaklaşarak yabancılaşmaya başlamaya başlarlar. Sartre de varoluş felsefesi ve öteki kavramını açıklarken yabancılaşmadan söz eder. O, temel olarak yabancılaşmış yaşamın nedenlerini ve bireyin öteki ile ilişkisinin nasıl olduğunu ve nasıl olması gerektiğine dair düşünür. Sartre bunu yaparken, düşünceli açıkça ifade etmekten öte dolaylı ve kapalı edebi dil kullanarak romanlarındaki karakterlerin ağzıyla yansıtmıştır. Sartre bu yolla felsefesini ve edebiyatını varoluşçu kavramlar içinde birey ve öteki arasındaki çatışmanın nedenleri ve

sonuçlarını göstermeyi amaçlar. Zaten varoluşu gerçekleştirebilmek için birey olabilmek zaruri derece önemlidir. Sartre'a göre bireyin yaşamı düşüncelerinin bir sonucudur ve hiçbir özsel ve doğal değere sahip değildir. Bu yüzden Sartre'ın düşüncesi, öteki ve birey arasındaki ilişki ve bu ilişkiden doğan problemlerdir. Bu problemler özetle şunlardır: anlamsızlık, yalnızlık ve terk edilmişlik, özgürlük ve yabancılaşma vb. (Kılıç, 2006: 4).

Ben ve öteki ya da biz ve öteki ayrımları tek başına anlam ifade etmezler. Eğer ikisinden birini yok sayarsak ben ve öteki arasındaki ilişkiyi anlatmada eksik kalırız. Bireyin kendi varlığı için dünyası soyut değerde değildir. Kendisi için varlık, varlığın karşısında oluş tavrı içinde olmasaydı kendi kendine yetecekti. Fakat hiçbir zaman ve mekânda kendisi için varlık düşünülemez. Çünkü kendisi için varlık başka bir varlığa gereksinim duyar. Bizler kendimizi başkalarını vasıtasıyla tanımaktayız. Öyle ki daha önce başkalarının bizim üzerimizde edindikleri bilgilere başvuruyoruz. Buradan hareket ederek kendimiz hakkında yarga ve karara varıyoruz (Tansel, 2006: 74).

Kılıç'ın (2006) da ifadesi ile bu yüzden öteki sürekli bir çatışma amacını gütmektedir. En basit örnek ile yüz kızarması yaşadığım herhangi bir olay kendimle yaşadığım ilişkiye değil de öteki ile yaşadığım çatışmalı bir olaya dayanmaktadır. Öteki ya da benim düşüşüm varlıklarımızdan kaynaklanmaktadır. Öteki ile ben arasındaki ilişki sürekli çatışmaya dayanan özne-nesne arasındaki ilişki gibidir. Nasıl ki özne ile nesne hiçbir zaman bir araya gelemiyorsa ben ile öteki de yüz yüze gelmemeye özen gösterir. Bu yüzden ben sürekli olarak ötekini obje olarak tahayyül edip ben ve

dışındaki objeler arasında nasıl bir var oluş ilişkisi var mı diye sorgulama yaparım. Bu sayede de ben ötekinin sırrını çözerek onun bakış açısındaki ben gerçekliğine ulaşabiliyorum (Kılıç, 2006: 67).

1.5.3. Levinas Düşüncesinde Öteki

Toplum bilimlerinin hepsinde karşılığı olan “öteki” kavramı, “ben” ile ilişkisi açısından ele alındığında ahlak felsefesinin konusuna dâhil olmaktadır. Bu yüzden 17. ve 18. yüzyıllarda özgürlükçü ben’liğin ortaya çıkmasından beri gündemde olan ötekilik kavramını Levinas ben ve öteki arasındaki ilişki ile açıklamaya çalışır. Kundakçı’nın deyişiyle Levinas düşüncesi “öteki” ile “ben” arasındaki ayrımının kaynağı, toplumsal ve kültürel öğelere dayanmakla beraber her öteki illa ki bir başka ben oluşturmaktadır. Yaratılan ben’ler ile ötekiler arasında bazen ortak yanlar olmakla beraber genelde ayrı yanlar bulunmaktadır. Çünkü Levinas birlik düşüncesinden hareketle her varlık arasında öze dayanan bir farkın olmadığına bunun aksine sadece görünüşe dayalı farklar olduğunu savunur (Levinas, 2002: 115’ten akt. Kundakçı, 2013: 70). Özneler arası ayrılıklardan hareketle Levinas, bizleri karşıtlıkların çatışması olarak bilinen ikili düşüncenin tutsağı olmaktan kurtarmayı dener. Oysa Decartes’ın *olguların ve maddelerin kendi karşıtlıklarıyla var olabileceği tezi* bizleri sınırlı da olsa ikili düşüncelerin ruhuna hapsetmiştir. Levinas bu düşünce şeklinin ötesine giderek Decartes, Hegel ve Marx gibi düşünürlerin düalizmini eleştirerek bizleri üçlü düşünceye çağırır. Ama aralarında önemli bazı farklar vardır. O,

kendisi için yaşıyan bir egonun gözünden dünyayı açıklama yolunu seçmez. Onun için önem arz eden mevzu öteki için yaşıyan öznenin etik sorumluluğudur (Kaya, 2011: 3).

Etik denilince akla gelen ilk filozof da tartışmasız Levinas'tır. Levinas felsefesi ötekine karşı çıkararak beni öne çıkarmak yerine birbirinin varlığına muhtaç bu iki kavramın birbirine karşı sorumlu olduklarına değinir. Fakat buna rağmen yine de ötekine karşılık olarak benin sorumlulukları her zaman daha fazladır. Bu yüzden ben öteki ile ilişkisinde çıkar beklemezsizin ötekine karşı eylemde bulunan olarak tarif bulmaktadır. Yani ben ötekine daima sorumluluk algısı ile yakınlaşır (İspir ve Erdoğan, 2014: 48). Bir bakıma Levinas tüm ben'li oluşumlara karşı olarak ben'i ötekinde var etmeye çalışır. Bu sebepten olsa gerek ben ve öteki arasındaki ilişki sınırsızdır ve ben ile öteki birbirini her zaman yeniden üretir. Farklı bir bakışla ben öznesinin kendine yaklaşabilmesinin tek yolu, ötekilik modelleridir; onun gözleridir; çünkü göz kendini göremez. Birden fazla ben bir araya gelerek benlik oluşturduğuna göre, kendi benliğimizin bileşenlerini ancak başkalarının gözlerinde görme imkânına sahibiz. Bir başkasının tuttuğu aynada gördüğümüz ben'leri zamanla tanıyıp, kendimizdeki eksiklikleri-fazlalıkları tamamlarız. Bu şekilde peyderpey, her yeni ayna ve onun gösterdiği her yeni ben, yol göstericiliğinde yeni bir bütünlükçü ben inşa ederiz. Böylece ben kendini yeniden var etme eylemini hiçbir zaman unutmaz (Serttek, 2013: 37).

Bu düşünceden hareketle ötekine saygı duymadan ben var olamaz diyebiliriz. Nitekim Kaya da Levinas'ın ötekilik hakkındaki düşüncelerini açıklarken Levinas'ın hareket noktasını ötekine saygı

olarak belirlediğini dile getirir. Levinas'a ötekini anlamının ve tanımlamanın bireyi özgürleştirdiğini belirtir. Ona göre öteki başkaları tarafından tanımlandığında veya temsil edildiğin zaman başkalık özelliklerini yitirir ve yokluğa, hiçliğe muhtaç olur. Bu düşünce şekli Levinas'ın Batı felsefesi düşüncesinin ötekiyi ortadan kaldırabilecek kadar güçlü olduğunu savunmaktadır. O, ötekiyi arzu, ölüm ve gelecek gibi konular hakkında konuşabileceğimiz ama deneyimlemeksizin asla tam olarak tarif edemeyeceğimiz bir türde tarif eder. Bu neden ötekinin ontolojik olarak ne ve nasıl olduğunu bilmek asla mümkün dâhilinde değildir (Kaya, 2014: 17).

İKİNCİ BÖLÜM

ALTERNATİF MEDYA DÜŞÜNCESİNİN KÖKLERİ, TOPLUMSAL HAREKETLER VE ALTERNATİF MEDYA BİÇİMLERİ

Toplum, farklılıkların bir araya gelerek oluşturduğu yapılanmadır. Farklı aidiyetlerin tek tipleştirici devletler tarafından bir arada tutulması asimilasyon uygulamalarını da beraberinde getirir. Öteki gruplar üzerindeki tahakkümünü süresiz olarak uygulamak isteyen küçük gruplar medya organları başta olmak üzere birçok yöntemle öteki grupları etkisizleştirmeye çalışır. Etnik, kültürel, dilsel ve de dinsel olarak devlet yönetimini elinde bulunduran küçük gruplar geride kalan tüm öteki grupların marjinalleşmesine dolayısıyla ötekileşmesine sebep olur. Çoğunluğun hedefi haline gelen tüm öteki grupların yönetime entegre olması da elbette ki beraberinde birçok sorunu getirir. Devlet yönetimini oluşturan bu küçük grup arasındaki uyum ile ötekiler olarak lanse edilen diğer gruplar arasındaki uyumu yıkar. Küçük gruplar ile ötekiler arasındaki bu düzenin bozulması toplumsal hareketlerin doğuşuna sebep olabilmektedir. Bu süreçte ötekiler devletin ideolojik aygıtlarına (medya organları) karşı kendilerini ifade edebilecek iletişim ağlarını güçlü tutmayı ihmal etmez. Öteki olarak görülen herkes ana akımın güdümündeki medya organlarına karşı kendi medyalarını yaratarak seslerini duyurmaya çalışırlar. Bunun sayesinde ise toplumdaki çok sesliliği, farklılığı yani demokratik ortamı sağlamayı amaç edinirler (Çoban, 2012: 2).

Ötekilerin bir araya gelerek seslerini eylemsel alanlarda duyurmaya çalışmaları toplumsal hareketlerin başlangıç noktasıdır. Yıldırım (2012: 21) toplumsal hareket kavramının ilk kez 1864 yılında Lorenzyon Stein tarafından siyasi bir kavram olarak kullanıldığını belirtir. Ortak düşüncelerini, amaçlarını, haklarını ya da yöneticiler üstündeki baskılarını artırmak için kamuoyunda gündem oluşturmaya çalışan, yazılı-görsel medya araçları, siyasi partileri, dernekleri ya da kolektif bireyleri bu uğurda kullanan az ya da çok bireyden oluşan toplumsal gruplara toplumsal hareket adı verilir. Kısaca belirtmek gerekirse toplumsal sorunlar toplum içerisinde zamanla birikerek değişim sürecine evrilebilmektedirler. Toplumda var olan bu sorunlar genel olarak toplumsal grupları etkilemektedir. Bu süreçler genel olarak bazı grupların egemen söylemin eylemlerini irdelemesi ile başlamaktadır. Sonraki süreçte büyük topluluklar küçük gruplar tarafından girilen bu sorgulama olaylarının kendi özgürlüklerini de etkilediklerini gördüklerinde bu irdeleme olayları gelişerek toplumsal eylemlere evrilir. Bu sayede insanlar arasında empati duygusu gelişerek ilkin ufak bir sorun olarak görülen her türlü olay büyük bir toplumsal olaya dönüşmektedir. Sonuçta toplumsal hareket egemen söylem tarafından yaratılan düzene karşı girilen kolektif eylemler olarak tabir edilir (Brecher ve akt. 2002: 42-43'ten akt. Işık, 2013: 21-22). Tarihte farklı zamanlarda farklı şekillerde örneklerine rastladığımız toplumsal hareketler 19. yüzyıldan itibaren toplumsal hareket olarak adlandırılmıştır.

Toplumsal hareketlerin önem arz bir kimliğe bürünmesi için bazı ön şartlar söz konusudur. Marshall bunları;

- a) Yapısal uygunluk: Hareketin ortaya çıkması için gerekli olan en genel toplumsal koşullar,
- b) Yapısal gerginlik: Adaletsizlik ya da kırgınlık duygusu,
- c) Genelleşmiş bir inancın büyüyüp yayılması: Halkın problemlerine çözüm öneren bir ideoloji gibi,
- d) Katılımcıların eyleme seferber edilmesi: Örnek olarak saflara katılmalarının sağlanması verilebilir,
- e) Hızlandırıcı faktörler: Bireyleri eyleme geçiren olaylar,
- f) Toplumsal denetim işleminin kendisi (1999: 742- 743'ten akt. Öztürk ve Yanık, 2014: 18).

Medya, her türlü bilgiyi kişilere ve topluma tarafsız aktaran, görsel, işitsel ve hem görsel hem de işitsel yayın organlarının adıdır. Tanımından da anlaşıldığı gibi medya denilince akla ilk gelmesi gereken toplumun bilgilendirilmesidir. Ama hem tarih boyunca hem de günümüz devletlerinde medya sürekli olarak ya da belli aralıklarla gizliden ya da açık bir şekilde devletleri yöneten küçük grupların yararına çalışmış, çalışmak zorunda bırakılmıştır. Özellikle medya organlarının tekelci yapıya büründüğü devletlerde küçük grupların hizmetine çalıştığı aşikârdır. Bir de tekelleşen medya organlarının dışında kalan kendi varlıklarını, dilsel, dinsel vb. özelliklerini korumaya çalışan, yeri gelince sansürlenene, kapatılan ya da hapis cezaları ile yola getirilmeye çalışılan öteki grupların medya organları vardır ki bunlara alternatif, muhalif, bağımsız ya da radikal gibi isimler verilir. Ana akım medya olarak adlandırılan geleneksel iletişim çalışmaları medyanın karşıt görüşleri bir arada tutan, tartışma

ortamları sunan sağlam yapılara dayandırmaya çalışsa da köken olarak Marksist bir yapıda olan alternatif medya düşünürleri medyanın tekelci yapıda olduğunu ve özgürlüklerden uzak bir kurumsal yapıda olduğunu savunmaktadır. Kökeni 1700’lü yılların ortasına dayanan alternatif medya çalışmaları o zamanki çalışmalarını ana akım medyanın organlarında icra etmiştir.

Alternatif medya Aydoğan’a (2011: 76- 77) göre; ana akım medya organlarının karşısında var olan, küçük grupların sesi olmayı amaçlayan ve bunları tüketim medyasının karşısında yapmaya çalışan medya organları olarak tabir edilebilir. Alternatif medyanın ilk örnekleri 1960’lı yılların hippie kültürüdür. Günümüzde ise alternatif medya olarak yapılanmaları düşün maliyetli olan edebiyat dergileri, marjinal gazeteler, internet yayınları yapan siteler, feministlere gazete ya da dergiler ve siyasi partilerin bastığı yer türlü süreli süresiz yayın organlarıdır.

Alternatif medyanın kökenini hippie kültürüne dayandıran Aydoğan’a karşı Kırık Adorno ve Frankfurt Okulu’nu işaret eder. Ona göre günümüz iletişim alanında yaşanan alternatif medya imkânlarını çok farklı yazarlarda (Shaw, Mohammadi, McChesney, De Jong, Bagdikian) görmek mümkündür. Yine Kırık’a (2012: 63) göre eleştirel medya çalışmalarına kaynaklık yapan ana yaklaşım vardır. Bunların birincisi, Glasgow University Media Group (GUMG) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, medya metinlerinin nasıl inşa edildiğini ve toplumsal grupların nasıl temsil edildiğini incelemektir. Söz konusu incelemelerin birinde GUMG, BBC televizyonunun haberlerinde toplumda seçkin olarak bilinen

(politikacılar, iş adamları, hukuk ve meslek profesyoneller) temsil ederken yanlı davrandığını ortaya çıkarmıştır. Eleştirel medya çalışmalarında ikinci farklı yaklaşım Herman ve Chomsky tarafından yaratılan propaganda modelidir. Bu yaklaşımın ana düşüncesi haberin birincil tanımlayıcıları olarak elit kaynaklara ek medya sahipleri ve tekeller de haberleri filtrelemekte ve sistematik bir şekilde komünist ve sol karşıtı düşünceler ileri sürmektedirler. Pek çok alternatif medya projesi, bu propaganda modelini ana akım medya eleştirisi olarak kullanmıştır.

Peki, alternatif medyanın özellikleri nelerdir? Alternatif medyanın özelliklerini Taylan bir tablo ile şu şekilde açıklamaktadır:

Tablo 2.1. Alternatif Medyanın Özellikleri

Mülkiyet	Mülkiyetin Örnekleri
Saik ya da amaç	<ul style="list-style-type: none">• Ticari saiklerin reddi• İnsani, kültürel, eğitimsel, etnik amaçların iddiası• İktidar yapısına ve davranışına muhalefet• Destek, dayanışma ve network (ağ/şebeke) kurmak
Finans kaynakları	<ul style="list-style-type: none">• Devlet ya da belediye (yerel yönetim) ödeneklerinin• (tahsisatının) reddi• Reklam gelirlerinin reddi
Düzenleyici izin	<ul style="list-style-type: none">• Farklı kurumlar tarafından denetlenmek• Bağımsız / ‘özgür’• Başkasının kurallarını çiğnemek, fakat hepsi nadiren
Örgütsel yapı	<ul style="list-style-type: none">• Yatay örgüt• ‘Tam’ katılıma elverişli• İletişimin demokratikleştirilmesi
Profesyonel uygulamaların eleştirilmesi	<ul style="list-style-type: none">• Gönüllü sorumluluğun özendirilmesi• Profesyonel olmayanların erişim ve katılımı• Haber seçiminde farklı ölçütler
Mesaj içeriği	<ul style="list-style-type: none">• Egemen söylemlerin ya da temsillerin eksiklerini gidermek ve aksini iddia etmek• Hegemonik politikalara, önceliklere ve bakış açılarına alternatif vizyonlar geliştirmek
Dinleyici ve/veya tüketicisiyle ilişki	<ul style="list-style-type: none">• Kullanıcı/tüketici kontrolünün derecesi• Dinleyiciler/tüketiciler tarafından ifade edilen ihtiyaçlara ve amaçlara izin verilmesi• İletişimin demokratikleştirilmesi
Dinleyicinin bileşimi	<ul style="list-style-type: none">• Genç insanlar, kadınlar, kırsal nüfus• Çeşitlilik ve çokluk
Dağıtım alanı	<ul style="list-style-type: none">• Bölgesel ya da ulusaldan ziyade yerel
Araştırma metodolojisinin doğası	<ul style="list-style-type: none">• Niteliksel, etnografik ve uzun dönemli araştırma”

Kaynak: (Bailey, vd., 2008: 19’dan Aktaran, Taylan, 2012:26).

Yıldırım'a (2012: 65- 66) göre alternatif medya biçimlerine ilişkin literatürde herkesin kabul ettiği bir sınıflandırma yoktur. Zaten alternatif medyayı farklı bölümlere ayırmak, her birinin tamamen birbirinden farklı olduğu manasına gelmez. Yurttaş gazeteciliği, barış gazeteciliği, hak gazeteciliği ve bunların dışında kalan başka alternatif gazetecilik türleri de vardır. Diğer yandan sivil toplum medyaları da alternatif medyalardır ve bunların dayandığı ilkeler birbirleriyle uyumaktadır. Hepsinin medyanın toplum ile karşılıklı etkileşimine, haber içeriklerine ve iletişim araçlarına bakış açıları örtüşmektedir. Alternatif medya, kendine taraf olarak toplumun iyiliğini, barışı ve insan haklarını seçer. Kısaca yurttaş gazeteciliği, barış gazeteciliği, hak haberciliği ve sivil toplum medyaları aynı zamanda alternatif medyanın özelliklerini taşırlar.

2.1. SİVİL TOPLUM DÜŞÜNCESİNİN ve SİVİL TOPLUM HAREKETLERİNİN GELİŞİMİ

Sivil toplum, herhangi bir devletin egemenliği altında bulunmayan ve benimsediği fikirleri devletlere kabul ettirmek için sivil itaatsizlik eylemleri düzenleyen toplulukları ifade için kullanılır. Fransızca kökenlidir. Fransızca manası nazik ve kibar olarak bilinir. Sivil toplum tanım olarak ilkin Batıda kullanılmıştır. Sonra Batı toplumlarında yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeler sonucu değişiklikler yaşamıştır. Bu yüzden günümüzde siyaset bilimcilerin sivil toplumun tanımı konusunda üzerinde anlaştıkları tek bir tanım bile yoktur. Bunun sebebi ise siyaset bilimcilerin kendi

toplumlarındaki ekonomik, sosyal ya da siyasi gelişmelerden etkilenmesidir (Tuncel, 2011: 13).

Belki de bu yüzden sivil toplumun tarihine indikçe çok farklı yazar ve tanımla karşı karşıya kalmaktayız. Buna rağmen sivil toplum kavramı ilk olarak Aristo tarafından ünlü eseri Politika'da kullanılmıştır. Daha sonra olgunlaşma çağında Marx, Hegel, De Tocqueville, Gramsci, Hobbes, Mardin gibi birçok yazar tarafından kullanılmıştır. Kavram olarak tüm bu yazarlar tarafından kullanılması ise felsefe ve siyasette ne kadar köklü bir geçmişe ve muğlak yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Erdoğan'ın (1998: 220) tabiriyle bu konuda fikir üreten ve sivil toplum hakkında çağdaş tartışmaları en çok etkilemiş kişi olan Hegel'e göre sivil toplum tüm aile bireyleri ile devlet sistemleri arasındaki ilişkiyi sağlayan alanın kendisidir. Bu tanıma göre sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere kişinin öz muhakeme yeteneği, toplumun huzurunu sağmaya yönelik kuruluşların hepsi sosyal ve sivil toplum kuruluşlarını oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra devlet ile toplum arasındaki ilişkinin devlet tarafı olarak bürokraside sivil toplumun kapsadığı sınıflandırmalardan biridir. Kısaca Hegel'in sivil toplum düşüncesi kendi devlet sistemlerine dayanmaktadır. Yani sivil toplum düşünceleri tarafından düzenlenip korunması gerekli yapılardır diye düşünülebilir. Sivil toplum hakkında fikir yürüten bir diğer düşünür Marx'dır. O, sivil toplum kavramını Hegel'e kıyasla hem daha geniş hem de daha dar ele alır. Dar olmasının sebebi Marx'ın alt yapı olarak ele aldığı sivil toplumu sadece ekonomi ile kıyaslamasıdır. Geniştir çünkü Hegel sivil toplumu devlet ile arasındaki alan olarak

belirtir. Oysa Marx sivil toplumu tarihteki üretim ilişkileri, sanat, estetik vb. alanlarda biçimlendirici etkiler uyandıran insan faaliyetleri olarak ele alır (Doğan, 2013:232).

Son olarak modern sivil toplum düşüncesinin köklerini Hobbes'a bağlayan Erdoğan'a (1998: 217) göre Hobbes civitas ve commonwealth düşünceleri sayesinde toplumdaki bireylerin güvenliği ancak herkesin anlayabileceği bir meclis tarafından sağlanmalıdır. Yine Hobbes'a göre devletin gücünü elinde bulunduran sistemlerde toplumların yönetilmesi mantıklı kurallara bağlanmalıdır. Tuncel (2011: 27) ise sivil toplum kavramının gelişmesi için her toplumda olması gereken belli başlı dört süreçten söz eder. Ona göre bu süreçler şekilde olmalıdır:

1. Süreç: Sivil toplum egemen her söylem karşısında kendi bağımsızlığını sağlamalıdır.
2. Süreç: Bu süreç bağımsızlığını sağlayan sivil toplumların kendilerine egemen söylemlere karşı koruma hakkıdır.
3. Süreç: Sivil toplumun sağladığı özgürlük anlayışının devletler tarafından çatışmalı bir şekilde engellenmemesidir.
4. Süreç: Son olarak sivil toplumunun özgürlük anlayışının devlet tarafından yok edilebileceği düşüncesinden hareketle sivil toplumların oluşturulması gerekliliğini düşünce sürecidir.

2.1.1. Ülkemizde Sivil Toplumun Tarihsel Gelişimi

Ülkemizdeki sivil toplum düşüncesi ile Batıdaki sivil toplum düşüncesini karşılaştırırken Batı medeniyetlerinden birçok kavram aldığımızı dikkat etmeliyiz. Bununla beraber siyasi bir kavram olarak sivil toplumun Türkiye özelinde birçok yanılgıyı da beraberinde getirdiğini göz ardı etmemeliyiz. Bu yanılgıların başında sivil toplumun karşıtlığı olarak görülen asker kelimesi gelmektedir. Çünkü asker kelimesi şehir adabı masasına gelmesine rağmen sivil toplumun içinde barındırdığı şehir hayatını yansıtmamaktadır (Mardin, 2013: 9).

Tuncel'e (2011: 34- 35) göre ülkemizde sivil toplum kavramının gelişimi, tarihsel kökeni ve gelişim süreci batı ile doğru orantılı değildir. Çünkü ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının ülkenin toplumsal yaşamına katkısı önemli derece değildir. Oysa Avrupa'da sivil toplum kuruluşları toplumsal yaşamın vazgeçilmez değerlerinden biridir. Zaten ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının tarihini Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası diye ikiye ayırmak daha mantıklıdır. Çünkü ülkemizdeki sivil toplum kuruluşlarının gelişim süreci Türk siyasi tarihinde sınıf ilişkilerine dayalı karmaşıklığın çözümlenmesi ile sağlanabilir.

2.1.2. Cumhuriyet Öncesi

Osmanlı Devleti'nde sivil toplum kuruluşlarının kurulum aşamalarını kuruluş yılları ve çöküş yılları olarak ikiye ayırmak mantıklı olur. Çünkü çöküş devrine kadar ki tüm devirlerde sivil toplum kuruluşları daha çok devlet destekli kurulmuştur. Oysaki

çöküş dönemindeki karışıklıkla, atılan demokratikleşme adımlarıyla (Tanzimat'ın İlanı, I. ve II. Meşrutiyetin İlanı) beraber halk arasındaki dayanışma artarak sivil toplum kuruluşlarının sayısında artışa sebebiyet vermiştir.

Osmanlı devleti döneminde sivil toplum örgütlerinin ilk örnekleri, millet sistemi, loncalar, din kurumları, sivil dernekler ve ayanlardır. Daha sonra sosyal alanda vakıflar, din alanında tarikatlar, II. Meşrutiyet'in ilanı ile siyasal partilerin kurulması ilk örnekleri takip etmiştir. Sonra olarak ise Tanzimat dönemi ile beraber bürokratlar ve ayanlar, 1908 yılında İstanbul ve Selanik'te kurulan Tefayyüz Cemiyeti Hayriye-i Nisvan, Nisvan-ı Osmaniye ve Müdafa-i huku-ı Nisavan, 1911 Kadın Haklarını Savunma Derneği vb. oluşumlar gelmiştir (Tuncel, 2011: 35-42).

2.1.3. Cumhuriyet Sonrası

Yüzyıllardır süregelen devlet-halk çatışması Cumhuriyet'in ilk yıllarında da devam etmiştir. Başarı ile biten Kurtuluş Savaşı'ndan sonra devletin kurulan sivil halk örgütlerine karşı müphemli bakışı aynen devam etmiştir. Bu sebeple devlet kontrolü dışında ortaya çıkan tüm sosyal birliktelikleri yürüten kişi, grup ve kuruluşlar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Sonrasında kanunlar ve sivilleşme çabaları ülkemizin sivilleşme çabalarını destekleyici nitelikte olmuştur. Bu kanunlar sırasıyla;

1. 1924 yılında ilan edilen Teşkilat-ı Esasiye Kanunu,
2. 1924 Anayasası,
3. 1925 Takrir-i Sükûn Kanunu,
4. 1926 Medeni Kanun,
5. Takrir-i Sükûn ve Hıyanet-i Vataniye,
6. 1933-1938 yılları arasındaki sendikalaşma ve grev hakkı yasakları,
7. 1946 Cemiyet Yasası,
8. 17 Ekim 1946 yılında kurulan İnsan Hakları Derneği,
9. 1960-1982 Anayasaları,
10. 2000’li yıllarda AB’ye girme çabalarımız vb. şekildedirler (Tuncel, 2011: 42-60).

2.2. LIBERAL KAPİTALİST İLETİŞİM DÜZENİNE TEPKİ

Kitle iletişim araçlarında (KİA) yaşanan küresel gelişmeler ve buna bağlı olarak çeşitlenen kitle iletişim araçları toplumları uyutma, şekillendirme ve manipüle etme görevini üstlenmişlerdir. Gerçek anlamda görev ve işlevleri toplumu aydınlatmak olan kitle iletişim araçları bugünkü uygulamaları ile kitleleri sömürüye açık, bağımlı hale getirmektedirler (Gönenç, 2007: 80). Küreselleşen dünya ile ne dünya eski dünyadır ne de bizler eski ile aynı bizleriz. Ekonomik olarak gelişen insanlık hem kendi hayatını hem de hayatının sürmesine yardımcı tüm araç-gereçlerin değişmesine sebep olmuştur. İlk ekonomik yaşamda kendini gösteren bu büyük değişim teknoloji ile birleşerek iletişim araçlarının sayesinde tüm dünyaya

yayılmaktadır. Bu da dünyamızın giderek nasıl küçük bir köy haline geldiğini göstermektedir. Dünyamızın küreselleşmesini Çoban (2008: 23) şöyle dile getirir; iletişim toplumsal yaşamın her alanını ilgilendiren canlı bir sistemdir. Bu yüzden toplumsal yapının şekillenmesini sağlayan siyasal ve ekonomik yapılara değinmeden iletişimi anlamak olanaksızdır. Hem ekonomik hem de siyasal alanlarda görülen değişimlerin iletişim alanlarını etkilemesi gayet doğal bir sonuçtur. Ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda yaşanan her bir toplumsal değişim yeni emperyalist düşüncelerin doğuşuna da sebep olmaktadır. Yeni düşünceler de iletişim alanlarının gelişmesine dolayısı ile değişmesine vesile olmaktadır. Bu sayede iletişim sürekli olarak değişim yaşayarak canlı ve güncel olabilmektedir.

Mora (2011: 242) ise gelişmiş ekonomik yapıları ile büyük ülkelerin post kolonyalist olarak kavramlaştırılan küreselleşme olgusunu kasıtlı amaçlar doğrultusunda kullandıklarını savunur. Bunu kitle iletişim araçlarını kullanarak gittikleri her ülkenin zihinlerini bulandırarak, kültürel değerlerini bozarak ya da yerinden ederek gerçekleştirdiği bunun sonucunda da toplumsal aidiyetlikleri zayıflamış toplumlar arasında din, etnik, mezhep ve köken düşmanlıklarının başladığını, sonuç olarak gelişmiş ülkelerin asıl amacının sömürüyü kolaylaştırmak olduğunu dile getirir.

Liberal düşüncede olan düşünürlere göre ise ekonomik alan başta olmak üzere toplum hayatının değişmesine neden olan tüm gelişmeler toplumun yararına. Özellikle toplumsal fayda sağlaması açısından iletişim, ekonomik ve ulaşım araçlarında yaşanan her türlü gelişim toplumsal ilerlemeyi tetiklemektedir. Öyle ki KIA

demokratikleşme açısından toplumun kullanması gereken araçlardır. KİA sayesinde hiçbir dönemde görülmeyen toplumsal gelişmeler yaşanmakta ve bu gelişmeler yine KİA sayesinde toplum içerisinde yayılmaktadır. Bu düşünceleri temel alarak hem bireysel hem de toplumsal dönüşümlerin iletişim teknolojisi ile beraber geliştiği yargısına varmak yanlış bir tespit değildir (Timisi, 2003: 41- 42). Oysa Timisi'den farklı düşüncede olan Göneç'e (2007: 86- 87) göre iletişim ticarileşmesi sonucu ticari gelirlerini toplumun yararından sıyrarak kar etme amacıyla hareket etmektedir. Bu yüzden iletişim kanalları bireyleri tüketici olarak görmekte ve tüketici ihtiyaçlarını göz ardı etmeden kamu yararı, ulusal kültür ve özgürlükleri savunmadan yayın yapmaktadır. Artık medya kanalları tekelleşme politikaları ile içeriklerine dikkat etmeden sadece ve sadece kar elde etme politikaları nedeniyle magazinsel içeriklere yer vermektedir.

Söz konusu gelişmelerin doğal sonucu olarak medyatik sunum biçimini benimseyen KİA'ların eşitlik ve dayanışma temeline dayalı daha yaşanır bir dünya imgesine yönelik yayınlar yapacağını beklemek pollyanacılıktır. Bu durum hem liberal Pazar yasalarının haberin kendisinin ekonomik bir mal biçiminde algılayan doğasında, hem de gelişmiş ülkelerin sahip oldukları KİA yoluyla ihracını yaptıkları kültür ve siyasal değer anlamında söz konusudur. Ne var ki bu durum kendi içinde yoğun siyasal/kültürel çatışmalar barındıran her sistemde vardır. Sonuç olarak büyük ölçüde haberleşmede dengesizlik ve eşitsizlik üzerine kurulu küresel ölçekli liberal enformasyon sistemi için de kendi ideolojik karşıtlığını yaratma eğilimi kaçınılmazdır (Köse, 2007: 261).

Dolayısı ile küreselleşerek tek tipleşen, ekonomik kaygıları ile kendi görevlerinden uzaklaşan medya organları küreselleşme karşıtı hareketleri, yeni toplumsal hareketler gibi toplumsal başkaldırıların merkezlerinden biri durumuna gelmesi de doğaldır. Ve Çoban'a (2008: 37) göre küreselleşme sürecinde iletişimsel alanın dışına itilen tüm muhalif kesimler ana akım medyada sadece malzeme olarak kullanılmakta ve iletmek istedikleri mesajlar çarpıtılarak verilmektedir. Yani muhalif tüm düşünceler baskılar ile kontrol altına alınmak istenmektedir. Ancak bu süreç istenenin tersinde hareketlenerek yeni muhalif hareketlerin oluşmasına sebebiyet vermektedir.

2.3. YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER ve ALTERNATİF MEDYA DÜŞÜNCESİ

Toplumsal hareket bakış açıları farklı olan, egemen söylemlere karşı ortaya çıkan ve ekonomik, kültürel, sosyal değişim taleplerinde bulunan bazen örgütlü bazense örgütsüz girişilen her türlü eylemdir (Yıldırım, 2013: 21).

Kimilerinin 1968 sonrası yükselen hareketlerin ortak paydasına (Yıldırım, 2013: 67), kimilerinin 19.yy. işçi hareketlerine (Önder, 2003: 34) bağladığı toplumsal hareketlerin insanlık tarihinde eski zamanlardan beri rol aldığı bir gerçektir. Her toplumun tarihinde farklı direniş modelleri, çatışma eylemleri ve isyanlar vardır. Tarihte birçok örneğine şahit olduğumuz bu hareketler bazen devlet sistemlerine bazen devleti yöneten kişilere karşı bazense toplulukların ekonomik,

kültürel şikâyetlerini dile getirmek maksatlı yapılan her türlü eylemleri içermektedir. Farklı zamanlarda farklı şekillerde görülse de toplumsal hareketler her zaman var ola gelmiştir, bundan sonraki dönemde de var ola gelecektir (Çetinkaya, 2008: 15). Toplumsal hareketleri anlama çabasında olan bir başka düşünür Tilly'e (2008: 17) göre toplumsal hareketler oluşum aşamasında üç aşamalı bir senteze ihtiyaç duymaktadır. Bu üç sentezi şöyle sıralayabilir:

1. Sentez hedef olarak görülen devlet sistemlerine karşı girişilen bireysel ve toplumsal olarak gerçekleştirilen her türlü eylem girişimidir.
2. Sentez siyasi eylemlerin tür itibari ile çeşitlilik göstermesidir. Bu eylemler bazen özel amaçları olan dernekler, birlikleri kapsamakla beraber ayrıca sivil halk tarafından düzenlenen her türlü miting, müzik organizasyonu, gösteri ve medya organlarındaki çeşitli faaliyetleri de kapsamaktadır.
3. Sentez ise toplulukların eylemlerde bulunurken bazı ilkelere uyma zorunluluğunu ifade etmek için kullanılır. Buna göre eylemlerdeki her bir birey belirlenen kurallara herkes önünde uyduğunu sergilemek zorundadır.

Küreselleşerek büyüklüğünden kayıplar veren ve küresel köy olarak tarif edilen dünyadaki kavramların hemen hepsi kabuk değiştirmek zorunda kalmıştır. Dolayısı ile zaman içerisinde toplumsal hareketler de değişimler yaşayarak çeşitlilik kazanmıştır. Özellikle 1960'lı yıllarda ve sonrasındaki süreçte toplumsal hareketlerde hızlı ve köklü değişimler yaşanmıştır. 1960'lı yıllarda yaşanan öğrenci, sol ve sivil

halk eylemleri zamanla çevre, kadın, LGBTİ, barış, küreleşme karşıtlığı ve tüketim karşıtlığına evrilmiştir. Toplumsal hareketlerde yaşanan bu çeşitlilikler toplumsal hareketlerin ortaya çıkma nedenleri ile beraber eylem şekillerini de değiştirmiştir. Bu sayede kişisel kimliklere dayanan, sınıfsal meselelerden uzak, şiddet dışı toplumsal hareketler de ortaya çıkmıştır (Demiroğlu, 2014: 134).

Küreselleşmenin dayanılmaz değişim sürecine boyun eğmek zorunda kalan yeni toplumsal hareketler Plotke'ya (1995: 115) göre; ilk kez Almandaki Karl-Warner Brand tarafından kullanılmıştır. Kavramın ilk kullanım amacı 1970'lerden itibaren ortaya çıkan ekoloji hareketlerini, yeni feminist hareketi, nükleer ve karşıtı etkinlikleri, barış hareketlerini, azınlık hareketlerini ve yerel özerklik hareketlerini ifade etmek maksatlıydı. Sonrasında kavrama yeni vurgusu eklenmiştir. Bu sayede tanımlayıcı olmanın ötesinde, bu hareketlerin amaçlarına ulaşmak için izlemeleri gereken yola ilişkin anlamlar da ortaya çıktı. Bu kavramdaki yenilik hem liberal baskı/çıkar grubundan hem de klasik sosyalist literatürdeki sınıf eksenli kavramlaştırmalardan bir farklılık göstergesidir (akt. Önder, 2003: 35).

Yeni toplumsal hareketlerin özelliğinin otonomi ve kimlik üzerinde kafa yorması olduğunu belirten Offe'ye (2000: 67) göre yeni toplumsal hareketler ile öncekiler arasında yapısal farklar vardır. Yeni toplumsal hareketler üzerinde kafa yoranlar, özellikle bir önceki yüzyılın işçi hareketlerini öyle bir anlatırlar ki, bunlar zengin içeriği, çeşitliliğe sahip olmayan, kendi iktisadi çıkarlarından başka bir şey gündeme getirmemiş ve hatta başka toplumsal kesimlerin

dışlamışlardır. Eski ile yeni toplumsal hareketleri ayıran bu mantığın merkezini işçi hareketleri oluşturur. Yeni toplumsal hareketler üzerinde çalışan insanlara göre yaşadığımız çağ artık sınıf mücadelelerinden arınmıştır. Karşı karşıya olduğumuz yeni hareketler daha zengin içeriklere ve taleplere sahip olmakla beraber, dar iktisadi çıkarlardan bağımsızlaşmış ve hatta daha demokratik ve katılıma açık hareketler olarak dikkat çekerler. Bu hareketlerin bir diğer özgün ve dikkat çekici yanı formel kurumsal-siyasal kanalların dışında çalışmaları, hayat tarzları, etik ve kimlik duyarlılıklarına üzerine vurgu yapmalarıdır (akt. Çetinkaya, 2008: 35).

Yeni toplumsal hareketlerin getirdiği yeniliklerin bir diğeri bu hareketlerin devlet karşıtı olmalarıdır. Yeni toplumsal hareketlerin hepsi devlet yönetimlerine karşı olmakla beraber siyasi oluşumlarında devlet yapılanmasından uzak durması gerektiğini savunurlar. Toplumdaki değişim araçlarından biri olarak toplumsal hareketler devlet mekanizmalarının ele geçirilmesi düşüncesini benimsememekle beraber toplumdaki şikâyetlerini dile getirmek ve bazı değişiklikleri istemektedirler. Yaşanan bu görüş değişikliği örgütlü eylemler olarak bilinen toplumsal hareketlerin çözümlü güç kaybına uğramasına neden olmaktadır. Dolayısıyla yeni toplumsal hareketler olarak bilinen oluşumların en büyük özelliği değiştirilemez olarak görülen hiyerarşik yapıların günü gelince aniden yerle bir olduğunu göstermesidir (Faulks, 1999:103-105; Buechler, 1999'dan akt. Yıldırım, 2013: 79-80).

Alternatif düşünce sistemleri olarak yeni toplumsal hareketler ile eski toplumsal hareketler arasındaki ayrımın tabloya dönüştürülmüş hali şöyledir:

Tablo 2.2: Eski ve Yeni Toplumsal Hareketlerin Karşılaştırılması

	Eski Toplumsal Hareketler	Yeni Toplumsal Hareketler
Yerleşim	Siyaset	Sivil toplum
İdeoloji ve amaçlar	Siyasal bütünleşme Ekonomik Haklar	Sivil toplumun özerkliği Yeni değerler/hayat tarzı
Hareketlerin örgütlenmesi	Resmi ve hiyerarşik	Gayri resmi ağlar ve taban hareketleri
Değişim ortamı	Siyasal kurumlara katılma	Doğrudan eylem ve kültürel siyaset

Kaynak: (Luke Martell, 112'den aktaran; Önder, 2003: 48)

2.3.1. Kadın Hareketleri ve Alternatif Medya

Yaşadığımız dünyayı baskıların, zulümlerin bazen devlet eliyle bazen terör örgütleri ile bazen de kişiler tarafından uygulandığı zalim bir dünya olarak tarif edebiliriz. Geçmişten günümüze insanlar sürekli olarak katliamlara maruz kalmış, sürekli olarak öteki, marjinal vb. olarak lanse edilmiş ve sırf renginden de olsa öldürülmeye layık

görülmüştür. Dışlanan, hor görülen, toplumsal aidiyetlikleri yüzünden öldürülen, sürgüne gönderilen insan toplulukları yeri geldiğinde bu dışlanma ve hor görülme olaylarına tepki olarak bazen şiddet eylemleri ile bazen şiddet dışı eylemlerle karşı koymak istemişlerdir. Günümüzde yeni toplumsal hareketler adını alan bu karşı koyma hareketleri kadınlar açısından ilk olarak 19.yy. ortalarında Fransa'da Olympe De Gouges tarafından yazılan *Kadın ve Kadın yurttaş Hakları Bildirgesi* ile başlamıştır. Kadınlar yüzyıllardır kendilerine biçilen ikinci sınıf olma muameleleri başta olmak üzere düşük ücretli çalıştırılmaları, evde çocuk yetiştirmeye mahkûm bırakılmaları, fiziksel şiddet, cinsel obje olarak görülmeleri vb. sebeplerden ötürü haklarını direniş yolları ile almaya çalışmışlardır.

Kadın hareketlerinin başlangıç noktası tüm dünyada siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal değişimlerin yaşandığı 19.yy'a denk gelmektedir. 19.yy'da toplumsal alanda yaşanmaya başlanan köklü değişimler kadınların özgürlük ve eşitlik ideallerini güçlendirmiştir. Fakat evrensel olarak yaşanan bu gelişmelere rağmen kadınlar kendi yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını iddia etmişlerdir. Bunun yanında kadınlar cinsiyetçi ayrımcılıkların da devam ettiğini fark ederek eşitlik mücadelesinin güçlenmesine destek istemişlerdir. Ayrıca kadınların özel alan olarak eve hapsediliyor olması, kamusal alanda ise ikinci planda tutuluyor olması ve aile kurumunda çocuğa bakmakla hükümlü olması gibi nedenler kadınların isyan etmelerine sebep olmuştur (Kolay, 2015: 5-6).

Kadın hareketlerinin bir diğeri adı Feminist hareketlerdir. Feminist hareketler dünya genelinde iki şekilde ayrılır. Birinci şekle göre kadın hareketleri 1970'li yıllara kadarki zamanı kapsar. Eşitlikçi feminist dönem olarak bilinen bu dönemin en büyük özelliği kadın ile erkek arasındaki her türlü ayrımının yok sayılarak erkek-kadın eşitliğinin sağlanmasıdır. Bu yüzden bu dönem eşitlikçi feminist dönem olarak adlandırılır. İkinci dalga feminist hareketler olarak bilinen 1970'li yıllardan sonraki dönemde ise kadına yönelik pozitif ayrımcılığın gelişme sağlandığı söylenebilir. Bu düşünceye göre kadın bastırılmaya mahkûm bırakılmış her düşüncesi ile var olduğunu kanıtlamıştır, dolayısı ile kadın kamusal alan başta olmak üzere sosyal hayatın her aşamasında erkekten geri bırakılamaz. Fakat kadınlar bu dönemde erkeklerle aralarındaki ayrımların reddine varan düşünceler beyan ederek kadın kimliklerinin ayrıştırıcı yönlerini öne çıkarmaya çalışmışlardır (Karataş, 2009: 165).

Bu sebeple kadın hareketleri toplumdaki pozitif değişimlerin öncüsü olmuşlardır. Nitekim Kara'ya (2006: 2 -3) göre de özellikle feminist kadınlar toplumu dönüştürmek idealinde olan kişilerden oluşmaktadır. Buna rağmen kadın hareketlerin önemi toplumsal değişimlere sebep olmakla sınırlı değildir. Kadınlar kazandıkları özgüven ile bilinçlenerek her türlü otoriteye karşı gelmektedirler. Tam da bu noktada kadın hareketlerin egemen söylem tekelindeki medya organları tarafından ne kadar işlendiği çok önemlidir. Çünkü hem kadın hareketleri bazında hem de diğer tüm yeni toplumsal hareketler ilgi toplamak için medya organlarına ihtiyaç duymaktadırlar (Kara, 2006: 2-3).

Fakat egemen söylemdeki tekelleşmenin güdümündeki medya organları yeni toplumsal hareketlere gereği kadar önem vermezler. Bu yüzden yeni toplumsal hareketlerin hepsi ana akım olarak adlandırılan tekelleşmiş medya organlarına karşı gelmek için alternatif medya olarak bilinen kendi medya kanallarına sahip olma çabasındadırlar.

Günümüz dünyasında yeni iletişim teknolojileri toplumlarda önemli bir dinamik alan kaplamaktadırlar. Teknolojik imkânlar dâhilinde toplumlar; siyasal, sosyali kültürel vb. alanlarda küreselleşme gücü elde etmektedirler. Bu sayede çeşitli coğrafyaların ilişkileri küresel alana taşınabilmektedir. Kadın hareketleri, söz konusu sürecin ortaya çıkardığı sonuçlar üzerinden duyarlılık kazanmışlardır. Yine bu sayede yeni medya olanakları içinde küresel dünyaya eklenilebilmektedirler. Yeni medya olanakları herkesi eşit ve özgür kılıyor gibi görünmesine rağmen, kadınlar nezdinde düşünüldüğünde farklı sosyal engellerin olduğu açıktır (Yeşiltuna, 2015: 103).

Bir diğer taraftan İlhan'ın (2014: 3) da belirttiği gibi ana akım medya organları tarafından kadının temsili her zaman sorunlu olarak gösterilmiştir. Bu durumdan rahatsız olan kadın hareketlerinin bireyleri özellikle de feminist grubun içindeki kadınlar medya tarafından sürekli cinsel obje başta olmak anne, eş ve herhangi bir hak talep etmeye muktedir bulunmayacak kadar aciz gösterilmesine karşı çıkmaktadırlar. Fakat bu tespit tüm medya kanallarının kadınları bu şekillerde gösterdiği yanılgısını göstermez. Az da olsa kadın haklarını savunan medya kanalları da vardır. Ama bu medya kanallarının diğer medya kanalları ile ortak noktası kadınların dişilik özelliklerinin her

zaman önde tutulması ve cinsel obje olarak görülmesini engellemektedir. Genel olarak medya kanallarının kadına bakışı dış görünüşü üzerinden şekillenmektedir.

2.3.2. Çevreci Hareketler ve Alternatif Medya

Çevrecilik, toplumsal yaşamın devam ettiği alanlar başta olmak üzere dünyadaki her alanın ilerleyen teknoloji olanakları ile beraber geri dönüşü zor olan değişimlere evrilmesidir (Kılıç ve Tok, 2013: 232). İnsanlar doğayı var olduğu günden beri sürekli olarak hükmü altına almak gerektiği düşüncesi ile sömürmektedirler. Bu düşünce o kadar eskidir ki, erkeğin kadının iradesini yok sayarak kendi egemenliğinde yaşamaya zorladığı, ataerkil yaşama kadar götürülebilir. O zamanlardan günümüze kadınlar sürekli olarak dışlanan nesne konumunda görülmüştür. İşte ilkin kadın ile erkek arasında egemenlik ilişkisi ile ortaya çıkan tahakküm davranışları daha sonraki dönemlerde çeşitlilik kazanmışlardır. Neticede doğada egemenlik alanı olarak insanların mülkiyet yapıları, devletçi kurumları nedeniyle sömürü kaynağı olarak görülmüştür. Bu yüzden günden güne çevresel sorunlar çeşitlilik kazanarak artmaktadır (Bookchin, 1996: 45). Çevreci hareketlerin ortaya çıkış süreci üç aşamalı bir yaklaşım ile ele alınabilir:

1. “Aşama: Bilimsel çevrecilik hareketi
2. 68 olayları ile çevreci hareketlerin toplumsal bir hareket olarak ortaya çıkması

3. 1979 ve sonrası dönemde siyasal bir oluşum haline gelen yeşiller ve diğer çevreci hareketler.” (Ceritli, 2001: 214).

Çevreci hareketlerin doğuşu, insanların dengesiz artan nüfusları başta olmak üzere doğa kirliliği, canlı türlerinin yok edilmesi kısacası dünya zenginliklerinin insanlar tarafından bilinçsizce tüketilmesine bağlanabilir (Ceritli, 2001: 214). Tüm bu sorunların başta gelişmiş ülkelerde ortaya çıktığı düşünüldüğünde çevreci hareketlerin ilk olarak gelişmiş ülkelerde görülmesi de doğal karşılanmaktadır. Dünyadaki çevre kirlilikleri ilk olarak gelişmiş Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmış ve giderek yaygınlaşmıştır. Bunun doğal sonucu olarak çevreci hareketler de ilk olarak Amerika, Almanya, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde ortaya çıkmıştır. Yeşil çevreci sosyalist hareketler bu hareketlerin başını çekmiştir. 1970’li yıllardan sonra giderek diğer ülkelerde de bu tarz hareketler görülmeye başlanmıştır. Ancak dikkat edilmelidir ki Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan hareketler diğer ülkelere yayılmaya başladığı yıllarda Avrupa ülkelerinde gelişen çevreci hareketler günden güne güçlenmişlerdir (Erdoğan ve Ejder, 1997: 156’den akt. Kağan ve Şakacı, 2011: 143). Castells’e (2008: 223) göre çevreci hareketler Tip, Kimlik, Karşıt ve Hedef başlıkları altında şu şekilde sıralanabilir:

Tablo 2.3: Çevreci Hareketler

TİP	KİMLİK	KARŞIT	HEDEF
Doğanın korunması (Onlar Grubu)	Doğa âşıkları	Kontrolsüz kalkınma	Vahşi Doğa
Kendine ait uzamın korunması (Benim Arka Bahçemde Olmaz)	Yerel topluluk	Çevreyi kirletenler	Hayat/sağlık kalitesi
Karşı kültür/derin ekoloji (Earth First)	Yeşil benlik	Sanayileşmecili k, teknokrasi, ataerkillik	Ekotopya
Gezegeni kurtarın(Greenpeace)	Uluslararası eko- savaşçılar	Dizginlenmemi ş küresel kalkınma	Sürdürülebilirlik
Yeşil siyaset	Yurttaşlar	Siyasi/kurumsal yapı	Karşı-iktidar

Kaynak: (akt. Balkaya, 2014: 46.)

Çevreci hareketler yönetime taleplerini iletmek maksatlı parlamentoya girmek, yürüyüş ve gösteriler düzenlemek, oturma

eylemleri yapmak, boykotlar ve imza kampanyaları yapmak gibi birçok tarzda eylemde bulunurlar (Balkaya, 2014: 46-47). Dünyadaki çevreci hareketlere paralel olarak Türkiye'deki çevreci hareketlerin gelişimi de 1970'lere denk gelir. Özellikle sanayileşme, hızlı ve çarpık kentleşme, artan nüfusun ve büyüyen ekonominin gereksinimleri karşılamak için yapılan enerji yatırımları bu sürecin hızlanmasına sebep olmuşlardır. Yine iklim değişiklikleri ile küresel sorunlar, toplumdaki farkındalık ve bilinç düzeyinin yükselmesi de bu konudaki etkili etmenlerdendirler (Mazlum, 2011: 232).

Fakat zaman olarak Avrupa ile paralellik gösteren çevrecilik hareketlerinin bireyler arasında yayılma oranı Avrupa'dan düşük olmuştur. Ülkemizde nükleer, hidroelektrik santrallere, maden arama faaliyetlerine karşı doğanın katledilmesi vb. sebepler yerel çapta kitlesel çevreci hareketlerin ortaya çıkmasına vesile olmuşlardır. Bu konuda en dikkat çekici sosyal hareket Bergama halkının maden arama faaliyetlerine karşı giriştikleri eylemlerdir (Balkaya, 2014: 48).

Günümüz yeni iletişim olanakları sayesinde bireyler artık çevresinde olup bitenlerden daha kısa sürede haberdar olmakta ve yaşadığı mekân ve çevresel koşullara karşı duyarlı olmaktadır. Bugün pek çok toplumsal hareket örneği politika üretme, tartışma, örgütlenme ve eylem örgütlenme pratiklerini üretmek için Facebook, Twitter, e- gruplar vb. toplumsal paylaşım ağları olmak üzere, web siteleri, bloglar, sohbet odaları gibi farklı ortamları da değişik şekillerde kullanmaktadır (Işık, 2013: 26).

2.3.3.Savaş Karşıtı Hareketler ve Alternatif Medya

Emperyalizmin acı ve sınır tanımayan yüzü savaşlarda kendini açıkça göstermektedir. İnsanlık tarihinde hiç de küçümsenmeyecek sayıda savaşlar olmuş ve sayısı bilinmeyecek kadar (asker, sivil, hayvan) canlı bu savaşlarda öldürülmüştür. Tek amaçları daha çok kar elde etmek olan bu savaşlar, kötümser düşünenlere göre asla son bulmayacaktır. Çünkü Hobbes'in dediği gibi 'İnsan insanın kurdudur' ve insanı bitirecek olan da insandır. Ancak herkes kötümser değildir ve Atatürk'ün ifade ettiği 'Yurtta Barış Dünyada Barış' sözünün hayal olmadığını kanıtlamak istercesine savaşlara karşı toplumlar eylemlerde bulunanlar da vardır. Barış hareketleri ya da savaş karşıtı hareketler olarak da bilinen bu tarz eylemlerin ilk örneği 1796 yılında Immanuel Kant tarafından yazılan "Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme" adlı eserdir. Çünkü dünya üzerinde sürekli barışın sağlanması için gerekli şartları ilk defa Kant bu eserinde sıralamıştır. Esere göre dünya üzerinde sürekli barışın sağlanması için; devletler kendi aralarında gizli antlaşmalar yapmamalı, hiçbir devlet başka bir devletin himayesine alınmamalı, daimi ordular kaldırılmalı, hiçbir ülke diğerine borçlu olmamalı ve son olarak hiçbir devlet diğerinin iç işlerini karışacak kadar kendini büyük görmemelidir (Erkan, 2010: 94).

Fakat bu uyarılar ve dünyada barışı sağlamak amacıyla kurulan örgütler olmasına rağmen devletler durmadan savaşmışlardır. Bu uyarılardan sonra nükleer karşıtı hareketler, soğuk savaş dönemleri, körfez savaşları, 1. ve 2. Dünya Savaşları, Afganistan ve Irak'ın işgali

gibi savaşlar durmadan devam etti ve etmektedir. Özellikle A.B.D ve müttefiklerinin Afganistan'da ve Irak'ta kimyasal silah olduğu bahanesi ile bu ülkelere karşı başlattığı savaş, savaş karşıtı hareketlerin dünyada ilgi uyandırmalarına olanak sağlamıştır.

Savaş karşıtlığı hayata insan merkezli bakmayı, Irak özelinde düşünöldüğünde ezilen, öldürölen, dışlanan ve hırpalanan insanlarla güçlü ilişkiler kurmayı ve bu şekilde kolektif vicdan oluşturma gayesindedir. Bu ve benzeri amaçlar etrafından biçimlenen toplumsal hareket, eşine az rastlanır nitelik ve nicelikte olmakta, çok kısa sürede uluslararası örgütlenmelere evrilmektedir. Çok farklı bölge, din, kültür, coğrafya ve milletten insan kitleleri, eş zamanlı olarak uygun gördüğü tarzlarda rahatsızlıklarını dile getirerek vicdanen rahatlamaya çalışmışlardır.

1. Roma, 2 milyon;
2. Madrid, 2 milyon;
3. Londra 1,5 milyon;
4. New York, 500 bin;
5. Berlin, 500 bin,
6. Sydney, 500 bin;
7. Paris, 250 bin;
8. Amsterdam, 60 bin;
9. Yeni Zelanda, 10 bin;

İstanbul, 7,8 bin vb. 70'i aşkın ülkede 300'den fazla şehirde düzenlenen, farklı tahminlere göre 10.12 milyon kişinin katıldığı,

tarihin en büyük kitlesel gösterilerine sahne olmuştur.” (Akınay, 2003: 98’den akt. Şentürk, 2006: 42)

Fakat eylemci ve muhalif yapıları ile tüm bu görkemli ve kalabalık eylemler savaşın durmasına olanak sağlamamıştır. Çünkü bu hareketler norm yönelimlidir. Ayrıca hareketin millet, ırk, din, din, kültür ve sınıflar arası olması muhalif yapıların güçlenmesine neden olmuştur. Eylemde boy gösteren kimi bireyler protesto konusunun kendisini ilgilendirmediğini düşünerek yapılan her türlü eyleme alkış düzeyinde kalacak şekilde destek eylemlerinde bulunmuştur. Böylece eylem genel amacına ulaşamayarak, gündelik yaşamının hengâmesinde dikkatleri çekemeyerek yaşamın merkezi konusu olamamaktadır (Şentürk, 2006: 43).

Yeni medya olanaklarının getirdiği olanaklar sayesinde toplumsal hareketlerin medyada ses bulma şekilleri de değişmiştir. Nitekim eskiden ana akım medyanın güdümündeki haberlerde sınırlı zaman aralıkları ile seslerini duyurmaya çalışan toplumsal hareketler bu yeni olanaklar sayesinde Facebook, Twitter başta olmak üzere sosyal ağların hepsini aktif olarak kullanmaktadırlar. Bu sayede Emre’nin (2012: 153) de dile getirdiği gibi savaş karşıtlığı alanlarda ne kadar gerilese de web destekli internet olanakları sayesinde her daim canlı tutulmaktadır. Bunun sonucunda da savaş karşıtları eylem gündemlerini internet olanakları sayesinde oluşturmaya çalışırlar. Ayrıca bu gündem oluşturma eylemlerini sadece savaş karşıtı hareketlerle sınırlı bırakmayarak diğer toplumsal hareketlere de internet ortamlarında yer vermeye çalışırlar.

Fakat sosyal ağlar uluslararası barışın önce yerelden sonra dünya genelinde sağlanması için yeterli değildir. Alternatif medya olarak bilinen sosyal ağlar, ötekilerin sesi olarak devlet politikalarını etkileme ve politik alanda demokratik bir yapının yaratılması sürecini hızlandırıcı güçtür. Muhafif politik aktörlerin devletle iletişim içerisinde olmasını ve çatışmanın yerini diyalogun olmasını sağlamaya yönelik eylemlerde bulunur. Bu yüzden toplumsal çatışmalarının son bulması için alternatif medyalarının sürece dâhil edilmelidirler. Sonuç olarak alternatif medya, iktidarlara karşı toplumun sesi olmakla beraber dünyanın dışına adım atabilmenin sağlayıcısı ve iktidarlar tarafından çözümsüz olarak gösterilen tüm sorunların çözüm sağlayıcı gücüdür (Çoban, 2010: 18).

2.3.4. Tüketim Karşıtı Hareketler ve Alternatif Medya

Günümüz post-modern dönemde insanlar tüketim eylemlerini sürekli olarak sağlamaya yönelik birçok eylemde bulunmaktadır. Özellikle medya araçlarını sayesinde güçlenen tüketim kültürü, insanları sürekli olarak bir şeyleri tüketmeye teşvik etmektedir. Bunun sonucu olarak almak zorunda olmadığımız birçok farklı ürünü almak zorunda bırakıldığımız da oluyor.

İnsanoğlu yeryüzünde var olduğu ilk günden beri ister bilinçli ister bilinçsiz olsun sürekli olarak tüketim eylemlerinde bulunmuştur. Öyle ki ilk insandan günümüze değin herhangi bir tüketim eyleminde bulunmamış bir insanın varlığından söz bile edilemez. İnsan sürekli olarak tüketip mutlu olma çabasıdadır. Tabii ki de doğadaki diğer

canlılar da tüketim faaliyetlerinde bulunmaktadırlar. Fakat buna göre insanoğlunun tüketimi diğer canlıların tüketim faaliyetlerinden çok farklıdır. Çünkü insanlar hem fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak adına hem de tüketimin verdiği psikolojik olanaklardan da faydalanmaktadırlar (Bakır ve Çelik, 2013: 47).

Bu nedenledir ki birey içinde yaşadığı tüketim toplumu tarafından sürekli olarak tüketime sevk edilmektedir. Bu sayede tüm dünyada aynı tüketim alışkanlıkları oluşmakta ve dünyanın neresine giderseniz gidin küresel markalara rastlanmaktadır. Bir statü aracı olarak gösterilen bu küresel markalar sayesinde bireyler toplumda değer verilen kişiler olmak (günümüzün deyimiyile trend olmak) için sürekli tüketme eyleminde bulunmaktadırlar. Küresel markaların dünya üzerinde bu kadar büyük etki yaratmasının sebebi de medya organlarıdır. Medya organları sayesinde küresel dünyada nereye giderseniz gidin içerikleri aynı olan AVM'lerde kapitalist sistemin ürünleri satılmaktadır (Bayhan, 2011: 222- 223).

Küreselleşen dünyada artık yerellik adına söylenen sözler iletişim araçlarının etkisi ile dünyaya yayılmaktadır. Bu sebeple tüm dünya yöresel bir alan haline gelmektedir. Küresel imajların üretim ve pazarlamasını iletişim araçları sağlamaktadır. Kitle iletişim araçları; bölge, ırk, aşiret ya da dil farkı gözetmeksizin engelleri aşarak toplumda geçerli ve yaygın olan imajların standartlaşmasını sağlamaktadırlar. Su sayede göze hoş gelen imajlar yayılarak, zihinlerde yer bulmaktadırlar. İsa'nın haç üzerindeki resimleri, Şapkası ve bastonuyla Şarlo, Nürnberg''de nutuk atan Hitler, V işareti yapan Churchill, Lenin'in resmi vb. gibi imajlar milyonlarca insan

tarafından görüntülenerek ikon olmaktadır (Toffler, 1981: 219-220'dan akt. Bayhan, 2011: 225).

Tüm bu tüketim eylemlerinin karşıtlığı yine post-modern dönemde ortaya çıkmıştır. Tüketim karşıtlığını küreselleşme karşıtı hareketler olarak görmekle beraber post-modern toplumumuzdaki önüne geçilemeyen eylemlere de bağlamak gerekir. İnsanların tüketime teşvik eden etmenler farklı olmakla beraber insanları tüketim eylemlerinden uzaklaştırmak için marka egemenliklerine ve tüketici boykotlarına başvurulmalıdır. Ayrıca internetin sağladığı hızdan ve kolaylıktan faydalanan ve tüketim eylemlerinin zevkini çıkararak insanların bu eylemlerinin önüne geçmek gittikçe zor bir hal almaktadır. Çünkü tüketim karşıtı eylemlerin stratejileri internet ile beraber etkisizleşmektedir (Babaoğlu ve Kırmızı, 2012: 2- 3).

2.3.5. Küreselleşme Karşıtı Hareketler ve Alternatif Medya

Küreselleşme terimi ilk olarak Amerikan Ekspress reklamında 1970'li yıllarda kullanılmıştır. Daha sonra pazarların neoliberalizm etkisine girmesiyle devlet kontöründen çıkarak yaygınlık kazanmıştır. (Niezen, 2004: 47'den akt. Kalafatoğlu, 2013: 147). Küreselleşme kavramı, insanoğlunun küresel ölçekte son dönemlerde yaşadığı değişim ve dönüşümlerin açıklanmasında referans alınır. Kavram, toplumsal dinamikleri baskılayan, karşıtlarını ortaya çıkaran, süreci açıklayan sihirli bir şifre ya da moda deyimidir. Küreselleşme, doğal kaynakların azalmasını, çevrenin kirlenmesini, küresel ısınmayı ve doğadaki canlı türlerinin azalmasını beraberinde getiren bir süreçtir.

Özellikle dünyayı küçülten ama sorunlarını büyüten bir kavramdır. Küreselleşme ortaya çıkardığı sorunları, toplumsal dinamikleri baskılaması, ekonomik, kültürel ve toplumsal dayatmaları sebebiyle yaşanan süreçte kendi karşıtlarını da ortaya çıkarmıştır (Çapuroğlu ve Çetin, 2010: 69).

Bu sebepten küreselleşmenin farklı kesimler üzerindeki etkisi giderek büyümektedir. Bu sayede bu farklı kesimlerin sorunlarının ortak bir nedenden kaynaklandığı savını da ortaya çıkarmıştır. Sözü edilen bu farklı kesimler haklarını korumak amacıyla uluslararası düzeyde birlik oluşturma yoluna girmişlerdir. Bu yol insanlık tarihinin en büyük hareketlerinden birinin doğuşuna ön ayaklık etmiştir (Kalafatlıoğlu, 2013: 1479).

“Küreselleşme karşıtı eylemler 1997 gibi yakın bir zamanda Aziz Jose veya asteriks olarak anılan Jose Bove ve arkadaşlarının Fransa’da Novertis şirketinin genleri dönüştürülmüş mısır (ABD’den ithal edilmektedir) tohumu deposunu tahrip etmesi ile başlar ve ardından yine aynı grubun Millua şehrinde McDonald’s restoranına yönelik eylemleri ile önemli yankılar buldu.” (Özyurt, 2003: 262).

Hareketin içinde yer alanlar; standart sivil toplum örgütlerinden *Sierra Club* gibi çevreci örgütlere, *Public Citizen* gibi tüketici gruplarından *Teamsters* gibi işçi sendikalarına ve inanç temelli *Jubilee 2000* gibi örgütlere kadar çok farklı oluşumları içermektedir. Eski olanlar çok üyeli, büyük ve bürokratik kuruluşlardır; yeniler ise esnek, dağınık ağlara yönelmekte olan genç eylemcilerden oluşmaktadır. Hareketin omurgası, koalisyon içerisinde çalışan binlerce taban örgütünü içermektedir. Kimisi bağımsız ve militan anarşist grubuyken

(*Black Bloc* gibi) bir örgüt ya da örgüt grubuyla bağlantılı olanlar da bulunmaktadır. İdeolojik olarak bazı gruplar daha geleneksel Marksist örgütlerle birlikte kendilerini “sol” gruplar olarak kimisi de “sol özgürlükçüler” olarak ifade etmektedir. Kendisini “ilerici” ve hatta “liberal” olarak belirtenler de vardır. *Public Citizen* ve *Sierra Club* gibi sivil toplum örgütleri bu gruba girmektedir. Çoğu kendisini “radikal” olarak nitelenmektedir. Gençlik temelli, doğrudan eylem yönelimli gruplar kendilerini “anarşist” olarak ifade etmektedir (Hayduk, 2003, 25’ten akt. Kalafathoğlu, 2013: 145).

Mahmutoğulları’na (2002: 45) göre Küreselleşme karşıtı hareket içindeki başlıca örgütsel organizasyonlar şunlardır:

1-Emek hareketleri: Bu hareket iki ayrı eksenle muhalefet gücünü göstermeye çalışmaktadır. Birinci eksenle geleneksel sendikal örgütler, ulusal federasyonlar, uluslararası üst örgütler tarafından yürütülen muhalif eylemlerdir. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) ve Dünya Hür İşçi Sendikalar Konfederasyonu (ICFTU) bu eksenle temsil etmektedirler.

2- Topraksız köylü hareketleri: Küreselleşme karşıtı hareketler içerisinde en kitlesel muhalefeti gösteren gruptur. Zapatistaların isyanı, PGA oluşumu bu hareketlerin etkin bir muhalefet olmasındaki etkileri büyüktür.

3-Yoksulluk karşıtı hareketler: Bu hareketin dünya üzerinden en bilinen örneği Oxfam örgütlenmesidir. Bu örgütlenme, yoksulluğa ve adaletsizliğe karşı çıkmak için devletler dışı örgütlerin oluşturduğu uluslararası bir hareket olma özelliğini taşır.

4-Çevre, kadın, etnik, cins ayrımcılığı sorunları üzerinden yürüyen muhalefetler: Küresel karşıtı hareketler içinde en renkli, en kitlesel bileşeni oluşturmaktadır. Bu hareket özellikle 1970’li yılların ikinci yarısından sonra ortaya çıkmıştır.

Dünyada yoğun bir şekilde yaşanan küreselleşme süreci ile beraber ekonomik ve politik alanlarda yaşanan değişimler toplumsal muhalefet işlevi gören toplumsal hareketlerinde değişmesine ve çeşitlilik kazanmasına sebep olmuştur. Tam da bu aşamada küreselleşme karşıtı hareketlerin ortaya çıkması, küreselleşmeden büyük kazançlar elde eden büyük devletlerin işini zorlaştırmaktadır.

Fakat örgütsel yapılarında çatlaklar olan küreselleşme karşıtı hareketlerin örgütlenmenin gerekliliğinin topluma anlatılabilmesi için ana akım medyanın dışında kalan alternatif medyanın sendikalar tarafından yaratılması ya da desteklenmesi gerekmektedir. Sınıf mücadelelerin daha güçlü ve sürekli yürütülmesinin temel koşulu kitlelere kendi gerçekliklerinin ve yaşadıkları sorunların nedenlerinin anlatılmasıdır. Bunun için hareketlerin alternatif iletişimin sunduğu olanakları güçlü kullanması gereklidir. Örneğin, emekçilerin siyasal ve sosyal, ekonomik haklarını dillendiren alternatif kültürün yaşanmasına destek gösteren TV, radyo ve günlük gazetelerin yaratılması için çokça çaba göstermelidir. Ayrıca sendikal örgütlenmelerin hem iletişim alanında hem de toplumsal yaşamın örgütlenmesine katkı sağlaması anlamında önemli bir katkısı da olabilir (Çoban, 2009: 106- 107).

2.3.6. İnsan Hakları Hareketleri ve Alternatif Medya

İnsan düşünebilen ve bu düşüncesi sonrası eylemde bulunabilen bir varlıktır. İnsan, devleti kuran en küçük varlık olarak, isteklerini gerçekleştirirken toplum tarafından belirlenen kurullara uymak zorundadır. Hak adı verilen bu kurallar sözlü veya yazılıdır. Bu haklar, bireyleri devlet iktidarlarına karşı koruyan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardır. Bu haklar insanların doğuştan sahip olduğu, insanca hayat sürmelerini sağlayan hiçbir şekilde elinden alınmayacak haklar olarak dikkat çekerler. İnsan onurunun korunması ve insanca yaşamayı gerekli kılan her hak, insan hakkı olarak bilinir. İnsan hakları, insan değerini korumayı, maddi ve manevi varlığının gelişmesini sağlayan üstün kurallar bütünüdür. (MEB, 2011: 3). Günümüzde demokrasileri ileride olan toplumlarda daha çok uygulanan insan hakları yine demokrasinin yaygın olduğu ülkelerde ortaya çıkmıştır.

İnsan hakları ilk olarak Eski Yunan'da sofistler diye hitap edilen Aristoteles, Platon ve Sokrates gibi düşünürler tarafından insanların daha rahat, huzurlu ve mutlu olarak yaşamaları için bu tarz kurallara gereksinim olduğunu savunmaları sonucu ortaya çıkmıştır. Daha sonraki dönemlerde 14. ve 16. yüzyıllarda Rönesans, 18. yüzyılda Aydınlanma Dönemi, 1776 Virginia İnsan Hakları Bildirgesi ve 1789 İnsan ve Vatandaşlık Hakları Beyannamesi gibi gelişmeler ile Martin Luther ve Jean-Jacques Rousseau gibi düşünürler sayesinde insan hakları gelişmiştir (Çüçen, 2003: 3- 5).

Yakın geçmişimizde 1948 Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'ni önemli bir milat olarak değerlendirebiliriz. Bundan hareketle 1990'lı yıllarda etkileri daha görünür hale gelen globalleşmenin kazandırdıklarının bugün ulusal ve uluslararası gündemde insan haklarının belirleyici etkisini görmezden gelemeyiz. Zaten çoğu ülke resmi politikalarını belirlerken insan hakları ilkelerini dikkate alırlar. Bu haklar çerçevesinde yeni ulusal ve ulus aşırı örgüt ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, insan hakları sorunu hem kamu politikalarında hem de kamuoyunda giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır (Tosun, 2007: 80- 81).

Bu gelişmeler de insan haklarının devler arası antlaşmalar çerçevesinde güvence altına alınması gerekliliği doğurmuştur. Nitekim Birleşmiş Milletlerin Kuruluşu ve İnsan Hakları Bildirgeleri, Avrupa Konseyinin Kurulması ve İnsan Hakları Gelişimi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Bünyesinde İnsan Hakları Avrupa Birliği ve İnsan Hakları gibi kuruluşlar uluslararası insan haklarının korunmasına yönelik kurulan kurumlardır. Yine Birleşmiş Milletler bünyesinde uluslararası düzeyde kabul edilen;

1. 9 Aralık 1948- Soykırımı (Genocide) Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme,
2. 20 Aralık 1952- Kadınların Siyasal Haklarına İlişkin Sözleşme,
3. 7 Eylül 1956- Köleliğin, Köle Ticaretinin, Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Kaldırılmasına İlişkin Ek Sözleşme,
4. 21 Aralık 1965- Her Türlü Irk Ayrımının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme,

5. 18 Aralık 1979- Kadınlar Yönünden Her Türlü Ayrımın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme,
6. 20 Kasım 1989- Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme,
7. 18Aralık 1992- Milli, Etnik, Dini Azınlığın veya Dil Azınlığının Haklarına İlişkin Bildiri,
8. 20 Aralık 1993- Irkçılığa ve Irk Ayrımına Karşı Üçüncü On Yıl Mücadelesine İlişkin Genel Kurul Kararı.

Ve yine Avrupa Konseyi Bünyesinde kabul edilen;

1. 1961- Avrupa Sosyal Şartı,
2. 1987- Avrupa İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi,
3. 1992- Bölgesel veya Azınlık Dilleri Avrupa Şartı,
4. 1995- Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşme,
5. 1996- Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi.

(Öz, 2007: 26- 38) gibi sözleşme ve antlaşmalarla insana dair her türlü hak ihlallerinin önüne geçilmek istenmiştir.

Bu da toplumda daha önceden konumlanmış sivil toplum örgütlerinin dolayısı ile sivil toplum örgütlerinin devlete karşı sesi olma görevini toplumsal sorumluluk algısı ile yerine getirmeye çalışan medyaya düşmektedir. Buna göre sivil toplum ile devlet yönetimleri arasındaki ilişki muhalefet ilişkisine dayanmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının devlet ile muhalefet içerisindeki en büyük destekçisi ise büyük sermaye grupları ve devletten ziyade toplumsal sorumluluk duygusuna sahip medyanın olması gerektiği açıktır. Öyle ki yeteri

kadar destek, imkân ve donanıma sahip olmayan insan hakları örgütleri, kamusal alanda daha çok ses bulabilmek için, insan hakları ihlallerini daha çok ifşa etmek için kampanyalar düzenleyebilmektedir. Bu tarz kampanyaları, medya organları sayesinde halk arasında duyurarak destek toplamaktadırlar (Tosun, 2007: 85).

Bu da sivil toplum örgütleri ile alternatif medya organları arasındaki oksijenin güçlenmesine sebep olmaktadır. Yine de günümüzde insan haklarına yönelik haberler eskisine oranla daha fazla yer bulmaktadır. İnsan haklarına yönelik haberler çok büyük ölçüde siyasal ya da sivil haklar olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra yine ekonomik, siyasal, kültürel ve eşitsizliğe yönelik tüm haberler medya tarafından yapılabilmektedir. Öte yandan medya organları genel olarak insan haklarına yönelik haberleri yaparken elde ettiği bilgileri açıklamada yetersiz de kalabilmektedir. Yani insan hakları ihlallerine yönelik bilgilerde eksiklikler olabilmektedir. Dolayısı ile medya organları hak haberlerini verirken insan haklarıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı için özel, yasal ve siyasal boyutlara fazla dikkat etmemekte, bağlamı çoğu zaman ıskalamayabilmektedir (Tosun, 2007: 93).

Sonuç olarak medya sivil toplum kuruluşları ile devletlerarasında mücadele alanı olarak düşünüldüğünde ana akım medya ve bunun dışında kalan alternatif kanallar çekişme içinde hareket etmektedirler. Bu da demokratik ülkelerde dördüncü güç olarak görülen medyanın görevini ne kadar yaptığı sorusunu akla getirmektedir.

2.4. ANA-AKIM MEDYANIN DIŞINDA KALANLAR

Demokratik ÷lkelerde özgür olan ve ana görevi toplumu tarafsız bir şekilde bilgilendirme olan medya organları, ekonomik kaygılar başta olmak üzere benzeri sebeplerden ötürü devlet ya da belli bir zümre taraftarı gibi davranarak bu özelliğini kaybedebilmektedirler. Dünya genelindeki toplumsal hareketlerin çoğunda ÷lkemizde ana akım medyayı temsil eden medya organları toplumun yararına hareket etmezler. Bundan ötürüdür ki ana akım medyanın dışında kalan alternatif medya organları toplum için gönüllü de olsa çalışmalar yapmışlardır. Ana akım medyayı büyük iletişimsel olanaklarıyla bilgi dağıtımında bulunan ve bu nedenle büyük kitleleri hedef seçen, buna göre de haber üreten, var olan sistemi eleştirmeden sürekliliğini sağlamaya çalışan medya organları olarak tanımlanır (Arifağaoğlu, 2013: 3).

Ana-akım medya dünyanın her tarafından yerleşik düzenin bir parçasıymış gibi hareket eder. Ana-akım medyanın üslubu belirlenmiş ideoloji, yazılı olmayan veya toplumun benimsediğı düşünölen kurallar ve düşöncelerden beslenir. İletişim araçlarının görevlerini yerine getirebilmesi siyasal iktidarların onlara tanıdığı özgürlükler temelinde gerçekleşebilir. Bu yüzden siyasal iktidarların iletişim sisteminin temel belirleyicisi olduğı önemszenmelidir (Arifağaoğlu, 2013: 3). Ana akım medya tarafından sesleri bilinçli kısılan, hakları ihlal edilen, dışlanan kesimlerin ise ana akım medya dışında kalan alternatif medyaları vardır. Ana akım medya organları tarafından yanlış temsil edilen ya da hiç temsil edilmeyen düşünce, olay, kişi ve her türlü enformasyonun medyada alternatif kanallar aracılığıyla

kendine yer bulması gerekmektedir. Kurumsal ve içerik bakımından ana akım medyaya karşı duran alternatif medya bu yerin adıdır Ana akım medyaya neden ve nasıl alternatif olunabileceğinin yanıtı ise “alternatif” kelimesinin diyalektik niteliği çerçevesinde aktarılmaktadır (Taylan, 2012: 25).

2.4.1. Hak ve Barış Haberciliği

Liberal iletişimciler, medya organlarında haberlerin serbest ve tarafsız bir şekilde halka ulaştığını savunurlar. Günümüz ana akım medyasının, tekelleşerek büyük şirketlerin eline geçmesi ve halkı göz ardı eden haberler yapması, liberal iletişimcilerin tersinde yer alan farklı haber anlayışlarının (hak ve barış haberciliği) doğuşuna sebep olmuştur.

Çünkü medya organlarının, tek amaçları kar elde etmek olan, tekelleşmiş kişilerin elinde olması medyanın özgür olmasına engel olmaktadır. Ayrıca medya organlarının iktidar ile yakın ilişkiler içinde olması ve ticari kaygılarını öne çıkaran haberler yapması da bu durumun gerekçesidir. Ama bu tarz içerik ve ekonomik kaygılar profesyonel gazetecilerin üzerine yüklenmektedir. Gazeteci mesleğini yapma kaygısı bir yandan, bir de çalıştığı kurumun çıkarlarını ön planda tutmaya zorlanmaktadır. Oysa medya çalışanları sadece topluma/halka doğru bilgiyi aktarmakla görevli olmalıdır. (<http://www.siyasaliletisim.org/>, 27.02.2016).

Tarafli haberciliğe bir tepki olarak tarafsız haberciliği ilke edinen hak haberciliği kavramı bu yüzden ilk kez Bağımsız İletişim

Ağı (BİA) tarafından kullanılmıştır. Hak haberciliği kavramı, ilk olarak medya metinlerinin ve özelde de haber içeriklerinin hak ihlallerine neden olduklarını savunur. Çünkü haberciler kendilerine öğretilen egemen haber üretme pratiklerine bağlı kalarak işlerini yapmaktadırlar. Bu durum yapının kendisinden kaynaklanmakla beraber hak ihlallerinin oluşmasındaki ana sebeptir. Hak ihlallerini engellemek için ortaya çıkan haber etikleri de bunları engellemekte yetersiz kalmaktadırlar. Çünkü bu durum haberin, etik olup olmamasından daha farklı bir şeydir. Zaten haber metinleri etik kuralları ihlal etmediğinde de hak ihlallerine neden olabilmektedirler (<https://bianet.org>, 27.02.2016).

Hak haberciliği dediğimizde aklımıza medyanın hak ihlallerini haberleşirmesi ve bu haberlerin demokratikleşmeye yaptığı katkı gelmelidir. Bundan dolayı hak haberciliği siyasal alanda bu konuda kaygı duyulacak kadar önemli görülmediği için ya riskli bir alan olarak görüldüğünden ana akım medya tarafından tercih edilen bir alan değildir. Diğer yandan yapılan hak haberlerinin de hak ihlallerine sebebiyet vermemesine dikkat etmek gerekmektedir (Özügurlu, 2010: 160).

Liberal iletişimcilere tepki olarak doğan bir diğer haber türü olan barış haberciliği, 1970’li yıllarda ilk kez telaffuz edilmeye başlanmıştır. 20. yüzyılın son çeyreğinde ise tanıklık ettiğimiz iç ve dış savaşlar sırasında savaş alanında bulunmuş Jake Lynch, Anabel McGormick gibi gazeteciler ile Avrupalı ve Barış Araştırmaları alanından gelen Johann Galtung, Wilhelm Kempf gibi araştırmacılarla geliştirilerek ciddi bir alan olmuştur (Alankuş, 2008: 15). Hak ve barış

haberciliği medyanın söyleminin ve gündeminin oluşumuna katkıda bulunabilme gücüne dayanmaktadır. Ana hedefleri barış kavramı içinde değerlendirilebilecek insan hakları, eşitlik gibi kavramları öne çıkarmaktır. Ayrıca barıştan ve toplumdand geri kalandan yana olduğunu söyleyebilecek bir habercilik türüdür (Yıldız, 2012: 11).

Barış gazeteciliği yaptığı haberlerle her türlü kışkırtma ve savaş olaylarına karşı çıkan kısacası şiddeti yok sayan haber anlayışı ile de dikkat çeker. Dolayısı ile savaş gazeteciliğinde sadece savaş haberleri değerliyenken barış haberciliğinde savaşın şiddetinin doruğunda olduğu zamanlarda bile barış çabaları önem arz eden konudur. Ayrıca haber değeri taşıdığı kuşku götürmez olan savaş/çatışma, körüklenecek yerde, çözümün çözümü için bir tuğla konulacak şekilde haber yapılmaya çalışılır. Savaş gazeteciliğinde biz ve kazanımlarımız ya da onlar ve kayıpları gibi söylemlerle haberler yapılmaz. Bunun yerine barışın ancak her iki tarafın da bir şey kazanıp/kaybetmesiyle gerçekteşebileceği gerçeği ile hareket eder (Alankuş, 2008: 16).

Barış haberciliğinin özelliklerini (Seow Ting Lee ve Crispin C. Maslog'dan akt. Yıldız, 2012: 51- 52) şöyle sıralayabiliriz:

1. “Çatışma durumlarında inisiyatif kullanmak, konuya dahil olmak
2. Savaş/çatışma/anlaşmazlıkların görünmeyen etkilerini de sorgulamak
3. Etkin olanlar kadar, edilgen durumda olanlara ve olayın kaynağına da yönelmek

4. Anlaşmazlıkların çözümünde etkili olabilecek uzlaşma alanlarını da odaklanmak
5. Anlaşmazlığın nedenleri kadar sonuçlarını da olumsuzluklarıyla ortaya koymak
6. Taraflar arasında iyi-kötü ayırımdan sakınmak
7. Meseleye mümkün olduğunca fazla taraf açısından bakabilmek ve ilgili tüm tarafların sesine kulak vermek
8. Tarafsız kalınmasa da anlaşmazlığın taraflarından biri olmamak
9. Kazan-kazan yaklaşımı bağlamında çözüm, çıkış ya da amaç bulunabileceğini göz önünde bulundurmak
10. Çatışma ve savaşın durması ve ateşkesin ilanıyla anlaşmazlık ya da çatışmaya olan ilgiyi kesmemek, çatışmadan sonra da yapıcı, durumu iyileştirici, uzlaştırıcı sorumluluklarını sürdürmek
11. Kurbanlaştırıcı dil kullanmaktan sakınarak, yapılabileceklere odaklanmak
12. Şeytanlaştırıcı, canavarlaştırıcı dil kullanarak hedef ve sorumlu göstermemek, net ve kesin başlıklarla, uygun tanımlamalar kullanmak
13. Nesnel ve arabulucu dil kullanmak. Duygusal ve abartılı sözlerden sakınmak.”

2.4.2. Yeni Medya Biçimlerinin Sunduğu Alternatif Olanaklar

Günümüzde sanayileşmenin ve küreselleşmenin etkisiyle yaşanan değişimler, teknolojinin iletişimde kullanılması, iletişim olanaklarının da değişmesine ve haberlerin insanlar arasında hızlı bir şekilde yayılmasına olanak sağlamıştır. 1980’li yıllardan beri teknolojik değişimler yaşayan iletişim araçları web tabanlı, bilgisayara dayanan yeni imkânlar edinmiştir.

Bilgisayar sistemine dayanan bu gelişmeler medyanın yeni medya olarak nitelenmesine yol açmıştır. Öyle ki bireyler arasındaki bilgi akışı eski yöntemlerle değil yeni olanaklar ile sağlanmaktadır. Bu yeni olanaklar internet ve bilgisayar kaynaklıdır. Akıllı telefonlar, sosyal medya kanalları ve tabletler yeni medya sistemlerinin parçalarıdır (Çambay, 2015: 242).

Bu şekilde tabir edilen yeni medya sistemleri toplumsal ilişkilere her geçen gün biraz daha hükmetmektedirler. Yeni medya sistemleri hem örgütlenme biçimleri açısından hem de haber üretimindeki farklılıklarından dolayı ana akım medyanın karşıtı olarak ele alınabilir. Yeni medya özellikle internetin yaygınlaşması ile güç kazanmaya devam etmektedir. Bu sayede zaman, mekân farkı olmadan haber her yerde üretilebilmektedir (Türk, 2013: 55).

Bunun yanında özellikle internetin sağladığı kolaylıklar ve yeni imkânlar dâhilinde editör ve eşik bekçilerinin elinde bulunan haberin üretim himayesi halka dönmektedir. Yani sosyal medya kanalları ve bloglar sayesinde toplumdan bireye ya da bireyden topluma kişilerin haberin merkezinde başrol oynadığı yeni sistem yaratılmıştır. Bu

sayede amaçları devlet sistemlerini yıkmak olmayan, devlet kontrolünden bağımsız hareket etme amacıyla olan; toplumsal hareketler, sivil toplum medyaları, sistem karşıtı hareketler şu ana kadar hiç olmadığı kadar etkili olmaya başlamışlardır (Karagöz, 2013: 136).

Her türlü bilginin rahat bir şekilde dolaşıma girdiği yeni medya ortamında insanlar arası ilişki de değişikliğe uğrayarak kesintisiz bir şekilde bürünmüştür. Yani yeni medya imkânları sayesinde kişiler arası enformasyon sınırsız bir şekilde yaratılmakta ve bu sayede kişi nerde olursa olsun diğer kişiler ile karşılıklı iletişime geçebilmektedir.

Bu sayede yeni medya ile dokunmatik bir toplumsallaşma türünü ortaya çıkmıştır. Ayrıca yeni medya, yeni medya ortamlarının, yeni toplumsal ilişkilerin, yeni arkadaşlıkların ve her türlü bilgi ile deneyim alışverişinin sağlanmasına imkân tanımaktadır. Ayrıca yeni medya sayesinde birey, toplumsal ve siyasal olayları izleme, bu olaylara ilgi duyma, önemseme ve harekete geçme gibi toplumsallaşmanın önemli işlevlerini de gerçekleştirebilmektedirler (Çambay, 2015: 243).

Yeni medya olanaklarının değişikliğe uğrattığı bir diğer alan toplumsal hareketlerdir. Artık günümüz toplumsal hareketleri eski hareketlerden farklılıklar kazanmıştır. Öyle ki toplumsal hareketler geçmişte olduğu gibi düşünce yapılarını herhangi bir ideolojiye bağlamak zorunda değillerdir. Bunun yerine politik uygulamalarını hak ve özgürlükler temelinde oluşturmaktadırlar. Yeni medya ortamlarının toplumsal hareketlere sağladığı en büyük fayda eskiye nazaran örgütlenme yapılarının daha kolay bir şekilde olmasına imkân sağlamasıdır. Eskiden sisteme karşıt hareketlerin tümü duymazdan

gelinirken yeni medya sayesinde en küçük gruplar bile çok büyük etkiler yaratabilmektedir (Karagöz, 2013: 138).

Dolayısı ile yeni medya ile eski medya olarak tabir edilen geleneksel medya arasındaki özellikler giderek artmaya başlamıştır. Bu özellikler **Tablo 2.4** ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 2.4: Geleneksel Medya ve Yeni Medya Özellikleri

Geleneksel/ Geleneksel Medya	Yeni Medya
<ul style="list-style-type: none">• Tek yönlü	<ul style="list-style-type: none">• Katılımcı
<ul style="list-style-type: none">• İtme yönlü	<ul style="list-style-type: none">• Çok yönlü
<ul style="list-style-type: none">• Kesintili iletişim	<ul style="list-style-type: none">• Kullanıcı güçlü, kullanıcı seçimli
<ul style="list-style-type: none">• Marka yönlü	<ul style="list-style-type: none">• Gelenek yönlü

Kaynak: (Akar, 2011: 11'den akt. Sönmez, 2014: 2)

Özellikle 2000’li yıllardan itibaren hayatımızın değişmez parçaları haline gelen yeni medya kanalları (Twitter, Facebook, WhatsApp vb.) bireylerin özgürce fikirlerini beyan ettikleri alanlardır. Ayrıca bireyler herhangi bir etki altında kalmadan çok farklı teknolojik imkânları kullanarak sürekli olarak bilgi alışverişine katkıda bulunmaktadır. Fakat her ilerlemede olduğu gibi yeni medya imkânlarını olumsuz kullananlar da vardır. Kaynağı belirsiz haberlerin hızlı ve anında paylaşılması, doğru olmayan haberlerin paylaşılması, çeşitli tekniklerle değiştirilmiş bilgilerin paylaşılması olası olumsuz sonuçların sadece bazılarıdır. Bu bağlamda, yeni medya gazeteciliğinin hızı kadar etkisi de büyük olabilmektedir. Bu yüzden etik ilkelerin genel çerçevesinin nasıl oluşturulabileceği ya da oluşturmasının hangi sorunsalları gündeme getirebileceği gibi sorular ve cevapları da önem arz etmektedir (Erdoğan, 2013: 256).

2.4.3.Yurttaş Gazeteciliği

ABD’de 2000’li yılların başında, gelişen iletişim sektörünün etkisiyle medyanın egemenlerin dili olmasına tepki olarak ortaya çıkan yurttaş gazeteciliği, kavram olarak İngilizce civic journalism manasına gelir.

Yurttaş gazeteciliği, kamusal ya da topluluk bağlantılı gazetecilik olarak da adlandırılır. Bu yeni gazetecilik anlayışı, hem gazeteciler hem de akademisyenler arasında tartışma konusudur. Çünkü bu yeni gazetecilik türü kimilerine göre reform, kimilerine göre

geleneğe geri dönüş, kimilerine göre geçici bir moda kimilerine görse ise saçma bir hevsten öte değildir (Uzun, 2006: 633).

Tüm tartışmalara rağmen yurttaş gazeteciliği herhangi bir medya organında çalışmayan, kişisel olarak profesyonel gazetecilik mesleğini icra etmeyen kişilerin çevresinde şahit oldukları olayları fotoğraf, video ile beraber haberleştirip başta sosyal medya olmak üzere her türlü medya organı ile paylaşması olarak tanımlanır (Turan, 2007: 58).

Yurttaş gazeteciliği sayesinde özellikle de belli bazı örneklerde bireyler bilgi ve görüş beyanında bulunurken bizzat haberin kaynağı olmaktan çıkmaktadır. Bunun yerine haberin yapım ve yayına girme aşamasında daha aktif rol almaktadırlar. Bu sayede aklıyla alay edilmesine, bilgi ve düşüncelerinin değiştirilmesine izin vermeyerek egemen söylemlere karşı kendi söylem şekillerini oluşturarak kendi haklarına sahip çıkmaktadırlar. Bu yüzden haberin oluşumu ve aktarılması evrelerinde ana akım medya organları tarafından kullanılan tek yönlü iletişim, geri bildirim aktif bir şekilde kullanılmasından ötürü çift yanlı iletişim olarak algılanır (Arık, 2013: 275- 276).

Yurttaş gazeteciliği amaç olarak ana akım medyanın yapması gereken yasama, yürütme, yargının faaliyetlerini takip etme görevini üstlenmiştir. Öyle ki yasama, yürütme ve yargının kamu yararı göz etmeden yaptığı faaliyetler ilkin yurttaş gazeteciliği tarafından yayına girmektedir. Fakat yurttaş gazeteciliğinin benimsediği bu amaca ulaşmadan önce yapması gerekli görevleri vardır. Bunlar kamuoyunu toplumdaki sorunlar karşısında bilgilendirmek, sorunlara çözüm

önerilerinde bulunmak ile beraber takipçilerini kendi yaşamlarında söz sahibi olmaya teşvik etmektir (Cangöz, 2015: 110-11).

Kutlu ve Bekiroğlu (2010: 257), Cangöz'den (2008: 137- 143) yaptıkları alıntı ile yurttaş gazeteciliğinin temel niteliklerini 7 madde halinde sıralamaktadırlar. Buna göre:

1. *“Haber metinlerini 5N+1K ile sınırlı kalmayacak şekilde zenginleştirmek.*
2. *Haber kaynaklarını zenginleştirerek onlardan bağımsız hareket edebilmek.*
3. *Bireysel ya da toplumsal haberlerde bireyi haber konusuna dâhil etmek.*
4. *Haberler sadece merkezi şehirlerden değil ayrıca diğer şehirlerden gelen haberlerle zenginleştirilmelidir.*
5. *Halkın şikâyet ve isteklerini dile getirmek yerine halkın sesini bizzat duyurmasına olanak sağlamak.*
6. *İnsani değerler ön planda tutularak dini, cinsel ve mezhepsel ayrımcılığa dayalı haber yapmamak.*
7. *Medya ortamlarını halkın sorunlarının tartışılabildiği kamusal alanlara dönüştürmek.”*

Günümüz teknoloji destekli iletişim olanakları ile geleneksel gazetecilikten daha etkili hale gelen yurttaş gazeteciliği, halk taraftarı haberler yapması başta olmak üzere geleneksel gazetecilikten birçok açıdan farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar genel olarak şöyledir:

Tablo 2.5: Geleneksel Medya ve Yurttaş Gazeteciliği

Geleneksel medya	Vatandaş Gazeteciliği
İnsanlara ders verir.	İnsanlar arasında karşılıklı konuşma vardır.
İnsanları pasif tüketici olarak görür.	İnsanlara yetki verir.
Haber akışı bir yerden birçoğa doğrudur.	Haber akışı birçoktan birçoğa doğrudur.
Otokratik bir yapısı vardır.	Demokratik ve işbirlikçi bir yapısı vardır.
Profesyonel seçkinlerden oluşan bir kitledir.	Tüketici direksiyondadır.

Kaynak: (Daigle, 2006'dan akt. Turan, 2007: 74).

2.4.4.Yerel ve Sivil Toplum Medyaları

Medya kavram olarak geniş bir alanı ifade etmektedir. Genel olarak iletişim araçlarının tümünü içinde barındıran, iletişim faaliyetlerin tümü de denilebilir.

Medya deyimi kitle iletişim araçları olarak tabir edilen gazete, dergi, radyo ve televizyonu kapsamaktadır. Ve kitle iletişim araçları da hitap ettikleri alanın büyüklüğüne göre ulusal, bölgesel ve yerel olmak üzere üçe ayrılırlar. Bu üç sınıflama kapsamında değerlendirilebilecek medya kuruluşları şöyle tanımlanabilir:

1. **“Ulusal medya:** Tek bir basım-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle basılan ya da yayınlanan ve ülkenin en az % 70'inde dağıtılan ya da izlenen gazete, dergi, bülten, radyo ve televizyon yayınlarını ve bunları yapan kuruluşları kapsar.
2. **Bölgesel medya:** Tek bir basın-yayım kuruluşu tarafından aynı isimle basılan ya da yayınlanan ve üç komşu ilde veya en az bir coğrafi bölgede dağıtılan ya da izlenen gazete, dergi, bülten, radyo ve televizyon yayınlarını ve bunları yapan kuruluşları kapsar.
3. **Yerel medya:** Tek bir basım-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle tek bir yerleşim biriminde basılan ya da yayınlanan ve yalnızca o yerleşim biriminde dağıtılan ya da izlenen gazete, dergi, bülten, radyo ve televizyon yayınlarını ve bunları yapan kuruluşları kapsar.” (Altun, 2005: 79- 80).

Yerel basınının 3 temel görevi vardır. Yerel basın hem içerik oluşturma aşamaları nedeniyle hem de yayınlanma sürelerindeki farklılıklar açısından yaygın medyadan farklıdır. (Yılmaz, 2009: 136-137). Yerel medyanın 3 temel görevi şu şekildedir:

1. Ülke genelinde kamu hizmetlerinin doğru bir şekilde işlenip işlenmediğini halk yararına denetlemek ve halkı bu hususta bilgilendirmek.
2. Yerel yönetimlerin görevlerini yapıp yapmadığını denetleyerek halk ile yerel yönetimler arasındaki köprü görevini üstlenmek.

3. Hem lke genelinde hem de yerel düzlemde milli iradenin işlerliliğini denetleyerek toplumun demokrasi anlayışına olumlu katkıda bulunmak. (Yılmaz, 2009:136- 137).

Etkilediği alanı ulusal medyaya göre küçük kalan, çalışanlarının maaşsız ve sigortasız olduğu, teknolojinin en basit yöntemleri ile varlığını sürdürmeye çalışan yerel medya bu sorunlarına rağmen yine de kendi bölgesinde çok büyük öneme sahiptir. Ulusoy'a (2003: 16-19) göre basının önemini şöyle sıralayabiliriz:

1. Yerel basının güçlük oldukları yerlerde, kişilerin demokrasi, insan hakları ve özgürlükleri de gelişmiştir.
2. Yerel basın, devlet kurumları ile halk arasında bilgi alışverişini sağlayarak köprü görevini üstlenir.
3. Yerel basın, bölge halkının ortak hareket etmelerine olarak sağlar. Aynı şekilde halkın sorunlarının üzülmesine de katkı sağlar.
4. Yerel basın, yönetici kısmının haklın taleplerinden uzaklaşmasının önündeki güvencedir.
5. Yerel basın, yöneticilerin faaliyetlerini kamu oyununa ile paylaşır.
6. Yerel basın, siyasi hayatın şekillenmesinde önemli rol üstlenir.

Toplumda çok farklı şekillerde bir araya gelen, sosyal, kültürel ya da politik amaçlarını gerçekleştirmek için toplumsal destek sağlamak zorunda olan sivil toplum hareketleri kitle iletişim araçlarını kullanmak zorundadır.

Sivil toplum örgütlerinin hepsi faaliyetlerini, amaçlarını ve eylemlerini topluluklara bildirerek onlardan destek almak istiyorsa kitle iletişim araçlarını kullanmaya mecburdur. Fakat hem maddi yapılarının zayıf olmasından hem de kitle iletişim araçlarının tekelleşmiş büyük sermayelerin elinde olmasından dolayı sivil toplum hareketleri medyada pek fazla yer bulmazlar (Yurtaş ve Şişman, 2012: 451). Bundan ötürüdür ki sivil toplum örgütleri günümüzde sosyal medya başta olmak üzere kitle iletişim araçlarının hemen hepsinde sesini duyurmak için kendi imkânlarını kullanmak zorundadır. Bu yüzden sivil medya kavramı olarak ticari işlevi bulunan iletişim kanallarından farklıdır. Sivil toplum medyaları; toplumsal olaylarda bireylerin sesini duyurmak için diğer bireylere yönelik bilgilendirici haberler yapmak amacıyla maliyeti ve etki alanı itibarı ile küçük yapılardaki mobil, internet teknolojileri kullanan bireysel girişimlerdir (İnan ve Pekün, 2009: 467).

Köse'ye (2007: 177) göre alternatif hareketler olarak sivil toplum medyalarının belli söylem tarzları vardır. Ve bu söylem tarzlarının “*şu tür izleklere ağırlık verdiklerini görmekteyiz: ırkçılık karşıtlığı, savaş karşıtlığı, cinsel ayrımcılık karşıtlığı, yoksulluk ve küresel sömürü karşıtlığı, kültürel ve siyasal çoğulculuk yanlılığı, düşünce ve ifade özgürlüğü yanlılığı, eşitlik, dostluk, barış ve hoşgörü yanlılığı, anti-Amerikancılık, anti-küreselleşme, vs.*”.

Yine Köse'ye (2007: 174) göre, sivil toplum ile medya arasındaki ilişki demokrasi kavramı ile birlikte düşünülmektedir. Medya, günümüz çağdaş düşünce ve tartışma biçimlerine destek veren bir araç konumundadır. Bunun yanında farklı dünya görüşleri ve

yaşama biçimlerinin temsilinde de söz sahibi olmak istiyorsa demokratik müzakere platformlarına doğrudan destek vermelidir. Bu zorunluluk her şeyden önce devletin ve resmi otoritelerin etkili menzilinın dışında kalan farklı kimliklerin, kültürel eğilimlerin ve özgürlüklerin güvence altına alındığı ve özgür tartışmayla oluşturulmuş çoğulcu kamusal alanların inşa edildiğı platformlar için gereklidir (Köse, 2007: 174).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR ALTERNATİF MEDYA ÖRNEĞİ OLARAK “ÖTEKİLERİN POSTASI”

3.1. ÖRNEKLEM

Yeni medya biçimlerinin bize sunduğu olanaklar sayesinde sosyal medya hayatımızın vazgeçilmez parçası haline gelmiştir. Özellikle Facebook, Twitter başta olmak üzere, sosyal medya ağları sayesinde dünyanın bir ucunda meydana gelen olaylar anında tüm dünyaya yayılabilmektedir. Yani sosyal medyanın hem ana akım medya organları hem de alternatif medya örnekleri tarafından giderek daha fazla kullanılması sosyal medyanın hayatımızdaki etkisini daha da arttırmaktadır. Alternatif medya örneği olarak Ötekilerin Postası adlı haber sitesi de tam da bu noktada önem kazanmaktadır. Ötekilerin Postası; kendi söylemleriyle “İzmir’de bir trans birey, Haymana’da Kürt, Trabzon’da bir balıkçı, İstanbul’da bir Ermeni, Zonguldak’ta bir Emekçi, Dersim’de bir Alevi, Mardin’de bir Süryani, Bilecik’te atanamayan bir öğretmen, görmezden gelinen binlerce engelli ve sokaklarda direnen binlerce öğrencidir. Ötekilerin Postası gerçeğin kendisidir!” (<http://otekilerinpostasi.org//>, 03.03.2016).

Öteki olarak tarif edilen tüm kesimlerin sesi olmak amacıyla olan Ötekilerin Postası, günümüzde sosyal medya ağlarından Facebook, Twitter, Instagram ve web sitesi olarak <http://otekilerinpostasi.org/> adlı siteyi kullanmaktadırlar. Özellikle web sitesi sayesinde sosyal ağlardan uzak “ötekilere” ulaşmaya

çalışmaktadırlar. Bu sayede günümüzde Ötekilerin Postası, Facebook'ta 281. 840, Twitter'da 252. 738 ve Instagram'da 1203 takipçisi ile bir alternatif medya kanalıdır.

3.1.1. Kısa Tarihçe

Ötekilerin Postası, o zamanki adıyla Açlık Grevi Postası Acet'e göre *“Yurttaş gazetecilik ve kolektif habercilik ile hızlı ve doğru haberle sansürü deliyoruz! En büyük destekçimiz de SİZsiniz!”* ve *“Direniş Ruhumuzda Var! Mücadeleyi Yükselt!”* sloganları ve nar sembolü ile 21 Ekim 2012'de sosyal medya ağlarından Facebook'ta, kurucuları Emrah Uçar ve Hülya Dolaş tarafından kurulmuştur (<http://mecra.bilkent.edu.tr/>, 03.03.2016).

Daha sonra sayfa 68 gün süren açlık grevleri sonucunda sayfayı kapatma kararı almıştır. Fakat kuruculara yönelik takipçileri tarafından gelen talepler neticesinde ve yapılan anketler sonucu tüm ezilenleri, dışlananları temsilen 1 Aralık 2012 tarihinden beri Ötekilerin Postası adını almıştır (<https://www.youtube.com/>, 03.03.2016).

3.1.2. Yayıncılık İlkeleri ve Habercilik Anlayışı

Ezilen kesimlerin, kısacası ötekilerin sesi olmayı, farklı haber anlayışı sağlamayı amaçlayan Ötekilerin Postası kuruluş döneminde Yumuşak'ın (2015: 320) deyimiyile iki temel ilkeyi benimsemiştir. Bunlar; çözüm odaklı habercilik anlayışı ile kısa sürede açlık grevlerine dikkat çekmek ve ana akım medyaya karşı güçlü bir

alternatif medya oluşturma isteğidir. Buna karşın kurucularından Emrah Uçar yayıncılık ilkelerini ve habercilik anlayışlarını şu şekilde açıklar:

“Bizim yazılı kurallarımız diyebileceğimiz ilkeler bütünüümüz var. Bu ilkeler bütünlüğü içerisinde bizler hassasiyetlerimizi çiziyoruz. Bu hassasiyetler; türcülüğe, cinsiyetçi ve seksci söylemlere karşı, bir halkı hedef göstermeden, insanları fişlemeden, haberlerin doğruluğunu mutlaka teyit ederek, doğru ve objektif habercilik yapmak gibi çeşitli kurallarımız var. Bu kurallar bütünü üzerinden yayına giren arkadaşlara akran eğitim programını uyguluyoruz. Bu program sayesinde bir haber geldiği zaman onu alıp da öncelikle nasıl teyit ettiğimizi gösteriyoruz. Sonra o habere nasıl ulaşmamız gerektiğini gösteriyoruz. Ve bu haberi gönderen takipçinin dili ile değil de Ötekilerin Postası dili ile nasıl aktarmamız gerektiğini gösteriyoruz. Örnek olarak bir trafik kazası haberini vermeyiz. Daha çok demokrasi ve insan hakları temelli haberler üzerinden gidiyoruz. Yani ana akım medyada görülmeyeni göstermek istiyoruz.” (https://www.youtube.com/, 04.03.2016).

Başka bir deyişle Ötekilerin Postası, sistem tarafından ötekileştirilen, varlıkları dahi inkâr edilen, tüm halklara eşit mesafede, birlikten kuvvet doğar anlayışı ile tüm halklarla beraber direniş sergilemektedir. Ötekilerin Postası'nın benimsemiş olduğu bu ilkeler şöyle özetlenebilir: Ötekilerin Postası Facebook'u kullanırken yeni medyayı başta da sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. Sosyal medyayı kullanmaktaki amacı ise sosyal medyanın özgürleştirici yapısından olabildiğince faydalanmaktadır. Fakat bu faydayı

sağlarken sosyal medya takipçileri tarafından ya da kendi takipçileri tarafından da faşistbook gibi uygulamalar da baş etmek zorunda kalmaktadır. (<http://mecra.bilkent.edu.tr/>, 04.03.2016).

3.1.3. Alternatif Medya Özellikleri

Yurttaş gazeteciliği halkın birebir haber yapımında başrol oynamasından dolayı sokak gazeteciliği olarak bilinir. Yeni medya şekillerinin verdiği olanaklar ile teknolojinin birleşmesi sonucu özellikle internet ve akıllı cep telefonları sayesinde yurttaş gazeteciliği giderek önem kazanmaktadır (Arık,2013: 274).

Yurttaş gazeteciliği gönüllü yapıya dayandığından alternatif medya özellikleri taşımaktadır. Tam da bu noktada yurttaş gazeteciliği yapan ve küçük azınlıkların egemen söylem karşısındaki görüşlerini savunduğunu iddia eden Ötekilerin Postası sahip oldukları bu özellikleri dolayısı alternatif medya olarak adlandırılır. Ötekilerin Postası yaptığı haberler ve benimsediği yöntemler ile yurttaş gazeteciliği özelliği taşıdığını iddia eder. Yurttaş gazeteciliğini ise doğası gereği düşük maliyetlere sahip bir organizasyon olarak tanımlayabiliriz. Nitekim Ötekilerin Postası haber yapımında kullanılan teknik ekipmanların bireysel olarak karşılandığı, düşük maliyetli yapılanmaya karşılık gelmektedir. Gönüllü olarak çalışan ve sayıları 10 kişiyi geçmeyen kişilerden oluşur. Ana akım medyanın karşısında duran bu anlayışın haber üretirken kendisi gibi alternatif özellikler taşıyan diğer kanallardan etkilendiği ise aşikârdır.

Nitekim Acet'a (2014) göre; www.sendika.org, Birgün, Radikal,

Yurt, gibi gazeteler, www.bianet.org, www.kolektifler.net, www.evrensel.net, www.haber.sol.por.tr gibi haber siteleri, İMC TV, Hayat TV gibi alternatif medya kanalları olarak ve haber kanalları ile diğer ötekilere ait medya kanalları bunlara örnek olarak gösterilebilir. (<http://mecra.bilkent.edu.tr>, 04.03.2016).

Bunun yanı sıra Yılmaz ve Ataman'a (2015: 172) göre yurttaşlar özellikle birebir şahit olduğu olayları akıllı telefonlar ya da tabletler sayesinde videolu ya da fotoğraflı haberleştirerek internet imkânları ile kitlelere ulaştırılmaktadırlar. Bu sayede yıllardır profesyonellerce başka bir deyişle egemen söylem güdümündeki ana akım medya organları tarafından yapılan her türlü haberin sorgulanmasına olanak sağlanmakta ve farklı içerikli haberler üretilebilmektedirler. Tüm bu sebepler ve Ötekilerin Postası'nın çevre, kadın, işçi, eşcinsel ve barış yanlısı haberler yapması grubun alternatif kanal olarak nitelendirilmesine örnek teşkil etmektedir.

Ayrıca grup, ülkemizdeki azınlıkların önemli gördüğü günlerde paylaşımlar yaparak kutlamakla beraber farkındalık yaratmak amacındadır. Bu amaçla takipçileri ile paylaştığı, Alevilere yönelik Çorum ve Sivas Katliamları anmaları, Çerkez yönelik Çerkez Soykırımı anmaları, Kürt'lere yönelik ise Newroz kutlamaları örnek haberler olarak gösterilebilir. (<http://mecra.bilkent.edu.tr>, 04.03.2016). Ayrıca siyasal iktidarlar ve güdümündeki medya organları tarafından sürekli olarak korkulacak bir yapı olarak gösterilen ve Facebook yönetimi aracılığıyla susturulmaya çalışılan Ötekilerin Postası, yalnız içerik bakımından değil, yapısal açıdan da alternatif olan mecralara geçiş yapmayı amaçlamaktadır. Bu yüzden takipçileri ve gönüllü

muhabirleri, bağları daha güçlendirmeli ve sansürün hüküm sürmediği, internetin bulunduğu ekonomik yapıyı yeniden üretmeyen mecralara taşımının yollarını aramalıdır (Yumuşak, 2015: 342).

3.1.3.1. Toplumsal Sorumlu ve Yurttaş Odaklı Olma Özelliği

Günümüz bilgi çağında bilginin elde edilip alıcıya iletilmesi aşamalarında kaynak görevi gören gazetecilik mesleğinin, bazı kurallar çerçevesinde hareket etmesi gerektiği aşikârdır. Sosyal sorumluluk algısına denk gelen bu kurallar, bilginin silah gibi kullanıldığı çağımızda doğru bilgiye eksiksiz ulaşmamız için gereklidir.

Teknolojik olanaklar sayesinde bilgiye ulaşmanın çeşitlilik kazanması, sosyal sorumluluk odaklı yurttaş gazeteciliğini öne çıkarmıştır. Bu durum gazeteciliğin yasal koşulları dikkate almasını, iş ahlakına ve kamusal beklentiler ile faydaya uygun strateji ve politika benimsemesini gerektirir. Bu bilgiler ışığında haber üretirken gerçekler toplumun refahını ve menfaatini yansıtmalıdır. Yurttaş gazeteciliğinin bir diğer sorumluluk alanı, sosyal bilincin artışı ile günümüzde güçlü, uzun vadeli ve etkili bir kurum imajı yaratmak için yazılı basının sosyal sorumluluk anlayışıyla hareket etmesi gerekliliğidir (Çambay, 2015: 910).

Ötekilerin Postası gibi ekonomik bir beklenti içerisinde olmayan, gönüllü muhabirlerin bir araya gelerek kurduğu alternatif medya kanalları yurttaş gazeteciliği yaparlar. Yurttaş gazeteciliği genel olarak birbirini tanımayan kimselerin bireysel olarak sahip

oldukları teknik araçları, bir mecrada toplayarak yayın olanağı sağlar. Haber sayfası eğer bağış veya fonlama gibi yöntemler üzerinden yayın yapıyorsa, gelirler gönüllü muhabirler arasında paylaşılır. Söz konusu yapı kurulmamışsa dahi, mali yapılarla herhangi bir bağı olmadan da yalnızca haber akışı üzerinden işleyen pratikler sağlanır (Yumuşak, 2015: 324).

Fakat yurttaş gazeteciliğini benimseyen kanallarda görülen ekonomik çıkardan uzak, sosyal sorumluluğa dayalı haber üretme pratikleri, yurttaş gazeteciliğini benimsemeyen, başta gazeteler olmak üzere radyo, dergi ya da haber üreten internet sitelerin de görülmemektedir. Bu da yurttaş gazeteciliğini benimsemeyen haber kanallarının yaptığı haberlere karşı güvenirlilik sorununu ortaya çıkarmaktadır.

“İlansal ve reklamsal kaygıların, sübvansiyonlar, ucuz yollu kredilerle kendisini gösteren siyasal bağımlılıkların haber değeri kavramını önemli ölçüde değıştirdiğı gerçeğinden hareketle bu alanda tarafsızlığın sağlanması önemli bir zorunluluk arz etmektedir. Söz konusu zorunluluk gazetecilik alanında haberin başka sorumluluklardan ziyade okuyucunun haber alma hak ve hürriyetini karşılayacak kamusal bir sorumluluk anlayışıyla üretilmesini gerekli kılmakta olup bu çerçevede editoryal bağımsızlığın sağlanması aciliyet gerektirmektedir.” (Çambay, 2015: 912).

Sonuç olarak başta Ötekilerin Postası başta olmak üzere yurttaş gazeteciliğini benimseyen ve ekonomik kaygılardan uzak sosyal sorumluluk ve vatandaş yanlısı haberler üreten tüm alternatif medya kanalları maddi ve manevi açıdan desteklenmelidir. Çünkü

milyonlarca insan daha iyi bir dünya istiyorsa sistemin tepesine çöreklenmeli ve ekonomik alanı olduğu gibi kültürel ortamı da domine etmeyi başarmalıdır. Ayrıca küçük bir azınlığa karşı verilen mücadele bölük pörçük olmaktan öteye giderek yeni milyonlar nezdinde görünür kılınmalı ve bu mücadelelerin etkileşimi kolaylaştırılmalıdır (Yılmaz ve Ataman, 2015: 174).

3.1.3.2. Statüko Karşıtlığı ve Eleştirelilik Özelliği

İletişim, insanların birbiri ile etkileşime geçip sosyalleşmesini sağlamaktadır. Topluluklar iletişim sayesinde birbiri ile yaşadıklarını paylaşmaktadırlar. Herhangi bir belli mekân ya da zamanda gerçekleşebilen iletişim olayı insanın yaşamını sürdürmesi için gerekli sosyal bir olgudur. Bu amaçla bakıldığında insanoğlu iletişimi yaşadığı dünyaya anlam vermek için de kullanmaktadır. Fakat belirtmek gerekir ki insanoğlu dünyayı anlamlandırma olayını tek başına yapmamaktadır. Kitle iletişim araçları insanoğlunun bu yoldaki en büyük destekçisidir. Çünkü insanlar arası karşılıklı iletişim kitle iletişim araçları sayesinde daha da genişleyerek özellikle sosyal medya sayesinde tüm dünyaya yayılmaktadır. (<http://e-arsiv.gumushane.edu.tr>, 05.03.2016). Kitle iletişimi sayesinde dünya üzerindeki haberleri takip edebilen insanlar bir nevi dünya ile iletişime geçebilmektedir. Dünyadaki tüm toplumlarda kitle iletişim araçları kamuoyunu bilgilendirme görevini üstlenmiştir.

Fakat Türkiye gibi gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkeler kitle iletişim araçlarını kamuoyunu bilgilendirmek yerine bireylerin

düşüncelerini manipüle etmek amaçlı kullanabilmektedir. Bunun sebebi medya kanallarının tekelleşmesi, devlet mekanizmalarının medya kanallarından beklediği siyasi desteğe karşılık medya kanallarına sağladığı ekonomik güçtür. Zira siyasi iktidarların medya kanallarına kamu bankaları aracılığıyla verdiği sözde destekler göz önündedir (Işık, 2008:161). Hükümetlerin medya üzerindeki bu etkisi statüko olarak tabir edilir. Hükümetler medya üzerinde kurdukları statükonun bozulmasına istemezler. Çünkü günümüzde medya organları artık öyle bir güç halin gelmiştir ki toplumların neyi nasıl düşüneceklerine, hangi habere karşı nasıl davranacaklarına bile karar vermektedirler. Bu açıdan bakıldığında belli medya kanalları toplumun öncelikli olarak hangi siyasi konu hakkında bilgilendirilmesine karar vererek siyasi iktidara yönelik korumalı habercilik yapmaktadır. (<http://e-arsiv.gumushane.edu.tr>, 05.03.2016).

Hükümetler ya da siyaset kurumu medyanın gündem oluşturma özelliğini kullanmak niyetindedirler. Fakat bu amaçlarını sadece ana akım medyada gerçekleştirebilirler. Çünkü kuruluş gayeleri toplumları doğru bilgilendirmek olan yayın organları buna karşıt yayınlar yapmaktadırlar. Ötekilerin Postası da yayın ilkelerinin gereği olarak bu hususa dikkat etmekte ve statüko karşıtlığı haberler yapmaktadır.

3.1.3.3. İktidar Karşıtlığı ve Muhalefet Özelliği

Medya günümüzde tartışma konusu olacak kadar karmaşık bir yapıya sahiptir. Medyanın karmaşık bir yapı olarak algılanması;

sahiplik yapıları başta olmak üzere, haberin elde edilme ya da yayma aşamaları, iktidar ile ilişkileri gibi özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Çünkü medya belli bir gücün etkisinde hareket etmektedir. Denilebilir ki alternatif yayın yapan medya kuruluşları dışındaki tüm kuruluşlar farklı güç odaklarının elindedir. Fakat egemen ideolojiye uyum sağlayan kuruluşların sesi daha çok çıkmaktadır. Medya hegemonyanın kurulmasında kullanılan en önemli araçtır. Çünkü kurulan düzenin devamı anlamında ortak görüşlere sahiptirler. Çıkar ya da görüş anlamında çatıştıkları zamanlarda ise ya medya patronu fikrini değiştirir ya medya işini bırakmak zorunda kalır ya da iktidarın görünen yüzü değişir. Bu konu tartışmalı olmakla beraber medya patronlarının büyük şirketlerin emrinde ve onların çıkarları dışında davranamayacakları açıktır (Çoban, 2014: 37).

Söz konusu bu oluşumu Çalışır'ın da ifade ettiği şekliyle anlatabiliriz. Günümüzde medya kanallarının çoğunluğunu elinde bulunduran tekelleşmiş medya kanalları, patronlarının çıkarları doğrultusunda haberler üreterek kamu yararını hiçe sayabilmektedirler. Bu yüzden yapılan yayınlar dikkatle incelendiğinde medya kanallarının siyasal iktidarı incitmemek adına, siyasal iktidarın faaliyetlerini kamu yararına inceleme görevinden uzaklaştığı açıkça görülmektedir. Unutulmamalı ki medya organları belli kesimlerin çıkarlarına yönelik haber yapmaya devam ettiği sürece gerçek görevi olan kamuoyunu bilgilendirme görevini aksatmaktadır. Medya organları herhangi bir çıkar beklemeden siyasal iktidarın eksik, yanlış ve doğrularını yansıtarak gerçek görevine devam etmelidir. Ancak medya organları siyasal iktidar ile çıkar

ilişkinini devam ettirerek yavaş da olsa gerçek görevinden uzaklaşmaktadır. (<http://e-arsiv.gumushane.edu.tr>, 05.03.2016)

Yani medya organları (ana akım medya) ekonomik çıkarlarını göz önünde bulundurarak iktidar yanlısı haberler yaparak geleceğini sürdürmeyi amaçlamaktadır. Fakat tüm medya kanalları çıkar ilişkisine dayalı anlayışı benimsememektedir. Ana akım medyanın dışında kalan, alternatif medya olarak bilinen ve ekonomik hiçbir çıkar gözetmeden yurttaş gazeteciliği yapan medya organları vardır. Bu medya kanalları ana akım medya organlarından çok farklı ekonomik, örgütsel yapıya sahiptirler. Buna göre alternatif medya kanalları bireylerin eşit haklar üzerinde anlaşarak isteklerini, şikâyetlerini ve sorunluluklarını duyurabildiği mecralardır. Son yıllarda ana akım medya organlarının yayın politikaları ve yaptığı haber içerikleri incelendiğinde alternatif kanallara olan gerekliliğin aciliyeti ortaya çıkmaktadır. Çünkü alternatif medya kanalları başta olmak, marjinal, öteki ve yabancıların olmak üzere tüm muhalif kesimlerin buluştukları ortak alanlardır (Özsoy, 2014: 1).

Yeni medya olanaklarının verdiği imkânlar dâhilinde sosyal medya üzerinde yayın yapan Ötekilerin Postası da az önce bahsi geçen alternatif medya kanallarından bir tanesidir. Ötekilerin Postası Gezi olayları sırasında, sonrasında ve eylemlerini önceleyen dönemde de zıt görüşlerin çekişmesini teşvik eden bir yayın politikası izlemiştir. Sosyal medya kanallarından Facebook'un olanak sağladığı imkânlar dâhilinde sanal kamusal alanın çoğulculuk ilkesine önemli katkılar sunmuştur. Bu yüzden Ötekilerin Postası, sosyal medyanın alternatif demokrasi yaklaşımları üzerine temellenen ötekilerin taleplerini ve

sesini duyurmayı amaçlayan bir mecra olarak nitelendirilebilir. (<http://mecra.bilkent.edu.tr>, 06.03.2016).

3.2. GEZİ OLAYLARI SIRASINDA VE SONRASINDA ÖTEKİLERİN POSTASI ve ÖNE ÇIKAN HABERLER

Ülkemizde tarih 27 Mayıs 2013'ü gösterdiğinde İstanbul Gezi Parkı'nda yapılması düşünülen AVM ve rezidanslara yönelik başta çevreci hareketler olmak üzere toplumun muhalif kesimlerden protestolar başlamıştır.

27 Mayıs 2013 günü Gezi Parkı'nda yapılmak istenen AVM için inşaat araçlarının alana girmesi ile eylemcilerin buna engel olmak istemesi suretiyle parka çadır kurması ile başlamıştır. Daha sonra 30 Mayıs günü polis ve belediye çalışanları eylemcilere yoğun biber gazı eşliğinde şiddet uygulayarak çadırlarını yakıp yıkması sonucu olaylar büyümüştür. Direnişin sosyal medyada alternatif medya kanalları aracılığıyla, kimi zaman gerçek olmayan ifadelerle verilmesi sonucu tepkiler giderek artmıştır. 31 Mayıs günü ise polis ile göstericiler arasındaki müdahaleler sonucu gösteriler Türkiye geneline yayılmıştır (Topak, 2014: 1939).

Olayların Türkiye geneline yayılmasının sebebi polisin kullandığı orantısız güçtür. Tam da bu noktada dikkatleri çeken detay ise hükümet tarafından ana akım medyaya uygulanan sansürdür. Çünkü Gezi olayları büyüyünce hükümet yetkileri 'jammer' adı verilen cihazları kullanarak eylemlerin Türkiye'ye yayılmasına engel olmak istemiştir. Şu nu belirtmek gerek ki ana akım medya

kanallarının bir kısmı bilinçli bir kısmı ise baskılardan haberleri vermemiştir. Ana akım medya kanallarının bu bilinçli/bilinçsiz suskunluğuna karşı alternatif medya kanalları olayları anında takipçileri paylaşmıştır (<http://researchturkey.org>, 15.03.2016).

Yeni medya bu noktada devreye girerek toplumsal direniş amacıyla kitleler tarafından kullanıldı. Ana akım medyanın olaylara ilişkin sessiz ve dezenformasyon uygulaması sonucu alternatif medya kanalları girişimlerde bulundu. Yurttaşlar kendi haber kanallarını oluşturarak, internet ve sosyal ağlar üzerinden örgütlenmeye canlı yayınlar yaptılar (Öğün ve Şener, 2015:179).

Yani yeni medya diye tabir edilen iletişim olanakları sayesinde göstericiler eylemlerini dünyaya duyurmaya, söylem ve eylem çeşitliliğine olanak sağladılar. Gezi olayları sırasında alternatif medya örneği olarak Ötekilerin Postası da ana akım medya tarafından görmezden gelinen olayları çeşitli yeni toplumsal hareketler çerçevesinde eylem ve gösteriler grup takipçileri ile paylaşılmıştır (<http://mecra.bilkent.edu.tr>, 15.03.2016).

Yine Ötekilerin Postası, alternatif medya örneği olarak takındığı duruşu Gezi olayları sonrasında da bozmadan, birçok kategoride haber üreterek muhalif kesimlerin dikkatini çekmeye çalışmıştır. Bu bağlamda Ötekilerin Postası'nın hem Gezi olayları sırasında hem sonrasında yaptığı haberler; Çevre Yanlısı Haberler, Cinsiyet Ayrımcılığı Karşıtı Hareketler, Yurttaş Dayanışması İçeren Haberler, Tüketim Karşıtı Haberler, Şiddet Karşıtı Haberler Barış Yanlısı Haberler ve son olarak Eşit ve Adil Temsil İçeren Haberler başlıkları ile kategorize edilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

3.2.1.Çevre Yanlısı Haberler

Çevre, canlıların yaşam aktivitelerini sürdürdüğü alan olarak tanımlanabilir. Çevre sorunları ise çok farklı sebeplerde canlıların yaşamını sürdürdüğü alanın kirlenmesi ya da yok edilmesi olayıdır.

Günümüzde bozulan çevre, her türlü canlının yaşamını tehdit etmektedir. Özellikle insanın doğayı gereğinden fazla kullanması ve kullanım alanı olarak doğayı giderek küçültmesi çevrenin yok olmaya başlamasında en büyük sebeptir. Sanayileşme ve beraberinde getirdiği ekonomik büyüme, aşırı tüketim, doğal kaynakların fütursuzca kullanılması çevre ile doğa arasındaki uyumu bozmaktadır. Sonuç olarak dünya nüfusunun hızlı artışı, üretim faaliyetlerindeki bilinçsiz etmenler doğal kaynakların yok olmasına neden olmaktadırlar (Kaypak, 2013: 18).

Dünyada çevre sorunları giderek artmakla beraber ülkeler de çevre sorunlarının ciddiyetini anlayarak önlemler almaya başlamışlardır. Bunun sebebi çevre sorunlarının insan hayatının geleceğini tehdit etme seviyesine ulaşmasıdır. İklim değişiklikleri sonucu, sıcakların artması, buzulların erimesi, ozon tabakasının delinmesi, fırtınalar ve doğal bitki örtüsünün değişimi birçok ülkeyi önlemler alma konusunda birlikte hareket etmeye zorlamıştır. Ayrıca çevreyi tehdit eden bu sorunlar uluslararası sorun olmaktan çok küresel sorunlar olarak kabul edilirler. Küreselleşme neticesinde çevre sorunları 70 ve 80'li yıllarda uluslararası boyutta değerlendirilmiş ve Birleşmiş Milletler çevre ve insan konferansı Stochhom'de ilk defa çevre sorunlarını tartışmak amacıyla düzenlenmiştir (Baykal, 2008: 2).

Alınmaya çalışılan önlemlerin yanında bir de çevre sorunları halk ile paylaşılmalı ve halk bu konuda bilgilendirilmelidir. Bu görev ise medya organlarına düşmektedir. Ana akım medyanın bu tarz haberlere duyarsız kaldığı bilindiğinden; bu görev alternatif medya organlarına düşmektedir. Bu görevi üstlenen alternatif medya organlarından biri, Ötekilerin Postası, çevre sorunları bağlamında sayısal olarak birçok haber yapmıştır. Bu haberlerin başında ise Gezi olayları gelmektedir. Ötekilerin Postası, Gezi olayları ilk başladığında, yani tarihler 27 Mayıs 2013'ü gösterdiğinde, ana akım medyanın eylemlere duyarsız kalıp, farklı yayınlar yapmayı tercih ettiğini iddia etmiştir. Fakat sosyal medya sayesinde başta Ötekilerin Postası olmak üzere Çapul TV, BİANET gibi alternatif medya kanalları da olayları anında vermeye çalışmıştır. Ötekilerin Postası olayların ilk gününden itibaren anbean haberler yaparak farkındalık yaratmak istemiştir. Gezi olaylarının başlangıcını Ötekilerin Postası 'Süreyya İş Makinelerini Yine Durdurdu' başlığını atarak anında yayınlamıştır. Haberin içeriğinde Sırrı Süreyya'nın şu ifadelerine de yer verilmiştir:

“Kimse o kararı veren gelsin milletin vekiline göstereyim. Belediye yıkıyor ama yıkım kararı yok. Burada her kesimden, her yaştan, her cinsiyetten insan var. Burada engellenmesi gereken, nefes alma hakkımızı savunan bizler değiliz. Burada engellenmesi gereken, yasadışı, ruhsatsız iş yapan bütün bu kepçeler ve dozerlerdir. Duyanlar geliyor, onlar gelene kadar sakin, vakur, kararlı, inatçı bekliyoruz. Büyük olan sizsiniz, gece burada sabaha kadar bekleyen sizlersiniz, büyük olan bu dayanışmadır. Bizi bırakın. Ben bu bölgenin milletvekiliyim, hizmetkârıyım, görevimi yapıyorum, sorumluluğumu

yerine getiriyorum. Yapmayan cahildir.” (<http://otekilerinpostasi.org>, 18.03.2016).

Ötekilerin Postası daha sonraki günlerde Gezi olayları boyunca; ‘Gezi Parkı Nöbetine ‘Şafak Şiddeti’, ‘Taksim’de Gaz Bombaları Tam İsabet’, ‘Direniş Gece Boyu Sürdü’ gibi haberler yapmışlardır. Grubun çevreci hareketler kapsamında yaptığı haberler Gezi olayları ile sınırlı kalmamıştır. Gezi olayları sırasında yapılan bir çevreci haber de Manisa Çal Dağı’na yapılması planlanan maden ocaklarına yönelik Turgutlu Çevre Platformu (TURÇEP) tarafından yapılan protestolardır. Grup bu haberi de Çal(ınan) Dağ için “Yürüyen Adamlar” başlığı ile vererek yaptığı çevreci haberlerle hem çevre yanlısı hareketlere destek olmuştur hem de toplumda farkındalık yaratmak istemiştir. Bu haber içeriğinde özellikle Çal Dağı’nı oluşturan bölgenin Manisa için verimli topraklardan oluştuğuna değinilmiştir. Bunun yanında bu bölgede dünyanın hiçbir yerinde kabul görmeyen “Sülfürik Asit Liç Yöntemi” ile maden çıkarılmaya başlanacağı ve bu amaçla ilk etapta 10 bin ağacın kesileceği ön görülmüştür. Bu sebeplerden ötürü Turgutlu Çevre Platformu (TURÇEP) önderliğinde bir grubun bu girişimleri durmaya yönelik eylemler gerçekleştirdiği de belirtilmiştir” (<http://otekilerinpostasi.org>, 18.03.2016).

Gezi sırasında bu tarz haberler yapan grup Gezi olayları sonrası da çevre haberleri bağlamında Belgrad Ormanı için düzenlenen etkinliği duyurmuştur. Sonrasında Karadeniz Bölgesi’nde yürütülen HES projesine yönelik oluşturulan Karadeniz İsyandır

Platformu'nun ve yöre halkının projeleri durdurma çabaları takipçilerle paylaşarak konuya ilişkin duyarlılık yaratılmaya çalışılmıştır. Bunlara ek olarak, nükleer enerji karşıtı gösteriler de grup içinde yoğun şekilde tartışılan konular olarak dikkat çekmiştir (<http://mecra.bilkent.edu.tr>, 18.03.2016).

Yine çevresel eylem bağlamında Artvin Kafkasör Yaylası Cerattepe'de maden çıkarılmasına bölgenin halkı itiraz ederek, eylemlerle karşı çıkmışlardır. Bölgenin zengin bitkisi örtüsünün yok olacağını savunan halk; *"'Halkın hukuku kazanacak', 'Cengiz A.Ş. Artvin'den defol', 'Yeter artık katliamlara dur de' ve 'Diren Artvin Bodrum seninle'"* (<http://www.dha.com.tr>, 18.03.2016). pankartları taşıyıp sloganlar atarak maden ocağına karşı çıktılar. Eylemlerin medya kanallarında yer bulması ve özellikle Cengiz Holding sahibi Mehmet Cengiz'in eylemcilere yönelik ağır ifadeler kullanması eylemlerin ülke geneline yayılmasına sebep olmuştur. Ötekilerin Postası da Facebook üzerinden videolar ve fotoğraflar ile olayları anbean haberleştirmiştir. Facebook üzerinden paylaşılan bu fotoğraflardan biri de "Dağlarına bahar gelmiş memleketimin..." başlığı ile verilen haberdir. Bu haber kısa zamanda takipçilerin beğenisini kazanmıştır (<https://www.facebook.com>, 18.03.2016).

3.2.2.Cinsiyet Ayrımcılığı Karşıtı Hareketler

Kültürel, ekonomik, toplumsal ya da dini sebeplerden ötürü kadınlar yüzyıllardır egemen söylem erkek ideolojisi karşısında kendini savunmak zorunda bırakılmışlardır. Kadının sadece doğuştan

sahip olduğu biyolojik özelliklerine dayanan bu savunma durumu, cinsiyet ayrımcılığı olarak bilinir. Sosyal bir sorun olarak cinsiyet ayrımcılığının çok farklı sebep ve çözümleri de vardır.

Toplum bizden sosyalleşmenin etkisiyle edindiğimiz toplumsal cinsiyet rollerimize uygun davranış, tutum ve hareketler beklemektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyetimize göre çalışma hayatında kadın ve erkeğe yönelik ayrı ayrı cinsiyet ayrımcılığına dayalı roller ediniriz. İşe alım ya da işlerin bölümü ile başlayan cinsiyet ayrımcılığı daha sonra mesleki yaşamda işlerin kadın/erkek işi diye ayrılması ile ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kadınının iş ortamlarında erkekten sonra görülmesi, terfi aşamalarında yine erkeğin öncelikli görülmesi, kadın emeğinin düşük ücretlerle geciktirilmesi, kadın arkadaşların iş arkadaşları olan erkekler tarafından cinsel obje olarak görülmesi ve zaman zaman cinsel tacize maruz kalmaları gibi örnekler kadınların uğradığı cinsel ayrıma örneklerdir (Arabacı, 2012: 1).

Kadınların bu tarz cinsiyetçi söylemlerle karşı karşıya kalmasında medyanın payı da vardır. Medya, toplumda cinsiyete dayalı ayrımcılığın yeniden üretilmesi ve sürdürülmesi noktasında önemli sorumluluğa sahiptir. Bu sorumluluk özellikle geniş izleyici kitlesine sahip TV, gazete ve radyo gibi kitle iletişim araçlarından kaynaklıdır. Medya, ayrıca neyin dikkate değer olduğunu ve toplumun neleri görmesi ve duyması gerektiğini belirleyerek önemli bir işlev de üstlenmektedir (Kaypakoğlu, 2004: 93-94'ten akt. Erdoğan, 2011: 17).

Erdoğan'ın aktardığı bu tarz cinsiyetçi ayrımcılıklar genelde ana akım medya olarak algılanan statüko yanlısı medya kanallarında

görülmektedir. Bir de alternatif medya olarak görülen statüko karşıtı medya kanalları vardır ki onların düşünce yapılarında kadınlar ile erkekler eşittir. Nitekim alternatif bir duruş sergileyen Ötekilerin Postası, paylaştığı fotoğraf ve tasarımları farkındalık yaratmak için oldukça etkili bir araç olarak görür. Kullanılan sembolizmden rahatsız olan ve bu durumun kadın bedeninin erkek egemen söyleme uygun olarak yeniden üretildiğini savunan bir kesim takipçi de tartışmalara katılır. Sitede kadın bedeninin erkek egemen söylem tarafından metalaştırılması ve sömürü nesnesi halini almasına yönelik eleştiril de paylaşılmaktadır. Bu durum kadına yönelik şiddet ve artan kadın cinayetleri vakalardan destek olarak giderek yoğunlaşmıştır (<http://mecra.sbilkent.edu.tr>, 25.03.2016).

Bu amaçla Ötekilerin Postası 8 Mart Dünya Kadınlar Günü başta olmak üzere, LGBTİ haberleri, cinsel istismar haberleri ve kadın cinayetleri haberleri yapmışlardır. Gezi olayları sırasındaki haberlere: ‘Şortlu Kadınlardan Rahatsızım’ Sözlerine Tepki: #Dirensort’ ‘Kadınlar Tecavüze Karşı Yürüyecek’, ‘Bu Olayın Kapatılmasına İzin Vermeyeceğiz’, ‘Engelli Kıza Tecavüz İddiası’, ‘Nefret Söylemi LGBTİ Cinayetlerini Arttırıyor’, ‘Gezine Gezine Doğuracağız!’, ‘Siverek’te Cinsel İstismar Skandalı!’, ‘LGBTİ Mahkûmlar Tecrit Ediliyor’, ‘Polis Hem Darp Hem Taciz Etti!’ başlıklı haberler verilebilir. Başta özellikle kendisi de kadın olan Milliyet Gazetesi yazarı Meral Tamer’in şort giyen kadınlardan rahatsız olduğunu belirten bir köşe yazısı yazması grup tarafından tepkiyle karşılandı. Grup bu tepkisini ‘Şortlu Kadınlardan Rahatsızım’ Sözlerine Tepki: #Dirensort’ başlıklı bir haber ile eyleme dönüştürdü. Haberde Ece

Erken, Furkan Kızılay ve Pucca gibi ünlü isimlerin de tepki verdiğiğine değinilerek şu ifadelere yer verilmiştir:

“Milliyet yazarı Meral Tamer’in “olur olmaz yerde” karşısına çıkan şortlu kadınlardan rahatsız olduğunu dile getirdiği köşe yazısı sosyal paylaşım sitelerinde büyük tepki aldı: Diren Şort! “Şortla kalkıp da markete, hastaneye, postaneye gitmeyi aklımın ucundan geçirmem.” dediği yazısının ardından eleştirilerin hedefi haline gelen Tamer’e karşı Twitter ‘da #DirenŞort hashtag’i başlatıldı. Attıkları tweet’lere bir de kendilerinin şortlu fotoğraflarını ekleyen paylaşım sitesinin kullanıcıları, oldukça kısa bir süre içerisinde “Diren Şort” başlığını Twitter gündeminin de zirvesine yerleştirdi.” (http://otekilerinpostasi.org, 25.03.2016).

Ülkemizde cinsiyetçi ayrımlara maruz kalan ve öldürülen kadınların yanında bir de cinsiyet tercihlerinden dolayı ayrıma maruz bırakılan ve öldürülen LGBTİ üyeleri de vardır ki; bunlar da grubun dikkat çekmeye çalıştığı konulardan biridir. Bu amaçla Gezi olayları sırasında ‘LGBTİ Mahkûmlar Tecrit Ediliyor’ başlıklı haber paylaşılmıştır. Haber içeriğinde LGBTİ mahkûmlarının tek cezaevinde toplanmasına tepki verilmiştir. Bunun yanında şu ifadelere yer verilmiştir:

“CİSST Yönetim Kurulu Başkanı Zafer Kırac bilgi edinme yasası çerçevesinde Adalet Bakanlığı’na hapisanelerdeki LGBTİ mahpuslara ilişkin sorular sordu. Bakanlığın cevabını değerlendiren CİSST, bakanlığın cevabından LGBTİ hükümlü ve tutuklular için özel tip ceza infaz kurumunun yapılmasının planlandığının anlaşıldığını belirtti ve bunun olumsuz sonuçlarına değindi. LGBTİ mahpuslar için

tek bir hapishanenin yapılması ve 79 LGBTİ mahpusun burada toplanması olumsuz sonuçlara da yol açabilecektir. Türkiye'nin birçok hapishanesinde ailesiyle ya da kendi sosyal çevresiyle aynı ilde tutulmakta olan insanlar hapishanenin yapılacağı bir mekâna toplanacaktır. Bu durum LGBTİ mahpusların kendi sosyal yaşam ortamlarından koparılması anlamına gelecektir. Bunun yanı sıra burada tutulmakta olan insanların damgalanma durumu daha da boyutlanacaktır.” (<http://otekilerinpostasi.org>, 25.03.2016).

LGBTİ bireylerine yönelik haberlere Gezi sonrasında da devam edilmiştir. Bu amaçla LGBTİ 4. 5. 6. Onur Yürüyüşleri gibi etkinlikler başta olmak üzere birçok haber yapılmıştır. Bu haberlere örnek olarak 28 Haziran 2015 gününde Taksim’de düzenlenen 6. LGBTİ Onur Yürüyüşü örnek olarak gösterilebilir. Binlerce kişinin desteği ile düzenlenen 6. Onur Yürüyüşü’nün önemli olarak görülmesi ve burada vermemin sebebi, tek amacı LGBTİ bireylerine dikkat çekmek amacıyla düzenlenen yürüyüşe polisin yaptığı sert müdahaledir (<https://www.facebook.com>, 25.03.2016).

3.2.3. Yurttaş Dayanışması İçeren Haberler

Çok eski çağlardan beri tartışma konusu olan yurttaşlık, iki biçimde tanımlanabilir. Bunlardan ilki olan yasal yurttaşlık, hak ve ödevlerin yasalar tarafından güvence altına alındığını belirtir. İkinci tanım ise etik açıdan yapılan tanımdır. Bu tanıma göre yasal ve hukuksal sorumluluklara, kazanımlara sahip olan siyasal toplum üyeleri ile durumları ifade etmek amacıyla kullanılır. Bireyler siyasal

sistemin belirleyici ögesi olarak siyasi aşamalarda sürekli olarak aktif role sahiptir (Denhardt ve Denhardt, 2006: 27'den akt. Yıldırım, 2009: 103). Yurttaşlık kavramının tarihsel süreç içerisinde farklı anlamlar kazandığını savunan Dağtaş'a (2007: 255) göre ise yurttaşlık, herhangi bir toplumun temelini oluşturan kurum, kuruluş ve değerlerin belirleyicisi konumundaki bireylerin demokratik olarak olmazsa olmazı niteliğindeki unsurları kapsayan geniş bir ağı ifade eder.

Buna istinaden uygar bir düzenin kurulması için yurttaşlık bilincinin olması gerekir. Birey odaklı kamu düzenin iyi işleyebilmesi için altı önemli değişkene sahip olması gerekir. Bunlar; toplumda yönetici kısmını oluşturanların topluma güvenmesi, aynı şekilde bireylerinde yönetici kısmına güven duyması, bireylerin her türlü etkinlikleri, bireysel yetkinlikler, yönetici kısmının meşruluğu ve son olara yönetici kısmının her türlü soruna karşı duyarlılığı diye sıralanabilir. Dikkat etmek gerekir ki güçlü demokrasilerini örnek aldığımız her türlü yönetim sistemleri bilen, üreten, bilinçlenen bireyler ile güç kazanmıştır. (Yıldırım, 2009: 103). Toplumsal düzlemde bireysel yetkinliklerin sağlanabilmesi için medya organlarına da görevler düşmektedir. Bu yüzden yeni medya organları sayesinde özellikle de internetin sağladığı imkânlar sayesinde toplumsal hareketler çok büyük güç olanakları kazanmıştır. Fakat internet temelli hak ve hukuk arayışları örgütlü bir yapıya sahip değildir, bu yüzden demokrasinin sağlanması ve sürdürülebilmesi açısından birçok soruyu da beraberinde getirmektedir. Alternatif medya ile ana akım medyaların yurttaşların boş zamanlarını ele geçirmek için giriştikleri faaliyetler göz önüne alındığında ise

kapitalist egemen söylemin kendini sürekli olarak yenileyerek ekonomik ve siyasal çıkarlar kazandığı da belirtilmelidir (Dağtaş, 2007: 264).

Yeni medyanın geleneksel medyalara sağladığı bu imkânların yanında bir de alternatif medyalara sunduğu olanaklar vardır. Alternatif medya kanalları internetin sağladığı olanaklar sayesinde, ana akım medyanın karşısında ses bulmaktadırlar. Bu sayede Ötekilerin Postası yurttaş dayanışması içeren haberleri, internet ortamlarında sansürlenmesine rağmen belli bir düzen dâhilinde vermektedir. Ötekilerin Postası Gezi olayları sırasında KESK ve DİSK öncülüğünde Gezi meydanına gelen emekçileri, Emekçiler Taksim'e Yürüyor başlığı ile vermiştir.

Haberin içeriğinde işçilerin; iş ve ücret güvencesi taleplerini, “Hükümet istifa”, “Taksim bizim İstanbul bizim” “KESK’li tutsaklar serbest bırakılsın” sloganları eşliğinde dile getirdiklerine yer vermiştir. Haberin devamında ise, Gezi olayları sırasında yaşamını yitiren Abdullah Cömert’in posterlerinin Antakya’daki gösterilerde ön plana çıktığı ve ÖDP, ESP, TKP gibi siyasi partilerin de eylemlere destek verdikleri belirtilmiştir. Bu haberin yanı sıra Gezi olaylarında sağlıkçıların iş bırakma eylemini de haberleştirdiler (<http://otekilerinpostasi.org/>, 30.03.2016)

Bu haberi ise; “900 Bin Emekçi İş bırakıyor” başlığını kullanarak verdiler. Haberin ayrıntılarında, TMMOB’dan 430 bin, KESK’ten 230 bin, DİSK’ten 100 bin, TTB’den 90 bin, TDB’den ise 24 bin olmak üzere yaklaşık 900 bin sağlık çalışanının polislin Gezi olayları’ndaki sert müdahalesine karşı iş bırakacakları belirtilmiştir.

(<http://otekilerinpostasi.org>, 30.03.2016). Ayrıca bu iki haberin yanı sıra, Taksim'e Yürüyüş İçin Toplandılar, Darphanede Grev 5'inci Gününde ve BEDAŞ İşçilerinin Direnişi Sürüyor başlıklarını kullanarak yurttaş dayanışmasına sessiz kalmamışlardır. Gezi olaylarından sonra da yurttaş haberlerini yayınlamaya devam eden, DEDAŞ işçi eylemleri, Eskişehir Şişe cam Direnişi ve Nakliyat-İş Beta Trans Lojistik'te Örgütlendi vb. haberlere yer vermiştir. Bu haberler arasında özellikle Nakliyat-İş Beta Trans Lojistik'te Örgütlendi haberi işçilerin bir araya gelerek toplu iş sözleşmesi imzalaması açısından önemlidir.

Bu haberin detaylarında ise merkezi Kocaeli'nde olan Beta Trans Lojistik'te çalışan işçilerin DİSK'e bağlı Nakliyat-İş tarafından örgütlendiği belirtilmiştir. Örgütlenme sonucu işçilerin, her yıl için 40 günlük kıdem tazminatı, süresi biten sözleşmede bulunan haftalık 42,5 saat çalışma hakkı, yasal ihbar önellerine birer hafta eklenmesi, 8 Mart Emekçi Kadınlar Günü'nde kadın üyelerin ücretli izinli sayılması gibi hakları kazandıkları belirtilmiştir (<http://otekilerinpostasi.org/>, 30.03.2016).

3.2.4. Tüketim Karşıtı Haberler

Çağımız kapitalizm düzeninde kendimizi tatmin etmek adına sürekli bir şeyleri tüketiyoruz. Bireysel etkinliklerden tutun da topluluk etkinlikleri dâhil yaşamın her alanında tüketme psikolojisi ile hareket etmekteyiz. Yaşımız, sosyal sınıfımız, doğum yerimiz, yaşadığımız yer gibi farklılıklarımız tüketim alışkanlıklarımızın

değişiklik göstermesine sebep olsa da hepimizin birer tüketim çılgını olduğu gerçeğini değiştirmez.

Değişkenliklerimiz arasında en büyük fark tüketici etkinliklerimizin bizim denetimimizde olup olmadığıdır. Hepimizin ilk amacı ihtiyaçlarımızı gidermek olsa da günlük yaşamımızda birçoğumuz sebebini bilmeden çok farklı şekillerde alışverişte bulunmaktayız. Yani tüketim faaliyetlerimizi sadece gereksinimlerimize dayanarak yaptığımızı iddia edemeyiz. Çünkü tüketim alışkanlıklarımızın çoğunluğunu simgesellik amacı taşıyan davranışlar yönlendirmektedir. Simgesellik tüketimi tükettiğimiz nesnelere anlamları üzerinden kimlik oluşturma faaliyetlerimizi tarif etmek için kullanılmaktadır (Babaoğul ve Kırmızı, 2012: 1).

Eskiye nazaran yeni tüketimin toplumunun birçok farklılıklar gösterdiğine savunan Baudrillard'a göre yeni tüketim toplumunun artık asıl/kopya, gerçeklik/görünüş gibi karşıtlıklar kurularak açıklanamayacağını, çünkü yabancılaşan bir insan özünün ve hakikatinin ve buna bağlı olarak hakikati temel alan toplumsal muhalefet biçimlerinin yok olduğunu, bir simülasyona dönüşen gündelik hayatın gönderme yapabileceği dolaysız yaşam biçimlerinin ortadan kalktığını iddia ediyor. Ona göre tüketim toplumu kaybettiği hakikati gündeminden çıkarmıştır. Radikal bir toplumsal muhalefet yaratamaz. Ancak anomi ya da anomali üretir; amaçsız şiddet, kolektif kaçış davranışları (uyuşturucu, hippiler) yorgunluk, intiharlar, sinir hastalıkları, iç sıkıntısı, suçluluk..." (<https://ecotopianetwork.wordpress.com>, 08.04.2016).

Yazılı ve görsel medya organlarının hepsinde sürekli olarak tüketime teşvik edildiğimiz düşünüldüğünde işin vardığı boyut daha iyi anlaşılır. Öyle ki artık tüketim bir kültür halini almıştır. Bu sayede neyi, nasıl tükettiğimize bağlı olarak birbirimizi sınıflandırabiliyoruz. Ayrıca giydiğimiz, içtiğimiz nesnelere ait markaların ağzı ile konuşup modayı takip etmeyi sosyal bir statü olarak görmekteyiz. Artık hangi tüketim alışkanlığımızın normal ya da anormal olduğuna dahi moda karar vermektedir. Yazılı ve görsel medya sayesinde tüketim kültürü hakkında olumsuz düşüncelerde bulunmak gittikçe daha zor duruma dönüşüyor. Çünkü medya sayesinde tüketim kültürü adeta dünyaya hükmediyor ve dünyanın farklı iki bölgesindeki reklamlar insanları ortak tüketim hırsı ile hareket etmesine neden olabiliyor (<http://setav.org/tr/>, 08.04.2016).

Ötekilerin Postası tüketim karşıtlığı haberlerini genel olarak insanoğlunun doğa ile girdiği mücadele üzerinden işlemiştir. Bu haber içeriklerine HES ve baraj yapımı, yeşil alanların büyük firmalara peşkeş çekilmesi, tarihi mekânların tahribatı gibi örnekler verilebilir. Bunlar ve benzeri uygulamalar neticesinde insanoğlu tarafından doğa giderek yok olmaktadır. Ötekilerin Postası da bu tarz eylemlerin son bulması için dikkatleri çekmek maksatlı birçok haber yayınlamıştır. Bu haberlerin başında Gezi olayları sırasında yapılan; ‘Dersim’de 22 Askeri Üs Yapılıyor!, HES’lere karşı yürüdüler başlıklı haberler verilebilir. Bu üç haberin ortak özelliği doğanın ve tarihi mekânların çıkar amaçlı yok edilmesidir. Buna karşı çıkmak amacıyla grup haberlerin içeriğinde halkın farklı etkinlikler eşliğinde yapılması planlanan karakol, HES ve baraja karşı oldukları vurgulanmıştır. Bu

amaçla ‘HES’lere Karşı Yürüyüş’ başlıklı haberin içeriğinde Muş Varto’da yapılmak istenen Hidroelektrik Santrali’nin (HES) halk tarafından protesto edildiğine değinilmiştir. Bölge halkının,

“Karakol ve HES’lere son”, “Dilimiz kimliğimiz derelerimiz özgür akacak”, “Demokratik çözümü sürecini selamlıyoruz”, “Lice katliamını kınıyoruz” pankartla, “Doğaya sahip çıkıyoruz”, “Dereler özgürdür, özgür akacak” dövizlerini taşıdığı belirtilen haberin devamında bölge halkının: “Barajın yapılacağı bölgedeki Yarlusu (Goşkar) köyü sakinlerinden Hüseyin Aktaş, “Karşı durduğumuz da asker çağırıyorlar, baskı uyguluyorlar. Arazilerimizi hepsini talan ettiler” dedi. Çınar Kırmızıgül adlı yurttaş da “Dereler özgürdür, özgür akmalı. Bu sorun sadece Goşkar köyünü ilgilendirmiyor, tüm Varto’nun sorunudur. Varto’nun derelerini ve doğasını yok ediyorlar” ifadelerine de yer verilmiştir (<http://otekilerinpostasi.org>, 08.04.2016).

Gezi olayları sırasında yapılan bir diğer haber ise ‘Eko Jîn barajlara ‘Hayır’ Dedi’ başlıklı haberdır. Bu haberin içeriğinde;

“doğa katliamlarına karşı, Diyarbakır Bisiklet ve Doğa Sporları Kulübü, Diyarbakır Ağaçlandırma Derneği, Diyarbakır Tiyatro ve Sinema Derneği, Şırnak Çevre Platformu ve bağımsız ekolojistlerin oluşturduğu Eko Jîn Kolektifi tarafından düzenlenen bisiklet turunun “Yeni bir yaşam için pedalla” sloganıyla 10 Temmuz’da Dersim’den yola çıkarak Elazığ’ın Kovancılar ve Maden ilçeleri, Diyarbakır, Bismil, Batman, Hasankeyf’ten sonra Ilisu Baraj alanına ulaştığına” değinilmiştir. (<http://otekilerinpostasi.org>, 08.04.2016).

Gezi olayları sonrası doğanın tüketilmesine tepkisi devam eden grup bu amaçla; HES inşaatlarında yaşanan ölümleri ve Türkiye’de yapılması planlanan HES projelerine tepki amacıyla

‘Türkiye’nin HES Haritası’ başlıklı bir haber yayınlamıştır. Haberin görselinde fotoğraf 3.2.4.2’yi kullanan grup, DSİ Hidroelektrik Enerji Dairesi Başkanlığı’nın verilerine göre; “Türkiye’de 69 ilde mevcut 478 HES olduğu, 61 ile 534 HES daha yapılması planlandığı, planlananların gerçekleşmesi durumunda 71 ilde bin 12 HES’le karşılaşacağıının vurgusu yapılmıştır. Ayrıca en çok HES bulunan ilin Kahramanmaraş, hiç HES olmayan illerin de; Aksaray, Ağrı, Çanakkale, Edirne, İstanbul, İzmir, Kilis, Kırklareli, Tekirdağ, Uşak, Yalova ve Yozgat olduğu belirtilmiştir.” (<http://otekilerinpostasi.org>, 08.04.2016).

3.2.5. Şiddet Karşıtı Haberler

Arapça bir kavram olan şiddetin çok farklı tanımları yapılmaktadır. Şiddetin; fiziki, psikolojik ya da yapısal sebeplerden kaynaklanmakla olduğunu belirten Özerkmen’e (2012: 6) göre ise genel olarak özel ve kolektif şiddet diye ikiye ayrılır.

Özel şiddet şu başlıklar altında toplanmıştır:

- Cürümsel şiddet: Bu da kendi arasında sınıflandırılabilir;
- Ölümle sonuçlanan şiddet: Cinayetler, suikastlar, zehirlemeler, (ebeveyn ya da çocuk öldürmeleri de dâhil), idamlar vb.
- Bedensel şiddet: Bilerek darbe ve yaralamalar.

- Cinsel şiddet: Irza geçmeler
- Cürümsel olamayan şiddet: Özel şiddetin bir türü de cürümsel olmayan şiddettir. Bu tür şiddeti Jean-Claude Chesnais iki başlık altında toplar:
 - İntihar (intihar ve intihar teşebbüsleri)
 - Kaza (trafik kazaları da dâhil)

Jean-Claude Chesnais özellikle kolektif şiddet üzerinde durmaktadır. Ona göre kolektif şiddetin üç birimi vardır; İlki, vatandaşların iktidara karşı şiddetidir. Bunlar: Terör

- Grevler ve İhtilallar

İkincisi, iktidarın vatandaşlara karşı şiddetidir. Bu ise; devlet terörü ve endüstriyel şiddet olarak tanımlanır. Sonuncusu ise şiddetin en yaygın biçimini ifade eden savaştır.

Yine şiddet denilince aklımıza, kişinin kendine uyguladığı şiddet, aile içi şiddet, kan davası sonucu yapılan şiddet ve kadına yönelik uygulanan fiziksel şiddet gelmektedir. Özellikle ülkemizde kadına karşı uygulanan şiddet devlet eliyle ne kadar önlenmek istense de önlenemez şekilde giderek artmaktadır. BİANET'in haberine göre Türkiye'de 2010-2015 yılları arasında 1134 kadın erkekler (Koca, oğul, baba, kardeş, sevgili) tarafından öldürülmüştür. İşin korkunç tarafı ise bu ölümlerinin çoğunun kadının saç renginden, aldığı elbiseyi beğenmemesinden ya da yemek yapmayı bilmediğini iddia etmesinden kaynaklanmasıdır (<http://bianet.org/>, 11.04.2016).

Ana akım medyada ancak 3. sayfada kendine yer bulan bu tür haberler alternatif kanallarında giderek önemsenen bir konu haline gelmektedir. Ötekilerin Postası Gezi olaylarında şiddet içerikli haberlerini genellikle polisin eylemcilere uyguladığı aşırı güç üzerinden şekillendirmiştir. Bu haberler; Gezi Parkı'nda Polis Müdahalesi, Polis Önder'i Omzundan Vurdu, Ethem'in Kafasından Polis Kurşunu Çıktı ve Tazyikli Suyun İçinde Ne Var? Her Yer Taksim Her Yer Polis Şiddeti, Gezi Parkı Nöbetine 'Şafak Şiddeti', Yüzlerce Yaralı, Onlarca Gözaltı vb. başlıkları ile yayınlanmıştır. Gezi Parkı Nöbetine 'Şafak Şiddeti' başlıkla haberde kullanılan fotoğraf polisin uyguladığı aşırı şiddet açısından önemlidir. Haberin içeriğinde polisin uyguladığı tazyikli su ve biber gazlı müdahale sonucu 20 eylemcinin yaralandığı belirtilmiştir. Ayrıca şu ifadelere yer verilmiştir:

“Olaylar sırasında çok sayıda yurttaş yaralandı. Ali Kuzan isimli yurttaş, parktaki müdahale sırasında inşaat çukuruna düşmesi sonucu iki kolunu kırdı. Güney Zeki Göker isimli yurttaşın ise gözüne gaz bombası kapsülü isabet etti. Muharrem Şaşkın isimli yurttaşın da yoğun bakımda olduğu öğrenildi. Mehdi Saral'ın da beyin kanaması şüphesi ile hastanede olduğu bildirildi. Yaralıların çoğu Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne sevk edilirken, bir kısmının da Şişli Etfal Hastanesi'nde tedavi altına alındı.” (<http://otekilerinpostasi.org/>, 11.04.2016).

Yine eylemlerde polislerin aşırı güç kullandıklarını desteklemek amacıyla 01 Haziran 2013 tarihinde Yüzlerce Yaralı, Onlarca Gözaltı başlıklı haber yayınlanmıştır. Bu haberin detaylarında ise Gezi Parkı

için nöbet tutan eylemcilere polisin orantısız güç kullanıldığına değinilmiştir. Polisin kullandığı bu orantısız güç sonucunda 7 eylemcinin durumunun ağır olduğuna değinilmiştir. Ayrıca şu ifadelere yer verilmiştir:

“eylemciler, antiasit ilaçlarla yaptıkları çözeltiler, limon ve kendi imkânlarıyla yaptıkları maskelerle biber gazına karşı korunmaya çalışırken, yaralanan yurttaşlara en hızlı şekilde müdahale etmek için Taksim’de TMMOB Makine Mühendisleri İstanbul Şubesi binasında, Beşiktaş’ta ise TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Şubesi binasında İstanbul Tabip Odası ve gönüllü hekimler tarafından revirler oluşturuldu. Dün gece İstiklal Caddesi’nde yapılan müdahale sonucu bu revirlere başvuran yüzlerce yaralı olduğu öğrenildi. İstanbul Tabip Odası Genel Sekreteri Ali Çerkezoğlu’nun verdiği bilgilere göre, dün akşam saat 21.00’e kadar sadece Taksim İlk Yardım Hastanesi ve Şişli Etfal Hastanesi’ne başvuran yaralı sayısı 400 civarında. Çerkezoğlu, yoğunluktan dolayı daha sonra kurulan revirlerde kaç yaralının tedavi altına alındığının sayısının net olmadığını belirtti.” (<http://otekilerinpostasi.org>, 11.04.2016).

Ötekilerin Postası Gezi olayları sonrasında şiddet içerikli haberlerini kadın ve çocuk yaştaki kız ve erkek çocuklara yönelik gerçekleşen şiddet, tecavüz, cinsel istismar olayları üzerinden vermiştir. Son dönemlerde Karaman’da Ensar Vakfı’na Bağlı evlerde 45 çocuğun tecavüze uğradığı haberi gündemde baya yer bulmuştur. Bu haberin yanı sıra ayrıca Çorum’da 13 yaşındaki kız çocuğuna öz babası, abisi ve amcası tarafından tecavüz edildiğine de yer verilmiştir. Son olarak kocasını, kendisini fuhşa zorladığı ve şiddet

gördüğü için öldüren Çilem Doğan haberi de grup tarafından haberleştirilerek, kadına yönelik şiddet olaylarının son bulması için farkındalık yaratılmak istenmiştir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bireysel eylemlerin toplumsal eylemlere dönüşme evresinin her zaman acılı hikâyelere sebep olduğu gerçeği yadsınamaz bir gerçekliktir. Öyle ki bireysel rahatsızlıkların toplumsal hareketlere dönüşmesi sonucu dünya genelinde birçok acı olay yaşanmıştır. Çünkü toplumsal hareketler Işık'ın (2013) da belirttiği gibi; kendi haklarını, düşüncelerini, amaçlarını kamuoyu gündemine taşımak isteyen, az ya da çok organize olmuş bireylerin gücü elinde bulunduran egemen söylemlere karşı giriştikleri her türlü etkinlikleri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. (Işık, 2013: 20). Bu yüzden bazı toplumsal hareketler toplumsal acılara sebep oluyor diyebiliriz. Ama yine de toplumsal değişimler bireyler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bugün gıpta ederek baktığımız ve demokrasilerini örnek almak için uğraştığımız Avrupa ülkelerinin birçoğunun demokrasilerini bu inançlı bireylerin acılı hikâyeleri üzerine inşa ettiklerini söyleyebiliriz. Tarihin dehlizlerinde birçok örneği olan bu tarz eylemler sanayi devriminden sonraki dönemden başlayarak günümüze değin 'yeni toplumsal hareketler' adıyla bilinmektedir. Genel manada 68 yılındaki gelişmelere dayandırılan yeni toplumsal hareketler o zamana kadar değişmez olarak görülen her toplumsal kuralların bütününe karşı geliştirilen farklı toplumsal hareketleri kapsamaktadır. Buna öğrenci hareketleri, işçi hareketleri,

küreselleşme karşıtı hareketler, çevreci hareketler, kadın hareketleri gibi birçok örnek verilebilir.

Günümüzde toplumsal hareketler eskiye nazaran hem eylem pratikliliğindeki çeşitliliğinden hem de elde edilen sonuçlar itibari ile daha önemli sonuçlar doğurmaktadır. İşçi hareketleri, LGBTİ bireylerinin eylemleri, kadın hareketleri ve çevre hareketleri vb. eylemler pek çok gelişmelere vesile olabilmektedirler. Türkiye özelinde düşünüldüğünde Gezi olayları yaşandığı dönemde siyasal eylemler neticesinde gündemde baya yer bularak dikkat çekmiştir. Ana akım medya ise çok yer vermemeyi tercih etmiştir. Gezi olayları alternatif medya kanallarında haberleştirilmiştir. Özellikle akıllı telefonlar, tabletler ve sosyal medya sayesinde medya, siyaset ya da ana akım medya bu sayede pasivize edilmeye çalışılmıştır. Bu da medya ve yurttaş arasındaki ilişkinin günden güne yaygınlaşması sonucunu doğurmuştur. Nitekim haber kanalları başta olmak üzere ana akım medya kanallarında haber konusu olamayan ötekiler teknolojik imkânlar sayesinde şahit oldukları olayları akıllı telefonları sayesinde anında alternatif yayın yapan sosyal medya sitelerine göndermiş/göndermektedirler. Halkın bu şekilde haber oluşturma evrelerinde bire bir olarak yer alması yurttaş gazeteciliği tabirine denk gelmektedir. Yurttaş gazeteciliği yıllardır tek sesli yapıya bürünmüş olan ana akım medya kanalları ile medya/iktidar ilişkisinin sorgulanmasını gündeme getirmiştir. Ötekilerin Postası da yurttaş gazeteciliğini Gezi olayları sırasında ve sonrasında uygulayarak alternatif medya kanalı olmayı başaran alternatif kanallardan sadece birisidir. Ötekilerin Postası'nın “gezi direnişi” ve sonrasında yaptığı

haberler alternatif yayıncılık ilkeleri göz önünde bulundurularak çalışma konusu olarak değerlendirilmiştir.

Bu sayede Ötekilerin Postası haberi elde etme aşaması başta olmak üzere haberin bireylere ulaşma aşamasına kadarki her aşamada bireylere önem verdiği tespitine ulaşılmıştır. Ayrıca bu tespite ilaveten bireyler üretilen haberlerin hem konusu hem de muhabiri de olmaktadır. Gönüllük esası ile ekonomik herhangi bir beklenti kaygısı gütmeyen yapılan haberler denetim mekanizmalarından geçirilerek yani doğruluğu teyit edilerek yayına konulmaktadır. Bu da Ötekilerin Postası'nın yaptığı haberlere olan güveni sağlamaktadır. Ana akım medyanın egemen dilinden farklı olarak, halk arasında nefret ve ayrımcılık yaratacak söylemlerden kaçınıldığı iddiası grubun barış yanlısı dili benimsediklerinin göstergesi olabilir. Bu amaçla öteki olarak adlandırılan egemen söylemde ses bulamayan çoğulcu yapıdaki muhalif hareketlere yer vermektedirler. Çevreci hareketler, kadın hareketleri, LGBTİ hareketleri gibi çeşitli haberlerini bu doğrultuda yapılan haberler olarak görmek gerekir. Ötekilerin Postası bu farklı yapıdaki haberler sayesinde 'Direniş Ruhumuzda Mücadeleyi Yükselt' sloganını canlı tutma çabasıdadır. Dikkatlerden kaçmayacak en önemli ayrıntı ise politik duruşundan hiçbir zaman vazgeçmeyerek ülkemizdeki azınlıkların bireylerin haberlerde daha çok yer bulmuş olmasıdır. Bunların yanı sıra sayıları sekiz ile on kişi arasında değişen, ekip ruhuyla hareket eden grubun çalışanların arasında keskin ayrımlara dayanan iş bölümü de yoktur. Tüm çalışanlar gönüllü olarak çalışmaktadır. Bunun yanında ekonomik yapıları itibari ile de ana akım medyadan ayrılmaktadırlar. Ekonomik

bir gelirleri yoktur. Ne bir reklam ne de bir sponsor kabul etmektedirler. Ötekilerin Postası alternatif yayıncılığın gerektirdiği zorluklarla baş ederek özellikle Facebook tarafından uygulanan sansürlere boyun eğmeyerek yayın hayatına devam etmektedir. Ayrıca her sene düzenli olarak 'Nar Ödülleri' isminde bir organizasyon düzenleyerek dikkatleri çekmeyi amaçlamaktadır. Bu ödüller sayesinde de günümüzde benimsediği alternatif yayıncılık ilkelerini ileri dönemlere taşımak gayesinde olduklarını göstermektedir.

Sonuç olarak geçmişten günümüze giderek güçleniyor diyebileceğimiz toplumsal hareketler alternatif medya imkânlarını da arkalarına alarak egemen söylem pratiklerine karşı seslerini duyurma amacındadırlar. Bu yüzden gerek dünya genelinde gerekse ülkemizde sayıları günden güne artan toplumsal hareketlere ve yeni medya sistemlerine olan ilgi artmaktadır diyebiliriz.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Alankuş, S. (2008). Yeni Habercilik Arayışları: Hak Odaklı Habercilik, Yurttaş Gazeteciliği, Barış Gazeteciliği, İstanbul: IPS Vakfı Yayınları.
- Aydoğan, F. (2011). Küresel Medya. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Ataman, B. & Çoban, B. (2015). ““gezi direnişi””nde Alternatif Yeni Medya ve ‘Çapulcu Yurttaş Muhabirler’, Bora Ataman, Barış Çoban (Editör). *Direnış Çağında Türkiye’de Alternatif Medya.*(ss.93-140) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Bauman, Z. (2009). Sosyolojik Düşünmek. (Çev.: Abdullah Yılmaz) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bookchin, M. (1996). Ekolojik Bir Topluma Doğru. (Çev.: Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Cangöz, İ. (2015). Gazetecilik ve Habercilik. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Campbell, C. (2013). Günah Keçisi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çelenk, S. (2010). “Ayrımcılık ve Medya”, Editör(Bülent Çaplı - Hakan Tuncel), Televizyon Haberciliğinde Etik (ss. 211-22). Fersa Matbaacılık Ankara
- Çetinkaya, Y. D. (2008). Toplumsal Hareketler, Tarih, Teori ve Deneyim. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çoban, B. (2012). “Ötekiler ve Alternatif Medya”. Azınlıklar ve Medya (Der. S. Sungur), Martı Yayınları: İstanbul.

- Dinler, V. (2006) “Mağdur Kavramına Çok Yönlü Yaklaşım”, Editör (Halil İbrahim Bahar . Suç Mağdurları, (ss. 49-73), Adalet Yayınevi, Ankara, 2006
- Doğan, İ. (2013). Sivil toplum Anlayışı ve Siyasal Sistemler. Ankara: Astana Yayınları.
- Durna, T. (2014). Azınlıklar, Ötekiler ve Medya. Der: (Yasemin İnceoğlu ve Savaş Çoban). Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Çoban, S. (2014). “İktidar”ın Medya’sı”, Hazırlayan (Esra Arsan-Savaş Çoban), Medya ve İktidar (ss. 27-53) Evrensel Basım Yayın: İstanbul.
- Edward, S. (1984). Haberler Ağında İslâm. (çev: Alev Alatlı), İstanbul: Babil Yayınları.
- Erdoğan, M. (1998). Liberal Toplum, Liberal Siyaset. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Gürbilek, N. (2008). Mağdurun Dili. İstanbul: Metis Yayınları.
- Işık, M. (2008) “*Türkiye’deki İletişim Sisteminin Medya Siyaset İlişkilerine Yansımaları*”, *Medya ve Siyaset* (Ed: Zülfikar Damlapınar), 2. Baskı, Konya: Eğitim Kitabevi.
- Kaya, A. (2014). “Farklılıkların Birlikteliği Türkiye ve Avrupa’da Birarada Yaşama Tartışmaları”. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Kearney, R (2012). Yabancılar, Tanrılar ve Canavarlar. İstanbul: Metis Yayınları
- Keyman, E. F. (1996). “*Fraklılığa Direnmek: Uluslararası İlişkiler Kuramında “Öteki” Sorunu*”, *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark*, (Der.: Keyman, Mutman, Yeğenoğlu), İstanbul: İletişim Yayınları.

- Köse, H. (2007). Küresel “Akıntıya Karşı” Sivil Arayışlar ALTERNATİF MEDYA. İstanbul: Yirmidört Yayınları.
- Mardin, Ş. (2013). Türkiye’de Toplum ve Siyaset, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öğün P.,& Şener G. (2015). “gezi direnişi”nde Sosyal Medya Kullanımı, Direniş Çağında TÜRKİYE’DE ALTERNATİF MEDYA. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Önder, T. (2003). Ekoloji, Toplum ve Siyaset. Ankara: Odak Yayınları
- Tilly, C. (2008). Toplumsal Hareketler. İstanbul: Babil Yayınları.
- Timisi, N. (2003). Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Tosun, Gülgün Erdoğan, “İnsan Hakları Medya”, Sevda Alankuş (Ed.), İnsan Hakları ve Haberciliği, (ss. 80- 105), IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul 2007
- Tuncel, G. (2011). Sivil Toplum ve Devlet. İstanbul: Bilsam Yayıncılık.
- Uluç, G. (2009). Medya ve Oryantalizm, İstanbul: E Yayınları.
- Yıldırım, Şenay B. (2012). Alternatif Medya ve Alternatif Gazetecilik. Konya: Literatürk Yayınları.
- Yıldırım, Y. (2013). Sosyal Forum’dan Öfkeli’lere Yeni Toplumsal Hareketlerin Kurucu Gücü. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yıldız, G. (2012). Dünyada ve Türkiye’de Barış Gazeteciliği. İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Yılmaz Ahmet Sarp & Ataman Bora, ““gezi direnişi”nde Alternatif Yeni Medya ve Çapul TV, Der. (Barış Çoban- Bora Ataman),

Direnış Çağında TÜRKİYE'DE ALTERNATİF MEDYA,
(ss.141-179), Epsilon Yayınları, İstanbul 2015

Yumuşak, Ö. F., (2015) “Ötekilerin Postası: Biz Kimiz?”. Der. (Barış Çoban- Bora Ataman), Direniş Çağında TÜRKİYE'DE ALTERNATİF MEDYA. (ss.319-345). İstanbul: Epsilon Yayınları.

Yurdigül, Y. (2008). Medyatik Kimlikler (Farklılık, Ötekilik, Sıra dışılık Bağlamında Travesti Kimliği), Tablet Kitapevi: Konya

Makaleler

ALTUN, A. (2005). “Yerel Medya Çalışanlarının Eğitim İhtiyacı ve Yerel Medya Enstitüsü”, İletişim Araştırmaları, 3(1-2), 75-104.

Altun, H. (2013). “Kültürel Grameri Yeniden Dizmek: Madunun (Kadının)Güçlenme Pratiği Olarak Seyirlik Oyunlar”. 2. Uluslararası Dil ve İletişim Sempozyumu: Yenilikleri Keşif

Arabacı, B. (2012). Çalışan Kadınların Cinsiyet Ayrımcılığına Yönelik Algıları: Bursa Dokuma Sanayii Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arık, E. (2013). “Yurttaş Gazeteciliğinin Günümüzdeki Görünümü: Twitter Gazeteciliği Örneği”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (36), 273-287.

Arifağaoğlu, C. (2013). “Alternatif Medya: Bianet Örneği ve Eşcinsel Haberleri”, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ayhan, A. (2009). “Eşitlik İlkesi ve Tarihçesi Türkiye’de Kadın Erkek Eşitliği ve Eşitsizliği”, Hukuk Gündemi Dergisi, (3), 45-52
- Babaoğul, M. ve Kırmızı, M. (2012). “Tüketim Karşıtlığının Kuramsal Çerçevesi ve Örnek Olay İncelemesi: Boğaziçi Starbucks’ta Şenlik Var!”, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, 1-14.
- Bakır, U. ve Çelik, M. (2013). “Tüketim Toplumuna Eleştirel Bir Yaklaşım: Kültür Bozumu ve Yıkıcı Reklamlar”, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 7 (4), 46-63
- Balkaya, F. (2014). “Yeni Toplumsal Hareketler Çeşidi Olarak Çevreci Hareketler”. Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi, 3 (5), 93-107.
- Bayhan, V. (2011). “Tüketim Toplumunda Bireyin Ontolojik Mottosu: “Tüketiyorum Öyleyse Varım”. Sosyoloji Konferansları Dergisi, (43), 221-248.
- Baykal, H, Baykal T. (2008). “Küreselleşen Dünyada Çere Sorunları”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (9), 276-300.
- Birdal, Serhat C. (2013). “Madunu Dinlemek”, Kaos GL Dergi, (129), 30-33
- Ceritli, İ. (2001). “Çevreci Hareketlerin Siyasallaşma Süreci”. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 25 (2), 2013-226.
- Çağlar, İ. (2015). “Taşradaki Madunlar: Erken Cumhuriyet Döneminde Muhafazakâr Muhalefet”. Akademik İncelemeler Dergisi, 10 (1), 109-134

- Çambay, Sinem O. (2015). “Bilgi Çağında Sosyal Sorumluluk Odaklı Gazetecilik: Yurttaş Gazeteciliği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (38), 910-916.
- Çambay, Sinem O. (2015). “Bir Toplumsallaşma Aracı Olarak Yeni Medya: Kuramsal Bir Değerlendirme”. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2), 237-247.
- Çapuroğlu, Y.Cemalettin ve Çetin, Beyzade N. (2010). “Yeni Sosyal Hareketler Paradigması Bağlamında Türkiye'deki Küreselleşme Karşıtı Grupların Birbirleriyle ve Dünyadaki Karşıtlarla Karşılaştırılması”. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 13(1), 66-100.
- Çevik, A. (2013). “Geniş Mağduriyet Psikolojisi ve Toplumsal Yansımaları”. 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler Dergisi, (2), 65-83
- Çoban, B. (2008). “Medya ve Küreselleşme: Yeni Emperyalizm Döneminde Medyanın Yapısal Dönüşümü” (Ed: Can Bilgili, Nesrin Tan Akbulut). Küreselleştirme Makinesi Medya. İstanbul: Beta Basım, 23-40.
- Çoban, B. (2010). “Toplumsal Çatışma, Demokratik İletişim ve Alternatif Medya”. Marmara İletişim Dergisi, (17), 1- 21.
- Çoban, B. (2009). “Küreselleşme, Sendikalar ve İletişim”. Toplum ve Demokrasi, 3 (5), 91-110.
- Çuçen, A. Kadir(2003). “İnsan Hakları Düşüncesinin Gelişimi”. Kaygı- Uludağ Üniversitesi Felsefe Topluluğu Dergisi, (2), 27-35.

- Dağtaş, E. (2007). “İnternet, Katılımcı Demokrasi ve Yurttaşlık Hakları”, XII. “Türkiye’de İnternet” Konferansı 8-10 Kasım 2007, Ankara.
- Dursun, Ç. (2004). “Hegel’de Kendilik Bilinci ve Öteki İçindeki Yolculuk”. Doğu Batı, (28), 181-197.
- Demiroğlu, Elif T. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması, Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 2 (1), 133- 144.
- Erdoğan, M. (2011). “Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkta Mücadelede Medya İzleme Grupları”, (Uzmanlık Tezi), Ankara: T.C. BAŞBAKANLIK Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- Erdoğan, İ. (2013). “Yeni Medya Gazeteciliğinde Etik Bir Paradigma Belirlemenin Kapsamı ve Sınırları”. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (36), 254-272.
- Emre, Perrin Ö. (2012). Başka bir Dünya için Ağ Atmak: Siber Ortamda Barış Hareketleri (Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Erkan, S. (2010) “Savaş ve Barış Bağlamında XIX. Yüzyıl Uluslararası İlişkileri’nin Özellikleri”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (22), 93-115.
- Eşiyok Sönmez, E. (2014). “Yeni Medyanın Yeni’likleri”. Cumhuriyet Gazetesi Bilim ve Teknoloji Eki, Ankara.
- Gönenç, Ö. (2007), “Küresel Dünyanın Yeni Sömürü Silahı”. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, (29), 79-91.

- Gündoğdu, H. (2009). “Eleştirel Düşünme ve Eleştirel Düşünme Öğretimine Dair Bazı Yanılığlar”. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 7 (1), 51-74.
- Işık, G. (2013). “Yeni Toplumsal Hareketler ve Sanal Gerçeklik Boyutunda Gezi Parkı Eylemleri”. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8 (1), 19-33.
- İlhan, V. (2014). “Feminist Alternatif Medya’nın İşleyişi Üzerine”. Erciyes Üniversitesi İletişim Dergisi, 3 (3), 2-10.
- İnan, E. ve Pekün, B. (2009). “Siyasal İletişim, “Sanal Serbest Kürsüler” ve İletişim Etiği”. Medya ve Etik Sempozyumu, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi. 471-473
- İspir N. ve B. Erdoğan Şeyma (2014). “Levinas’ta İdeal İletişimin İmkânı: Öteki’yle Birlikte Var Olmak”. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18 (2), 47-58.
- Kağan, B. ve Şakacı Aygün, B. (2011). “Türkiye’de Çevreye Doğrudan Odaklı Çevreci Hareketler ve Çevresel Yaklaşımları Üzerine Bir Deneme”. Atatürk Kültür, Dil ve Tarık Kurumu, (1), 139-162.
- Kalafatoğlu, Şermin T. (2013). “Küreselleşme Karşıtı Hareket”. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4 (1), 143-195.
- Kara, N. (2006). “Feminizm(ler)in Toplumsal Hareket Olarak Medyada Yansıma(ma)sı”. Küresel İletişim Dergisi, (1), 1-33.

- Karagöz, K. (2013). “Yeni Medya Çağında Dönüşen Toplumsal Hareketler ve Dijital Aktivizm Hareketleri”. İletişim ve Diplomasi Akademik Hakemli Dergi, (1), 131-157.
- Karataş, E. (2009). "TÜRKİYE’DE KADIN HAREKETLERİ VE EDEBİYATIMIZDA KADIN SESLERİ" Electronic Turkish Studies 4 (8), 1652-1673.
- Karakaş, M. (2013). “Türkiye’nin Kimlikler Siyaseti ve Sosyolojisi”. Akademik İncelemeler Dergisi, 8 (2), 1-44.
- Kaya, A. (2011). “Emmanuel Levinas ve Öteki’nin Çıplaklığı: Egoloji’den IDoloji’ye”. Lacivert Öykü ve Şiir Dergisi, (37), 1-8.
- Kaypak, Ş. (2013). “Çevre Sorunlarının Çözümünde Küresel Çevre Politikalarının Önemi”, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (31), 17-34.
- Kılıç, S. (2006). Jean Paul Sartre’ın Varoluş Felsefesinde Öteki Kavramı. (Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, S. ve Tok, N. (2013). “Çevrecilikte Yeni Bir Kimlik: Ekolojizm”. Akademik İncelemeler Dergisi, 8 (2), 93-108
- Kırık, Murat A. ve Aydoğan, F. (2012). “Alternatif Medya Olarak Yeni Medya”. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (18), 58-70.
- Kiraz, S. (2011). “Yabancılaşmanın Kökeni Üstüne”. Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, (12), 147-169.

- Kolay, H. (2015). "Kadın Hareketinin Süreçleri, Talepleri ve Kazanımları", TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Kadın Bülteni, (3), 5-11.
- Kundakçı F. Seda (2013). "Heteroseksizm ve Ötekileştirme Eleştirisi". Liberal Düşünce Dergisi, (71), 65 – 79.
- Kutlu, Tezcan Ö. ve Bekiroğlu, O. (2010). "Türkiye'de Yurttaş Gazeteciliği Bağlamında İnternet Haberciliği: Bianet Örneğinde Kentsel Dönüşüm Projesiyle İlgili Haberlerin Analizi". Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 6 (2), 254-269.
- Maral, T. (2012). "ABD ve Türkiye Örnekleri ile Siyasal Alanda Ötekilik". Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, 4 (14), 98-108.
- Mazlum, Semre Cerit, "Çevrecilik ve Çevre Hareketleri", Bilhan Kartal ve Belkıs Kümbetoğlu (Ed), Yeni Toplumsal Hareketler (ss. 206- 245) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2011
- MEB. (2011). Adalet İnsan Hakları. Ankara: MEB.
- Mora, N. (2011). "Medya ve Küreselleşme". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, (10), 242-251.
- Ortakçı, A. (2014). "Hala Yapıyorlar" Elektronik Kültür Ortamında Gelenekselin Ötekileştirilmesi "İnternet Haber Gazeteleri Örneğinde". Gençlik ve Kültürel Mirasımız Kongresi. Samsun.
- Öğülmüş, S. (1991). İçerik Çözümlemesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 24 (1), 203- 211

- Öz, S. (2007). İnsan Hakları Düzenlemelerinin Türk Kamu Yönetimine Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Isparta: SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Özçalık, S. (2008). “Ötekileştirme ve İşlevleri”, Karaburun III. Bilim Kongresi, 1-24.
- Özçınar, Ş. (2007), “Kendinin-Bilinci ve Öteki Diyalektiği: Hegel Felsefesinde Bilincin Dolayımı ve Nesnelleşmesi”,(Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özçınar, Ş. (2008), “Hegel’de Düşünümsel Bilincin Pekinlik Yanılsaması ve Kurgusal Özne”, ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, 2 (4), 1-21.
- Özdemir, C. (2001). “Kimlik ve Söylem”, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (2), 107-122.
- Özerkmen, N. (2012). “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”, Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, (28), 1-19.
- Özsoy, A. (2014). "Alternatif Medya, Gezi Parkı Eylemleri ve Çapul Tv Örneği", XVI. Akademik Bilişim '14, XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Özsüer, E. (2012). “Türk- Yunan İlişkilerinde “Biz” ve “Öteki” Önyargıların Dinamikleri”. Avrasya İncelemeleri Dergisi, 1 (2), 269- 309.
- Özügurlu, M. (2010). “Hak Haberciliği”, İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, (1), 159 – 168

- Özyurt, C. (2003). “Küresel Sosyal Hareket Olarak Karşı (alternatif) Küreselleşme Hareketleri”. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, (2), 257-263
- Sönmez Selçuk, S. (2012). “Postmodern Dönemde Farklılığın Kutsanması ve Toplumun Parçacılaştırılması: “Öteki” ve “Ötekileştirme”, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 15 (2), 76-99
- Sandıklı A, Kaya E. (2013). “Barış Kavramına Teorik Yaklaşımlar ve Küresel Yönetişim”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi, 12 (23), 59-79
- Serttek, Gül E. (2013). “Persona: Yüzün Anlamı”. FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi). (16), 29-40.
- Şentürk, Ü. (2006). “Küresel Yeni Sosyal Hareketler ve Savaş Karşıtlığı”. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 30 (1), 31-46.
- Tansel, A. (2006). Jean Paul Sartre’ın Felsefesinde “Özgürlük, sorumluluk ve Yabancılaşma” Kavramları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taylan, A. (2012). Alternatif Medya ve Bianet Örneği: Türkiye’de alternatif Medyaya Dair Etnografik Çalışma, (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TBMM, (2014), Mağdur Hakları İnceleme Raporu, 24.Dönem 4. Yasama Yılı
- Topak, Tayfun S. (2014). “Anarşizm ve “Gezi Parkı” Olayları”, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9(5), 1931-1951.

- Topakkaya, S. (2009). “Aristoteles’te Adalet Kavramı Der Begriff der Gerechtigkeit bei Aristoteles Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (6), 628-633.
- Turan, N. (2007). Yeni Medya ve Gazetecilik, (Yüksek lisans), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tümer, G. (2003). “Marjinal Kavramına Yaklaşımlar ve Marjinal Bir Yaklaşım Örneği”, Ege Mimarlık, 1 (45), 6-7.
- Türk, Gül Dilek, “Demokrasinin Dördüncü Kuvveti Yeni Medya Teknolojileri”, İstanbul Üniversitesi, İnet-Tr’13, XVIII. Türkiye’de İnternet Konferansı, 9-11 Aralık 2013
- Ulusoy, B. (2003). “Türkiye’de Yerel Basının Sorunları ve Çözüm Önerileri”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, (18), 103-116.
- Ünür, E. (2013). “Görünmeyen Kimlikler: Öteki Kimliği Bağlamında “Kayıp Şehir” Dizisinin Analizi”, Akademik İncelemeler Dergisi, 8 (2), 251- 273.
- Üste, R. Bahar (2015). “Hegel- Rousseau, Mill ve Hayek’in Değerlendirmelerinde Toplumda Ötekileştirilen ‘Kadın’ın Konumu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 3 (4), 103- 127.
- Uzun, R. (2006). “Gazetecilikte Yeni Bir Yönelim: Yurttaş Gazeteciliği”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (16), 633- 656.
- Yanık, C., Öztürk, M. (2014). Toplumsal Hareketlerin Dönüşümü Üzerine Bir Değerlendirme. Mukaddime, 5(1), 45-63.

- Yeşiltuna, D. (2015). “Yeni Medya Etkileşim Ortamlarında Kadın hareketlerinin Önündeki Toplumsal Engeller”. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (21), 103-116.
- Yetişkin, E. (2010). “Postkolonyol Kavramlar Üzerine Notlar”. Toplum Bilim, Postkolonyol Düşünce Özel Sayısı, 10 (25), 15-21.
- Yıldırım, M. (2009). “Kamu Yönetiminde Yeni Bir İkilem: Yurttaş Odaklılık ya da Müşteri Odaklılık”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 10 (1), 99-115.
- Yıldırım, Y. (2012). Yeni Toplumsal Hareketlerin Siyasal Olanı Belirlemedeki Rolü: Avrupa Sosyal Forumu ve Hareketlerin Avrupasını Kurmak, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, N. (2009). “Yerel Basının Etik Sorunları”. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, (36), 131-143.
- Yurttaş, Özge U. ve Şişman, B. (2012). “Sivil Toplum Örgütleri ve Kitle İletişim Araçlarının Çevre Okuryazarlığı Bilinci Oluşturmadaki Rolü”. Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 1 (4), 445-457.
- Zengel, R. ve Kaya, İklim S. (2003). “Marjinal Kavramına Yaklaşımlar ve Marjinal Bir Yaklaşım Örneği”, Ege Mimarlık, 1 (45), 17-21.

İnternet Kaynakları

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/48/01/967742/dosyalar/2012_12/12011401_eletireldnme.pdf, 01.01. 2016).

<http://ilef.ankara.edu.tr>, (erişim tarihi: 02.01.2016).

<http://www.antimai.org/gr/mmodtu.htm>, (erişim tarihi: 25.02.2016).

<http://www.siyasaliletisim.org/dr-bahadr-kaleaas/yard-doc-dr-emel-akca/455-habercilikte-yeni-araylar-ve-hak-habercilii.html>, (erişim tarihi: 27.02.2016).

<https://bianet.org/biamag/medya/110151-habercilikte-yeni-arayislar-ve-hak-haberciligi>, (erişim tarihi: 27.02.2016)

<http://otekilerinpostasi.org/anasayfa/hakkimizda/>, (erişim tarihi: 03.03.2016).

http://mecra.bilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, (erişim tarihi: 03.03.2016).

<https://www.youtube.com/watch?v=06QRZLSaeTY>, (erişim tarihi: 03.03.2016).

<https://www.youtube.com/watch?v=06QRZLSaeTY>, (erişim tarihi: 04.03.2016)

http://mecra.bilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, (erişim tarihi: 04.03.2016).

http://mecra.bilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, 22.02.2016, (erişim tarihi: 04.03.2016).

(http://mecra.bilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, (erişim tarihi: 04.03.2016).

http://earsiv.gumushane.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/123456789/442/Siyaset_MedyaGC.pdf?sequence=1, (erişim tarihi: 05.03.2016).

http://earsiv.gumushane.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/123456789/442/Siyaset_MedyaGC.pdf?sequence=1, (erişim tarihi: 05.03.2016).

(http://mecra.bilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, (erişim tarihi: 06.03.2016).

<http://researchturkey.org/tr/from-the-mainstream-media-to-the-alternative-media-media-in-turkey-and-taksim-gezi-park-protests/>, (erişim tarihi: 15.03.2016).

http://mecra.bilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, (erişim tarihi: 15.03.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/05/30/sirri-sureyya-onder-is-makinalarini-yine-durdurdu/>, (erişim tarihi: 18.03.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/08/12/calinan-dag-icin-yuruyen-adamlar/>, (erişim tarihi: 18.03.2016).

http://mecra.bilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, (erişim tarihi: 18.03.2016).

http://www.dha.com.tr/yurdun-dort-bir-yanindan-cerattepeye-destek-ylemleri_1141655.html, (erişim tarihi: 18.03.2016).

<https://www.facebook.com/10.posta/photos/a.137002309803878.1073741828.136998599804249/334137080090399/?type=3>, (erişim tarihi: 18.03.2016).

http://mecra.sbilkent.edu.tr/issues/haziran_medyasi/otekilerin_postasi_ornegi.html, (erişim tarihi: 25.03.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/08/13/sortlu-kadinlardan-rahatsizim-sozlerine-tepki-dirensort/>, (erişim tarihi: 25.03.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/07/29/lgbt-mahkumlar-tecrit-ediliyor/>, (erişim tarihi: 25.03.2016).

<https://www.facebook.com/10.posta/photos/ms.c.eJwzMjUzNABiQyMjMwsLAz0jCN~;C3MLS2NTYEsY3MTE1MzAyhMqbGRiC>

5Q3MAJcODLc~-

bps.a.256105541226887.1073742162.136998599804249/256105644560210/?type=3&theater, (erişim tarihi: 25.03.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/06/17/900-bin-emekci-is-birakiyor/>, (erişim tarihi: 30.03.2016)

<http://otekilerinpostasi.org/2014/02/11/nakliyat-is-beta-trans-lojistikte-orgutlendi/>, (erişim tarihi: 30.03.2016)

<http://otekilerinpostasi.org/2014/02/11/nakliyat-is-beta-trans-lojistikte-orgutlendi/>, (erişim tarihi: 30.03.2016)

<https://ecotopianetwork.wordpress.com/2009/10/13/tuketim-koleligi-ivan-illich-jean-baudrillard-tuketim-toplumu/>, (erişim tarihi: 08.04.2016)

<http://setav.org/tr/tuketim-kulturu-ve-medya/yorum/731>, (erişim tarihi: 08.04.2016)

<http://otekilerinpostasi.org/2013/08/16/eko-jin-barajlara-hayir-dedi/>, (erişim tarihi: 08.04.2016)

<http://otekilerinpostasi.org/2013/07/07/heslere-karsi-yuruduler/> 08.04.2016(erişim tarihi: 08.04.2016)

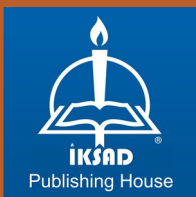
<http://otekilerinpostasi.org/2014/02/14/turkiyenin-hes-haritasi/>, (erişim tarihi: 08.04.2016).

<http://bianet.org/bianet/kadin/169494-kadinlari-kim-nerede-nasil-oldurdu-5-yilin-cinayet-haritasi>, (erişim tarihi: 11.04.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/05/31/gezi-parki-nobetine-safak-siddeti/>, (erişim tarihi: 11.04.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/06/01/yuzlerce-yarali-onlarca-gozalti/>, (erişim tarihi: 11.04.2016).

<http://otekilerinpostasi.org/2013/05/31/polis-onderi-omuzunda-vurdu/>,
(erişim tarihi: 11.04.2016).

978-625-7029-89-6